

ARTUSAZA-STAR

BIBLIOTECA
LICEULUI „UNIREA”
FOCȘANI

J. L. Caragiale

PUBLICAȚIE A ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” FOCȘANI

ANUL XIII
(SERIE NOUĂ)

NR.
104-105-106

1984
OCT.-DEC.

REVISTA NOASTRĂ

PUBlicație a ELEVILOR LICEULUI „UNIREA” DIN FOcȘANI,
FONdata în 1912,
DISTINSA, IN CADRUL CONCURSULUI NAȚIONAL
AL PRESEI ȘCOLARE, CU PREMIUL I, ÎN 1978 ȘI ÎN 1981,
ȘI CU „PREMIUL SPECIAL AL JURILUI
PENTRU cea MAI BUNA REVISTĂ ȘCOLARĂ DIN ȚARA”,
ÎN 1979 ; ÎNREGISTRATA LA U.N.E.S.C.O. ÎN 1980

Fondator : prof. **Dimitrie PAPADOPOLO**

Coordonator : prof. **Petrache DIMA**

BIBLIOTECA
LICEULUI „UNIREA”
FOCȘANI

DIN SUMAR

⊙ EVENIMENT

Congresul al XIII-lea al P.C.R.

În dezbatere:

Proiectul de Directive (Prezentare făcută de elevii Liliana Coman și Mugurel Costachi)

Dezvoltarea învățămîntului (Extras din Proiectul de Directive)

⊙ CRONICA LICEULUI

Un moment emoționant

⊙ HOREA - 200

„Chipuri legendare în memoria tinerei generații”, de Elena-Mariana Tăbăcaru și Violeta Stoicescu, clasa a XII-a A

⊙ ANIVERSARI

„O scrisoare pierdută” — 100

Dialog literar

Acad. Șerban Cioculescu: „O scrisoare pierdută” a fost, în secolul trecut, cea mai mare biruință a teatrului românesc pe scena Teatrului Național”, interviu acordat prof. P. Dima

Stefan Cazimir: „Istoria de aseară”. Post-scriptum la „O scrisoare pierdută”

Gh. Bulgăr: „Pitorescul limbii lui Caragiale”

I. Constantinescu: „Corespondențele personajelor în comedii”

Caragiale văzut de elevi

⊙ DINTRE SŪTE DE CATARGE

⊙ DEBUT

⊙ ANIVERSARI

Marius Pop: „Vasile Voiculescu — 100”

Culiță Usurelu: „Panait Istrati — 100”

⊙ PRIETENII „REVISTEI NOASTRE”

Panaiotis Tsoutakos (Grecia)

⊙ LIMBA ȘI STIL

Ion Calotă: „Modificări recente în ortografia românească”

⊙ ȘTIINȚA ȘI TEHNICA

Olimpiadă Internațională de Fizică — Sigtuna (Suedia), 1984

Corneliu Savu: „O problemă cu mai multe... probleme”

⊙ MEMORIA PELICULEI

72 de pagini — 10 lei

Zestrea edilitară a municipiului Focșani s-a îmbogățit în 1984 cu un nou edificiu impunător: clădirea Magazinului Universal „MILCOVUL”

Baladă pentru visători

Nu vă uitați în urmă, lăsați să rîdă lumea
Priviți cum crește iarba și-apoi fiți fericiți.
E timpul vostru iarăși, un vis pătrunde-n altul
Și tradafiiiri roșii vă strigă să-i iubiți.

Mai e nevoie-n oameni de liniște și bine,
De șoapte de iubire, de nopți fără-ntrebări,
Ne-am săturat de pietre ce sfarmă geamul vieții,
Ne-am săturat de larmă, de lupte și de scări.

Vrem la etajul păcii să se oprească pasul,
Să înflorească-n pace sămînța de atom,
Mai sînt pe lume glasuri ce strigă că vor soare,
Mai sînt pe lume oameni ce cred încă în om.

Mai sînt sentimentalii, mai sînt adolescenții
Ce vor să se iubească și să viseze vor,
Să facă adunarea speranțelor născute
Și să le uite-n doruri pe cele care mor.

Nu dărîmați altarul ce-au construit cu trudă
Gîndindu-se la păsări, gîndindu-se la flori,
Nu spulberați iluzii, vorbiți în șoaptă, oameni,
Să nu-i treziți din visuri pe tandrii călători.

Prin lumile ce singuri și-au făurit din clipe,
Din cîntece, din liniști, din zborul trecător
Și-o dragoste prea albă zidit-au ei la mijloc
Și-au plîns... și-au rîs... lăsați-i să creadă-n lumea lor !

Doina ROȘU

EVENIMENT

În dezbateri

PROIECTUL DE DIRECTIVE

În ansamblul grandioaselor realizări obținute de poporul nostru în ultimii 40 de ani, se profilează cu strălucire perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al P.C.R. — cea mai bogată în împliniri din întreaga istorie a țării.

Documentele celui de-al IX-lea Congres, ale celorlalte congrese și conferințe naționale ale partidului, Programul partidului reprezintă momente nodale în construcția socialistă a patriei, imprimându-i un înalt dinamism și eficiență.

Poporul nostru asociază rezultatele remarcabile obținute pînă în prezent cu vasta activitate teoretică și practică desfășurată de secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, cu înalta sa capacitate de a gândi și elabora în mod creator soluții pentru dezvoltarea permanentă a României Socialiste, pentru progresul ei multilateral.

Anul 1984 este marcat de două mari evenimente în viața poporului român: aniversarea a patru decenii care s-au scurs de la Revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din August 1944 și cel de-al XIII-lea Congres al P.C.R., care va jalona noile direcții ale dezvoltării României în cincinalul 1986—1990 și orientările de perspectivă pînă în anul 2000.

Așa cum sublinia tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU în cuvîntarea rostită la sesiunea solemnă comună: „*Obiectivul fundamental al planului cincinal 1986—1990 îl va constitui dezvoltarea puternică, în continuare, a bazei tehnico-materiale, înfăptuirea în linii generale a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate, crearea condițiilor necesare trecerii, în perioada următoare, la realizarea fazei superioare a societății socialiste, la construcția comunismului în România*“.

Avînd la bază obiectivul fundamental al cincinalului viitor, Proiectul de Directive prevede: realizarea unei creșteri economice intensive prin sporirea productivității muncii, lărgirea în continuare a bazei energetice și de materii prime, asigurarea unui raport optim între industrie și agricultură, dezvoltarea intensivă a industriei, realizarea unor produse de ridicat nivel tehnic și calitativ, intensificarea puternică a cercetării științifice și

EVENIMENT

dezvoltării tehnologice, amplificarea relațiilor economice internaționale, a cooperării în producție, știință și tehnică cu toate statele lumii fără deosebire de orînduire socială, crearea condițiilor pentru creșterea în ritm susținut a venitului național. Se vor lua toate măsurile pentru asigurarea menținerii nivelului de trai realizat și sporirea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor.

Se vor urmări creșterea rentabilității economice pe baza reducerii cheltuielilor de producție și de circulație, îmbunătățirea în continuare, a planificării, conducerii și organizării economico-sociale, a întregului ansamblu al relațiilor sociale, corespunzător cerințelor noii etape de dezvoltare a societății noastre.

De asemenea, transformarea socialistă a agriculturii, creșterea continuă a producțiilor au constituit **trăsături caracteristice ale făuririi unei agriculturi moderne cu un accentuat grad de intensificare**, capabilă să satisfacă exigențele alimentației echilibrate a întregii populații.

O mare importanță în crearea unei agriculturi de mare productivitate o reprezintă asigurarea condițiilor materiale, dezvoltarea forțelor de producție.

Pînă la sfîrșitul cincinalului, agricultura va dispune de 180 de mii tractoare și de mașini de înaltă productivitate, care vor efectua simultan mai multe operațiuni. Un accent deosebit se va pune pe dezvoltarea zootehniei, a sericiculturii, a pisciculturii și apiculturii.

După cum sublinia secretarul general al pratidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**: *„Realizarea sarcinilor de mare răspundere din următorii ani, dezvoltarea economico-socială a țării cer o activitate susținută în domeniul cercetării științifice, o concentrare mai puternică a forțelor din institutele de cercetare în vederea soluționării problemelor tehnice și tehnologice ce se pun în fața întreprinderilor și economiei naționale, a perfecționării tehnologiilor, reducerii consumurilor, ridicării nivelului tehnic și calitativ al produselor”*.

În spiritul acestor orientări fundamentale, activitatea de cercetare științifică va urmări creșterea aportului ei la asigurarea bazei de materii prime, perfecționarea tehnologiilor pentru folosirea resurselor noi de energie — a soarelui, vîntului, apelor geotermale etc.

De asemenea, se va urmări în continuare ridicarea nivelului tehnic și calitativ al producției, se vor extinde cercetările pentru creșterea calității vieții, vor fi amplificate cercetările fundamentale din domeniul matematicii, fizicii, chimiei și biologiei, vor fi aprofundate problemele organizării, planificării și conducerii economiei naționale.

*Gabriela-Liliana COMAN, cl. a XII-a A
Mugurel COSTACHI, cl. a XI-a A
prof. îndrumător : Ion ROȘU*

(Continuare în pag. 1878)

EVENIMENT

PROIECTUL DE DIRECTIVE

(Urmare din pag. 1877)

În cincinalul 1986—1990, un rol deosebit va reveni învățămîntului de toate gradele în vederea formării omului de tip nou. Trăsăturile definitorii ale învățămîntului românesc de astăzi sînt marcate prin accesul gratuit al tuturor cetățenilor țării la instruirea școlară, la învățămîntul de toate gradele prin posibilitățile variate de alegere a specialității atît în funcție de cerințele economiei, cît și de aspirațiile și inclinațiile individuale. Afirmarea unei noi calități în toate sectoarele de activitate, accentuarea acțiunii factorilor calitativi ai creșterii implică, totodată, sporirea rolului factorului uman, valorificarea la un nivel superior a resurselor de progres economic pe care le reprezintă creativitatea și calificarea profesională a tuturor oamenilor muncii.

Proiectul de Directive al celui de-al XIII-lea Congres al P.C.R., mai prevede, pentru viitorul cincinal, pe baza accentuării aportului activității de cercetare științifică și de introducere a progresului tehnic în toate ramurile, intensificarea acțiunii factorilor calitativi ai dezvoltării economice.

În vederea ridicării nivelului tehnic și calitativ al producției, vor fi luate măsuri pentru modernizarea și re proiectarea produselor.

Totodată, reducerea consumurilor specifice și sporirea valorii unitare a produselor vor determina creșterea mai accentuată a gradului de valorificare a materiilor prime, a materialelor, a combustibililor și a energiei.

Pe baza progresului tehnic și a folosirii eficiente a potențialului productiv creat, se va asigura o creștere importantă a producției și a venitului național la 1000 lei fonduri fixe.

Un rol important în cincinalul următor revine dezvoltării principalelor ramuri ale economiei naționale pe baza cuceririlor științei și tehnologiei moderne.

Astfel, în cadrul programului de cercetare geologică se va pune accentul pe creșterea rezervelor de țîței și gaze naturale, cărbuni, minereuri feroase și neferoase, substanțe nemetalifere.

Se vor dezvolta, în continuare, industria constructoare de mașini într-un ritm anual mediu de 7,0—7,5 la sută, industria chimică într-un ritm de 8,5—9,0 la sută, fiind orientată cu precădere spre prelucrarea superioară a materiilor prime; industria materialelor de construcții într-un ritm de circa 5 la sută, producția industriei ușoare care va spori anual cu 5,5—5,8 la sută și producția industriei alimentare care va crește cu 6,5—6,8 la sută și va fi orientată spre valorificarea superioară a resurselor interne de materii prime.

Una din orientările de bază ale viitorului cincinal este participarea tot mai activă a României la circuitul economic mon-

EVENIMENT

dial. Și în viitor, țara noastră va urmări să extindă relațiile economice cu toate statele lumii, pe baza principiilor respectării independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Vor fi amplificate schimburile comerciale și cooperarea cu toate țările socialiste, România acționând consecvent pentru extinderea și adâncirea colaborării economice și tehnico-științifice în cadrul C.A.E.R.

Se va urmări lărgirea relațiilor de producție cu toate țările în curs de dezvoltare și se va promova colaborarea economică și tehnico-științifică cu țările capitaliste dezvoltate.

La sfârșitul acestui secol, România se va înfățișa ca o țară multilateral dezvoltată, atât din punct de vedere al industriei, agriculturii, învățămîntului, științei și culturii, cât și al nivelului general de viață și de civilizație al poporului.

Clasa muncitoare alături de țărănime, intelectualitate, toți oamenii muncii fără deosebire de naționalitate vor acționa, ca și pînă acum, sub conducerea consecventă și clarvăzătoare a Partidului Comunist Român, a tovarășului *NICOLAE CEAUȘESCU* — cel mai iubit dintre fiii României — cu toată hotărîrea și își vor consacra întreaga putere de muncă și creație, talentul și priceperea îndeplinirii neabătute a mărețelor obiective ce vor fi adoptate la cel de-al XIII-lea Congres al P.C.R., asigurînd astfel creșterea contribuției României la politica de colaborare, securitate și pace, la progresul general al umanității, precum și la îndeplinirea visului de aur al omenirii — comunismul.

DEZVOLTAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Se va dezvolta în continuare învățămîntul pe baza politehnizării și integrării strînse cu producția și cercetarea.

În treapta I a învățămîntului liceal vor fi cuprinși toți absolvenții clasei a VIII-a ; din numărul total al acestora peste 90 la sută vor urma licee industriale și agroindustriale. La sfârșitul cincinalului viitor, în învățămîntul de 12 ani vor fi cuprinși la cursurile de zi și serale circa 60 la sută din absolvenții treptei I. Învățămîntul profesional va contribui, în mai mare măsură, la asigurarea muncitorilor calificați, școlarizîndu-se anual circa o treime din tineri, ce au absolvit 10 clase. Se va perfecționa și moderniza învățămîntul superior în concordanță cu nevoile economiei naționale și cerințele celor mai noi cuceriri ale științei, tehnicii și culturii.

(Extras din Proiectul de Directive ale Congresului al XIII-lea al P.C.R.)

CRONICA LICEULUI

Un moment emoționant

15 septembrie 1984. După o vacanță binemeritată, alături de elevii și studenții din întreaga țară, trăim fericita clipă a reînținerii în bănci, hotărâți să nu precupețim nici un efort pentru a ne pregăti temeinic pentru muncă și viață.

Celebrul Liceu „Unirea”, înființat în 1866, pe baza unui decret semnat de domnitorul Al. I. Cuza, este onorat astăzi de prezența tovarășei *Maria GHITULICĂ*, membru al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului Județean Vrancea al P.C.R., președintele Comitetului executiv al Consiliului Popular Județean, a tovarășilor Alexandru Crihană, secretar al Comitetului Județean Vrancea al P.C.R., Gheorghe Mărgărit, inspector general în Ministerul Educației și Învățămîntului, a tovarășei Ecaterina Drăghici, inspector general al Inspectoratului Școlar Județean Vrancea și a tovarășilor Mihai Dediș, activist al Comitetului Județean Vrancea al P.C.R., și Petru Costeschi, director al I.T.A. Vrancea, întreprindere care patronează școala noastră.

În holul central, oaspeților li se prezintă pe scurt istoria liceului, expoziția tehnică, care cuprinde piese și aparate create de elevi în orele de practică productivă, precum și micromuzeul „Revistei noastre”.

Festivitatea este deschisă de tovarășa prof. Cecilia Maiorov, directoarea școlii, care adresează un călduros salut oaspeților noștri dragi, părinților și nouă, învățăceilor. Din partea elevilor vorbește Liliana Bălan, iar a părinților — tovarășul Constantin Balaban.

Liceul nostru, care a beneficiat de permanenta îndrumare și sprijinul organului județean de partid, a primit și de această dată cu bucurie pe tovarășa prim-secretar *Maria GHITULICĂ* — care a luat cuvîntul la deschiderea noului an școlar, cuvînt în care au fost relevate marile realizări dobîndite de poporul român în cei 40 de ani de viață liberă, preocuparea permanentă a partidului și statului nostru pentru dezvoltarea și modernizarea învățămîntului și pentru formarea multilaterală a tinerei generații, sarcinile ce revin învățămîntului vrincean, liceului nostru în noul an școlar.

„În holul central, oaspeților li se prezintă (...) istoria liceului“.

Invitați de conducerea liceului, oaspeții vizitează școala. Aici, mai întâi li se prezintă laboratorul de fizică. Dotat modern și funcțional în același timp, el contribuie la înțelegerea profun-

(Continuare în pag. 1882)

CRONICA LICEULUI

Un moment emoționant

(Urmare din pag. 1881)

dă a fenomenelor și, deci, la educarea științifică a elevilor, proces care se completează, cu alte mijloace, în laboratorul de biologie, care, prin modul de organizare a exponatelor și varietatea acestora, se realizează o bună pregătire a elevilor.

În cabinetul de științe sociale, sînt expuse teze din gîndirea social-politică a tovarășului *NICOLAE CEAUȘESCU*, secretar general al P.C.R., obiectivele fundamentale prevăzute în Proiectul de Directive ale Congresului al XIII-lea al P.C.R., diferite momente din istoria filozofiei.

În sala simulatoarelor, unde s-a organizat o lecție demonstrativă, 12 elevi instalați la volan capătă deprinderi de conducere a autovehiculelor, manevrînd echipamentul aflat la bordul mașinii, simultan cu derularea imaginilor unui film special. În felul acesta, în prima etapă a practicii, se economisesc mari cantități de carburanți.

Laboratorul de motoare, pe lângă piesele clasice, este înzestrat și cu o instalație de televiziune cu circuit închis (prima și singura de acest fel din județul nostru). Cu ajutorul camerelor de luat vederi, aflate în atelierele-școală, sînt folosite, în timpul explicațiilor, detalii mai greu de observat în condiții obișnuite. Mai mult, această stație facilitează și integrarea învățămîntului cu producția : în ultimii ani, s-au desfășurat aici lecții de limba franceză, care vizau îmbogățirea vocabularului tehnic.

Biblioteca liceului, veche de 110 ani, distrusă în mare parte în timpul celor două războaie mondiale, numără acum peste 28 000 de volume, din care aproximativ 6000 formează fondul de bază.

În încheiere, este prezentat și cel de-al doilea cabinet de literatură, în care, în afara unor lucrări din tezaurul cultural național, există și contribuția actualilor profesori și elevi ai Liceului „Unirea” la dezvoltarea vieții spirituale românești : colecția integrală a noii serii a „Revistei noastre”, benzi magnetice pe care sînt imprimate peste 40 de interviuri realizate de redactorii ei, fotografii inedite, manuscrise rare.

La Liceul „Unirea”, ca și în alte unități de învățămînt ale județului și ale țării, pregătirea generală se împletește fericit cu cea științifică și tehnică.

Chipuri legendare în memoria tinerei generații

Și acum după două secole, „Ridicarea iobagilor români de la 1784 constituie punctul culminant al luptei iobăgimii din Transilvania împotriva stăpînitorilor săi feudali în secolul al XVIII-lea, deschizînd criza orînduirii feudale însăși. Ea e prima zguduire puternică a orînduirii feudale în cuprinsul țării noastre, marcînd începutul procesului revoluționar de subminare a feudalismului”.¹⁾

„Răscoala rezultă din gravitatea raporturilor feudale din Transilvania, din adîncirea contradicțiilor de bază ale societății feudale în urma intensificării exploatării iobagului în condițiile începutului destrămării orînduirii feudale”.²⁾

Toate aceste nemulțumiri încep din 1691, cînd guvernul din Viena, prin Diploma leopoldină, încredințează conducerea Transilvaniei unui guvernator, dublat de comandantul trupelor austriece aflate pe acest teritoriu. Apoi, roboți fixată la 3 zile cu vitele și la 4 cu brațele este prelungită la 7 zile, loturile de pămînt ale iobagilor au fost micșorate, taxele pentru plata funcționarilor, pentru întreținerea armatei au sporit și ele. De asemenea, arendarea dreptului de cîrciumărit, precum și alte măsuri luate au provocat numeroase proteste care s-au transformat într-o adevărată răzvrătire, la 24 mai 1782, cu ocazia fîrgului de la Cîmpeni.

În urma acestui incident, 23 dintre moșii considerați capi ai răzvrătirii sînt întemnițați, 5 condamnați la moarte, printre care și judele Dumitru Todea, iar restul sînt obligați la o despăgubire ce depășea de 25 de ori pagubele reale.

Negăsind înțelegere la autoritățile locale, reprezentanții moșilor în frunte cu Horea iau drumul Vienei pentru a cere dreptate împăratului.

(Continuare în pag. 1884)

Horea, Cloșca și Crișan

HOREA – 200

(Urmare din pag. 1883)

Toate acestea aveau loc cînd atenția celor doi împărați, al Austriei și al Rusiei, era îndreptată spre împărțirea (între ei) a Imperiului otoman. Pentru realizarea acestei „împărțiri”, inevitabil era războiul care la rîndul său avea nevoie de soldați. Și pentru a strînge cît mai mulți, Iosif al II-lea emite la 31 ianuarie 1784 un decret cu privire la recrutarea țăranilor din satele apropiate de regimentele grănicerești, în schimbul eliberării din iobăgie. Interpretînd decretul în sensul că s-ar referi la toată Transilvania, țăranii, dornici să fărîme cătușele iobăgiei, iau cu asalt birourile de înscriere în armată, ignorînd totodată poruncile autorităților și ale nobililor.

Nobilii însă obțin anularea conscripției, în urma căreia, prin mijloacele cele mai brutale, readuc la supunere pe țăranii.

Cu prilejul tîrgului de la Brad (din Țara Zarandului), de la 28 octombrie 1784, Gheorghe Crișan, în numele lui Horea, cheamă cîte 4-5 bărbați din fiecare sat la o adunare, la Mesteacăn, pentru 31 octombrie.

La Curechiu, țăranii sînt atacați de reprezentanții autorităților zărăndene. Întîmplarea de la Curechiu din 1 noiembrie înseamnă scînteia care a aprins focul cel mare. Răscoala cuprinde tot Zarandul. De aici se împrășteie în Hunedoara, în Munții Abrudului, unde Horea, de față cu Cloșca, Crișan și Ioan, fiul lui Horea, la 4 noiembrie, primește jurămîntul celor adunați în hotarul comunei Blăjeni.

Ajutați de mineri, răsculații ocupă tîrgurile din munții Cîmpeni, Abrud, Roșia, Zlatna. În două rînduri, este atacată cetatea Deva, unde se refugiase nobilimea hunedoreană, fără să poată fi cucerită.

După încercarea autorităților, cu colaborarea unor juzi sătești, de a-l prinde pe Horea la Bucium, în 8 noiembrie, încercare zădărnicită de intervenția moșilor, răscoala ia un avînt și mai mare. Se întinde tot mai mult, ajungînd pînă în părțile Abrudului și Banatului înspre sud-vest, pînă în părțile Maramureșului înspre nord, în cele ale Sibiului și Făgărașului înspre sud-est.

La răscoală au participat în primul rînd țăranii români, dar atunci cînd mișcarea ajunge și în teritoriile locuite de maghiari, și sași se alătură și iobagi din rîndurile acestora (în părțile Turzii și ale Tîrnavelor).

Programul răscoalei se conturează mai bine în mintea conducătorilor, așa cum e formulat în ultimatumul din 11 noiembrie 1784, adresat de răsculați, în numele lui Horea, nobilii refugiate în cetatea Deva :

„Nobilul comitat împreună cu toți stăpînii de moșii și cu toată seminția lor să jure pe cruce.

Nobilii să nu mai fie, ci fiecare, dacă va putea găsi undeva o slujbă împărătească, din aceea să trăiască.

Nobilii stăpîni de moșii să-și părăsească odată pentru totdeauna moșiile.

Și ei să plătească dare ca și poporul de rînd.

Pământurile lor să se împartă între poporul de rînd, după porunca ce o va da înălțatul împărat".³⁾

Era cel mai înaintat program al vremii, formulat în Transilvania, care, dacă ar fi fost aplicat, ar fi dus la distrugerea temelilor relațiilor feudale înseși.

La sfîrșitul lunii noiembrie, au loc lupte puternice, la intrarea în munți, în toiul cărora țărani, deși erau slab înarmați, ies învingători. La 7 decembrie suferă însă o înfrîngere, la Mihăileni, datorită puternicei ofensive a armatei imperiale, sporite necontenit cu noi unități. În urma și a altor înfrîngeri, la 14 decembrie, Horea hotărăște încetarea luptelor. Însoțit de Cloșca și de cîțiva oameni credincioși, Horea se retrage în munți, planuind o nouă ridicare a moșilor, odată cu venirea primăverii.

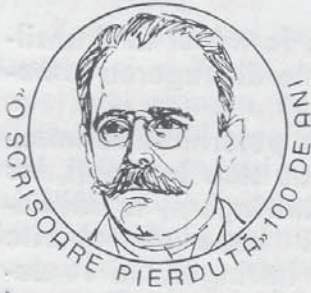
Nobilimea și armata încep „pacificarea” țării. Sute de țărani sînt condamnați la moarte, fără judecată. Căpeteniile sînt urmărite în ascunzișurile lor. Astfel, Horea și Cloșca sînt prinși la 27 decembrie 1784, iar Crișan la 31 ianuarie 1785. Închiși în cetatea de la Alba-Iulia, cei trei conducători sînt supuși unor lungi anchete, de o comisie specială prezidată de comisarul imperial Antoniu Jankovich, Crișan își pune capăt zilelor, iar Horea și Cloșca sînt condamnați la moarte. Supliciu au loc în modul spectaculos ordonat de împărat, la 28 februarie 1785, în prezența comisiei, a armatei și a unui număr de aproximativ 6000 de oameni, printre care se aflau și 2515 țărani aduși cu forța din 419 sate, „ca să vadă cu ochii lor moartea cutremurătoare și împărțirea în bucăți a căpitanilor lor, să poarte din om în om, din tată în fiu groaza osîndeii pentru asemenea îndrăzneală”.⁴⁾

Nobilimea, înspăimîntată, planuiește cele mai drastice măsuri pentru prevenirea unui nou asalt al moșilor, dar Curtea de la Viena, mai chibzuită, hotărăște colonizarea cîtorva sute de familii de moși în Banat și acordarea unor înlesniri pentru locuitorii din munți, libertatea pășunatului și scutirea de unele cărăușii.

Cea mai gravă problemă era cea a raporturilor dintre iobagi și stăpîinii de moșii. Aceasta este rezolvată parțial prin patentă din 22 august 1785, care desființează servitutea personală și legarea de glie a țărănimii iobage, acordîndu-i în plus dreptul de a se căsători după voie, de a învăța carte și meserii, de a dispune de bunurile sale.

Acestea au fost consecințele cele mai importante pentru țărănimie în urma mării răscoale, care arată că imensele sacrificii ale moșilor nu au fost zadarnice, iar feudalismul a fost puternic zdruncinat.

Elena-Mariana TĂBĂCARU,
Violeta STOICESCU,
clasa a XII-a A
prof. îndrumător:
Ștefan VĂSII

Acad. ȘERBAN CIOCULESCU:

„Scrisoarea pierdută» cea mai mare biruință pe scena

— În spațiul românesc, anii 1940 și 1941 înregistrează trei mari evenimente literare: „Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent”, de G. Călinescu, „Arta prozatorilor români”, de T. Vianu și monografia dv., „Viața lui I.L. Caragiale”. Împreună cu Paul Zarifopol, ați editat opera celebrului nostru dramaturg. În ce împrejurări v-ați apropiat atît de mult de nenea Iancu?

— Vedeți, unele consonanțe se afirmă, cel puțin în mugur, încă din adolescență. Vă mărturisesc — chiar ca elev de gimnaziu — citeam cu deliciu „Momentele” lui Caragiale. Și rîdeam ca prostul, singur. Bunică-mea, care mă urmărea în tot ce făceam, zicea: „Numai nebunii rîd singuri”. Și eu îi răspundeam: „Păi, pe mine m-a înnebunit lectura asta. E colosală!”. Mi s-a părut unic, în felul său, și învățam pe dinafară unele replici ale lui: „Ești teribil, monșer” ș.a. Și piesele de teatru. În liceu, era, la un moment dat, ca clasa mea să dea „Conul Leonida...” și eu s-o fac pe coana Efimița. Și-am depus un efort foarte mare să învăț pe dinafară proza, fiindcă eu aveam o mare înlesnire la învățarea pe dinafară a poeziilor. La proză, mi-era foarte greu. Mă și întrebam: cum e posibil ca actorii să învețe pe dinafară tirade de 15—20 de rînduri, în proză? Zic: în versuri, încă mai e rima, mai e ritmul. Dar ca să mă întorc la Caragiale, am avut un cult pentru el. Și, firește, cu vîrsta, accentuîndu-se și la mine un oarecare spirit de umor, eram deschis la tot ceea ce privește ridicolul, comicul. Era natural să merg la Caragiale, care este geniul comic, prin excelență. Dovadă că e un geniu comic incomparabil e că de la moartea sa nu s-a ivit nici un umorist de talia lui. Deci, o anumită înclinare către umor, pe care am avut-o întotdeauna și care m-a ajutat și în anii triști, după moartea părinților mei și pe urmă în unele reversuri ale vieții și ale carierei mele, spiritul de umor m-a salvat. Or, acest spirit de umor întotdeauna a și fost alimentat de Caragiale. Unele din bucăți, care nu sînt propriu-zis umoristice, cum sînt „La hanul lui Mînjală”, „Calul dracului” ș.a., le recitesc mai des și mai atent și de fiecare dată mi se pare că citesc pentru prima oară. E un fe-

DIALOG LITERAR

a fost, în secolul trecut, a teatrului românesc Teatrului Național“

Ș. Cioculescu văzut de Silvan Ionescu.

nomen extraordinar! E atita artă! De fiecare dată, descopăr unele secrete sintactice, unele noi sintagme, unele întorsături de spirit. Ei, Caragiale este incomparabil! Să amintesc de o singură notă umoristică a lui, când a făcut o întorsătură de 180°: Mihail Dragomirescu îi trimisese un studiu, la Berlin, unde îl făcea mare scriitor. Caragiale, în scrisoarea de răspuns: „Nu cumva ți se pare că m-ai lăudat prea mult? Că mie nu mi se pare deloc“. Ai văzut întorsătura? Întii, modestie și pe urmă incredere în sine la maximum: „Deloc nu mi se pare că ai exagerat“. Țsta e geniul lui Caragiale. Așa că, la această întrebare, aș putea să-ți răspund ore întregi, dar treci mai departe.

Totuși, față de ierarhia pe care ai stabilit-o d-ta pentru anii 1940—1941, eu voi protesta. Fără îndoială că în cariera lui T. Vianu, cel puțin pentru cultura noastră literară, „Arta prozatorilor români“ e cartea lui cea mai bună. Tot așa și cartea lui Călinescu este cea mai bună. Eu nu consider însă „Viața lui I.L. Caragiale“ cartea care mă reprezintă. Însă trebuie să recunosc că, primită, în parte, cu oarecare răceală, la apariție, „Viața lui I.L. Caragiale“ a avut ulterior un destin neașteptat de bun. Așa că nu mă pot plînge. În anul respectiv, însă, au fost și voci care și-au exprimat dezamăgirea, la apariția cărții. Or, chiar Călinescu, în corespondența lui cu Rosetti, după ce, în primul moment de indispoziție, o desființează, pe urmă, comparînd cartea mea cu a lui Pompiliu Constantinescu despre Argezi și a lui Lovinescu despre Maiorescu, spune cuvinte bune numai despre cartea mea, despre „Viața lui I.L. Caragiale“.

— *Da, a doua mea întrebare chiar așa este formulată: „În cadrul scrierilor dv., ce loc îi acordați acestei monografii“?*

— N-aș putea spune ce loc îi acord, dar în orice caz locul principal cred că-l merită „Aspecte literare contemporane“, apărută în 1972, la Editura „Minerva“, pentru că cuprinde trei

(Text înregistrat pe bandă magnetică)

Interviu realizat de
prof. Petrache DIMA

(Continuare în pag. 1888)

ANIVERSĂRI

„O scrisoare pierdută” — 100

(Urmare în pag. 1887)

cărți, una apărută și două în perspectivă: „Aspecte lirice contemporane”, amplificate, „Aspecte epice contemporane”, după titlul din „Revista Fundațiilor Regale”, carte care n-a apărut niciodată, și tot așa, „Aspecte critice contemporane”, iarăși un titlu nou. Ei bine, e activitatea mea între 1932 și 1947. Consider că e cartea mea de vizită pentru epoca interbelică și cîteva ani peste, nu-i așa, pînă în 1947, cînd pentru o perioadă de nouă ani, știți că n-am mai colaborat nicăieri. Prin urmare, asta este cartea pe care în mod obiectiv o susțin, așa în mod subiectiv pct să prefer „Amintirile” mele. Dar în mod obiectiv, consider că cea mai bună carte a mea și după care ar trebui să fiu judecat, judecat cu severitate ca critic literar, dacă am greșit, în ce am greșit. Ce e bun și ce e rău în mine, în calitate de critic literar, să se plece ca o lucrare de bază de la această carte. Am scris zece ani foiletoane la „Adevărul”. Nici unul din ele, afară de două sau trei, n-a intrat în această carte, din cîteva sute de foiletoane, și nu le-am retipărit niciodată. Ceea ce înseamnă că nu sînt un habotnic al scrisului meu. Acuma, de curînd, îmi propunea Râpeanu să-mi fac o ediție de „Opere”. I-am spus: „Nu pot, pentru că ar trebui să încep cu începuturile care nu mai îmi plac. Ei, după moarte s-o facă alții. Îi privește. Dar eu nu mă mai recunosc în ele”.

— În „Prefața” la ediția I din 1940, precizați că nu socotiți completă „Viața lui I.L. Caragiale”. În 1969, ați scos ediția a II-a, revăzută, în care ați introdus capitolele: „Revizor școlar”, „Un moment sentimental din tinerețe” și „Reporter judiciar ocazional”. „De asemenea — precizați dv. — s-a îmbogățit cronologia și s-au adus unele retușuri stilistice, precum și unele rectificări de date”. Intre timp, în ultimii 15 ani, ați descoperit și alte date?

— Da, fără îndoială. În interval, am publicat și o micromonografie, „I.L. Caragiale”, unde s-a strecurat o singură eroare: am atribuit lui Gr. Alexandrescu o poezie a lui I.H. Rădulescu și-am băgat de seamă de-aibia la citirea în volum. Însă Nicolae Manolescu a spus că o preferă „Vieții lui I.L. Caragiale”. Acolo, am împletit viața cu opera. În 150 sau 180 de pagini, le-am prezentat împreună, cîtă vreme în „Viața lui I.L. Caragiale” m-am ocupat numai de viață sau de sectoare care nu făceau parte din literatura propriu-zisă, cum erau gazetăria, politica.

Vreți să recitiți sfîrșitul întrebării?

— Intre timp, adică în ultimii 15 ani, ați descoperit și alte date?

— Da, am mai descoperit diverse articole, diverse scrisori, dar nu lucruri foarte importante. Un capitol care totuși ar trebui scris ar fi acela despre Caragiale berar sau negustor, pentru că au intervenit date noi mai ales în legătură cu șederea lui la

DIALOG LITERAR

Buzău. Acolo, s-a petrecut o dramă : cînd a plecat, avea datorii de 500 de lei. I s-au vîndut toate mobilele, pînă și pianul soției sale. S-a dus cu mobilă, s-a întors cu valiza de mînă. O dramă ! Pe vremea aceea, 500 de lei erau o sumă, n-o puteai găsi ori cînd. Erau casieri care se sinucideau pentru lipsa acestei sume de bani. Era banul foarte scump.

— Tot în „Prefață”, îi mulțumiți, în primul rînd, văduvei scriitorului, Alexandrinei I.L. Caragiale, care v-a pus la dispoziție o serie de documente prețioase. În 1938, v-a acordat un interviu pe care l-ați publicat, în același an, în „Universul literar”. Ce impresie v-a produs ?

— O impresie bună, în sensul că o femeie octogenară era încă lucidă. Însă mi-a spus și neadevăruri. Bunăoară, a vrut să-și înmobileze familia. Or, în realitate, după cum bunicul lui Caragiale era bucătar, bunicul ei era cofetar. A fost asociatul lui Momolo, la cofetăria, care, ulterior, a devenit restaurantul și hotelul „Capsa”. Pe urmă, nu cunoștea anumite amănunte din viața lui. Cînd i-am spus că a urmat Conservatorul, ea a zis : „Jean ?” — pentru ea nu era *Iancu*, era *Jean* — „Jean n-a vrut niciodată să se facă actor”. Atunci, nepotul ei, care își termina liceul, în acel moment, Vladimir, fiul lui Tușky, care văzuse dedicația lui Costache Caragiale, pe o carte a lui : „Scumpului meu nepot și elev” și însemnarea lui Caragiale : „Din partea profesorului meu de declamațiune și mimică”, zice : „Mamă-mare, da' domnul Cioculescu arată documente...”. Ei, ea sigur că idealiza menajul, care în realitate fusese foarte bun. Caragiale, care avusese multe aventuri pînă la căsătorie, le-a pus capăt. Însă era gelos ca un turc. Și din cauza asta a suferit mult doamna Caragiale. O ținea închisă în casă sau trebuiau să iasă împreună, chiar pentru cumpărăturile ei de toaletă. Își păzea nevasta...

— ...cu strășnicie...

— ...cu strășnicie, da. Desi nu avea motive. Femeia, care fusese mondenă, ca domnișoară, figurînd împreună cu o soră a ei, după cum știi, în carnetul high-life-ului al lui Claymoor, după căsătorie a acceptat o viață de familie. A avut doi copii care au murit în vîrstă mică și-a mai avut pe urmă doi copii, pe Luky și pe Tușky : Luca, care a trăit 28 de ani, Tusky, care a împlinit, acum două luni, 90 de ani. Deci, doamna mi-a făcut o impresie bună. Tot ea îmi spunea — da' cred că asta n-am trecut-o în interviu, poate mi-a spus-o altă dată : „Cînd vei muri, doresc să fiu înmormîntată la locul familiei mele, alături de iubitul meu fiu, Luky. Am ținut din capul locu'ui să fie singur. El e al neamului”. Frumos spus !

— Frumos !

— Nu e al unei familii. Frumos ! Mai am un lucru, da' nu știu dacă ai să-l publici. La înmormîntarea ei, — locul lui Caragiale era încă în spatele capelei, la Bellu, pe stînga, cînd te uiți în față — cortegiul a luat-o însă spre poarta de ieșire, unde spre

ANIVERSĂRI

„O scrisoare pierdută” — 100

(Urmare din pag. 1889)

dreapta se făcea un coridor, spre mormîntul familiei ei. Eu am urmat cortegiul, însă, nefiind din familie, în ultimul rînd. În fața mea, două babe, micșorate, cu bonețici de mătase, așa ca pe timpul mamei-mari, amîndouă surde; țipa una la ureche alteia : „Soro, de ce n-a înmormîntat-o lîngă bărbatu-său?”. La care cealaltă îi răspunde : „N-a mai vrut că el se făcuse mare comunist“. I-am spus acest lucru ginerelui lui Caragiale, Logadi, care trăia atunci și care a făcut haz. Cînd s-a întors de la locul de mormînt și doamna Tușky, care a stat pînă cînd s-a aruncat ultima lopată de pămînt peste mormînt, i-a spus această întîmplare. La care Tușky, care era foarte cochetă, făcîndu-mi cu degetul, zice : „Asta e din capul dumitale, domnule Cioculescu“. Iar eu i-am răspuns : „Mă cred om de spirit, da' vorba e prea bună, declar că mă depășește“.

— *Alexandrina I.L. Caragiale a murit în '54. I-a supraviețuit soțului 42 de ani.*

— Da.

— *Doamna Ecaterina Logadi, Tușky, s-a numărat printre cei care v-au înlesnit documentarea ?*

— Nu, n-a mai fost nevoie, și-am văzut-o foarte rar, în interval. Dar ea a dat un interviu, cînd s-au împlinit 50 de ani de la moartea lui Caragiale, — nu știu unde l-a dat, în '62 —, un interviu foarte interesant. Am să mai relev talentul ei de desenatoare. Într-adevăr, există un excelent portret în creion al Cellei Delavrancea făcut de Tușky.

Avea 70 de ani, cînd a adus-o Augustin Z.N. Pop, la Pitești, unde eram colegi la...

— *...Institutul Pedagogic.*

— A depănat amintiri despre tatăl ei. Se ținea atît de bine, încît un coleg m-a întrebat : „Are 50 de ani ?“. „Să fii sănătos, a împlinit 70...“. Încă avea cochetării de femeie tînără, la 70 de ani. A avut o vitalitate și-o frumusețe, care a ținut pînă la vîrstă foarte înaintată. Însă Caragiale — și el și soția lui, Alexandrina Caragiale, îl preferau pe Luky. Caragiale avea un fel de camaraderie cu Luky ; pe cît nu se înțelegea cu Mateiu, pe atît de bine se înțelegea cu Luky. Rîdea pe socoteala lui, că Luky avea idei socialiste. Luky era bibliofil și el împreună cu Zarifopol i-au pus în mînă lui Caragiale pe Anatole France. Și așa a scris el cîteva bucăți cu mici influențe franciene, în „Universul“ din 1909.

— *Pe Mateiu Caragiale l-ați cunoscut personal ?*

— Personal, nu l-am cunoscut ; îmi purta pică pe ce scrisesem în „Adevărul“, cînd a apărut romanul „Craii de Curtea-Veche“. Cum se făcuse un fel de „tam-tam“ înainte cu cîteva săptămîni, spunîndu-se că e primul roman citadin româ-

DIALOG LITERAR

nesc, primul roman mare românesc, eu am precizat că romanul românesc nu începe cu această carte, nu e nici primul roman citadin și merită o stimă *rezonabilă*. Ei, el nu mi-a iertat acest lucru. Și când la un an după moartea lui Zarifopol nu-i fuseseră restituite materialele pe care i le dăduse și despre care a aflat că sînt la mine, a intrat în furie și-a făcut o scrisoare lui Rosetti, în care spunea că va rupe toate contactele cu el. Eu, imediat, — eram în întîrziere — într-o săptămîină, am făcut colaționările necesare; era vorba de un început de manuscris, în trei acte, al „Năpastei”. Și i le-am restituit. Zicea că le va distruge. Nu le-a distrus. Au rămas în arhiva lui. Le-a donat, mi se pare, văciuva lui Mateiu Caragiale...

— ...*Marica*...

— ...Marica, da, Muzeului Saint-Georges. Personal, nu l-am cunoscut. De altfel, era un om rigid, greu de apropiat. Nu țineam să-l cunosc personal, cum nu ținea nici el să mă cunoască.

— *Ne-ați putea prezenta, pe scurt, istoria spectacolelor cu „Scrisoarea pierdută”?*

— După amintirile lui Suchianu, Caragiale a ezitat asupra candidatului: între Cațavencu și Farfuridi, între o canalie și un prost, dar un prost solemn, un prost important, Farfuridi fiind un avocat mai mult verbal, el este cu: „...ori să se revizuiască, primesc! dar să nu se schimbe nimica; ori să nu se revizuiască, primesc! dar atunci să se schimbe pe ici pe colo, și anume în punctele... esențiale...”. Și Suchianu spune că își consulta prietenii. Unul spunea: „Farfuridi că-i mai prost”, altul: „Nae Cațavencu că-i mai canalie”, altul, în deriziune, spunea: „Să candideze amîndoi”. Nu se putea. Și-atunci, a descoperit el un personaj, în Agamiță Dandanache, mai canalie decît Cațavencu și mai prost decît Farfuridi. Tot Suchianu spune că la actul întrunirii publice s-a zvonit că el colaborase cu Caragiale. La care el a dezmințit astfel: „Păi, eram eu prost să colaborez la o capodoperă și să nu pretind să figurez în calitate de coautor?”. A dezmințit categoric.

În arhivele Teatrului Național, nu se găsește corespondența prezentării și dacă a trecut printr-un comitet. Este posibil ca numele lui fiind deja consacrat să fi fost scutit de acest lucru. În orice caz, cînd s-a anunțat piesa, s-a încercat ca la „Noaptea furtuncasă”, o cabală, care n-a reușit. El a citit piesa, introdus de Maiorescu, și Carmen Silvei, căreia i-a plăcut foarte mult. A fost și la premieră și dădea semnalul aplauzelor din loja regală. Faptul acesta că asista regina a împiedicat tulburarea spectacolului.

Spectacolul a fost triumfal și a ținut trei săptămîni, ceea ce a supărat pe abonați, pentru că abonații contau, în fiecare săptămîină, pe o nouă premieră. Ei plăteau foarte scump lojele. O lojă, pe an, costa 1 000 de lei. Piesa a avut un ecou foarte mare, care a mers și pînă în Parlament, am spus acest lucru. Cara-

(Continuare în pag. 1892)

ANIVERSĂRI

„O scrisoare pierdută” — 100

(Urmare din pag. 1891)

giale, în această piesă, vorbește de modificarea Constituției. Într-adevăr, în toamna lui 1883, au fost alegeri, anume în acest scop. Ei bine, când s-a ales Parlamentul, la validarea mandatelor, s-a avut în vedere principiul incompatibilității între calitatea de deputat, adică ales al poporului, și o funcție administrativă. Hasdeu, în acel moment, era director al Arhivelor Statului și s-a ales deputat la Craiova. I s-a trimis o adresă politicoasă, în care era invitat să opteze. Era liber. Hasdeu, amintind de piesa lui Caragiale, a luat cuvîntul și-a spus: „După opera spiritualului nostru scriitor, I.L. Caragiale, am pățit și eu invitația: „Onorabile, dați afară pe stimabilul” sau „Onorabile, dați afară pe respectabilul”. Or, el nu era dat afară, dar avînd să opteze între o funcție, pe care a păstrat-o pînă la pensionare, și mandatul parlamentar, care era pe timp limitat, a optat pentru direcția Arhivelor Statului și a renunțat la mandatul său. Caragiale a fost așa de mîndru încît, povestește Petrașcu că l-a văzut, la o bodegă, cu necunoscuți, care, pe urmă, i-au mulțumit pentru tratație și-au plecat. Și Petrașcu îl întrebă: „Cui ai plătit sumația?” „Nu știu, unor necunoscuți, admiratori ai mei pentru „Scrisoarea pierdută”. Asta mă obligă”. Da, i-a creat o celebritate, după cum, imediat după primirea moștenirii Mómuloaiei, a demisionat la Regie. Acolo, o cunoscuse pe mama lui Mateiu Caragiale, pe Maria Constantinescu, lucrătoare la Regie.

„Scrisoarea pierdută” a fost un triumf. Cu toate astea, nu în fiecare an intra în repertoriul Teatrului Național. Tocmai în 1916, adică după 32 de ani de la apariția „Scrisorii pierdute”, și-a serbat centenarul...

— ...teatrul în limba română, inaugurat la Iași, în 1816, de Gh. Asachi, cu piesa „Mirtil și Hloe”, de Florian.

— Da, Caragiale nu mai era în viață, de patru ani. Deci, o capodoperă, care a rămas și-acum capodopera teatrului nostru, cel puțin a sectorului comic. A avut, anual, în medie, trei reprezentații, în cei 32 de ani. Ei, astăzi, în anii noștri, o comedie a lui Baranga s-a jucat, în serie, în peste o sută de reprezentații, într-o singură stagiune. El n-a avut norocul acesta, a cîștigat foarte puțin cu această capodoperă, însă a avut satisfacția că a fost marele succes al stagiunii, întrecînd „Fîntina Blanduziei” a lui Alecsandri. Caragiale a rămas recunoscător creatorilor rolurilor. A avut actori foarte tineri. Bunăoară, pe Cațavencu îl făcea Niculescu, care avea doar 24 de ani. Era doar de-un an absolvent al Conservatorului. Însă piesa s-a jucat magistral și-a avut succesul meritat, la proporțiile și la publicul de-atunci.

— Care dintre formațiile teatrale care au interpretat această capodoperă s-ar situa pe primul loc?

— Tot a Teatrului Național din vremea aceea. Aș zice că

DIALOG LITERAR

„Scrisoarea pierdută“ a fost, în secolul trecut, cea mai mare biruință a teatrului românesc pe scena Teatrului Național.

Regia a făcut-o Constantin Nottara. Însă Nottara povestește, în amintirile lui, că de fapt, tot Caragiale își controla repetițiile. El își citea piesa și urmărea dicțiunea și mimica actorilor, aproape toți foarte buni. Nu a fost foarte bine Agamiță Dandanașche jucat de Ion Panu, poate cel mai slab din distribuție. Iulian și Mateescu erau cei mai buni comici; Iancu Petrescu, de asemenea, un mare actor; Niculescu s-a remarcat în rolul lui Cațavencu, rol dificil, iar Aristizza Romanescu a jucat foarte bine pe Zoé. Ea avea să rateze în rolul Ancăi din „Năpasta“ și să i se reproșeze că a căzut piesa. În orice caz, „Năpasta“ a avut un oarecare succes de stimă pentru calitățile literare, însă cele dramatice au fost tăgăduite de cronicarii ziarelor. În afară de Iorga, de Sofia Nădejde și de Gion, tot restul criticii i-a fost ostil. Însă pentru „Scrisoarea pierdută“ a avut unanimitatea presei. Mai mult încă, deși era o critică indirectă a partidului guvernamental, care atunci era la putere — e adevărat că era înfățișat un județ de munte, nu era chiar capitala țării —, a putut fi jucată. Adică, n-a fost scoasă de pe afiș, deși conținea, în germene, condamnarea sistemului politic și a oamenilor care-l reprezentau.

— În „Mutația valorilor estetice“, E. Lovinescu încearcă să demonstreze că odată cu dispariția prototipurilor eroilor, între care și cei ai lui Caragiale, valoarea operelor scade simțitor. Ce-a scăpat din vedere criticul care-l socotea pe Gheorghe Brăescu superior autorului „Scrisorii pierdute“?

— Eu am dezvoltat, într-un studiu mai lung, intitulat „Destructorii lui Caragiale“, o tradiție, tradiția liberaloidă, care, plecând de la ideea progresului indefinit, adică a progresului ascendent, ca să zic așa, și neîntrerupt, considera că piesa lui Caragiale va fi nu numai anacronică, dar neinteligibilă. Or, s-a dovedit după 100 de ani de la apariția acestor comedii că publicul aplaudă astăzi chiar cu mai mult entuziasm decât în trecut. Personajelor lui Caragiale nu li se recunoștea complexitatea și caracterul reprezentativ. S-a crezut, o vreme, că sînt fanteze. Or, în realitate sînt fapte vii. Noi spunem despre un orator lătrător că e un Cațavencu; spunem despre un orator care confundă noțiunile că e un Farfuridi; spunem despre un bărbat prea încrezător că este fie un jupîn Dumitrache, fie un Zaharia Trahanache. Ei reprezintă tipuri eterne. Zoe este femeia politică. Îți atrag atenția că în momentul în care Tipătescu îi propune să fugă împreună, ea refuză. De ce? Pentru că ea vrea să rămână stăpîna județului. Acea scrisoare, dacă apare, o compromite, chiar dacă fuge cu Tipătescu și se căsătorește cu el. Prin urmare, ea pune ambiția ei politică mai presus de legătura extraconjugală, nefiind o mare pasionată. Marea pasionată din teatrul lui Caragiale este Veta. Rolul ei e greșit jucat: pasiunea ei este înfățișată mai mult comic, cu tot caracterul ei patetic. Ea este

(Continuare în pag. 1894)

ANIVERSĂRI

„O scrisoare pierdută” — 100

(Urmare din pag. 1893)

femeia la vârsta critică (în ajunul îmbătrînirii), care dacă are o pasiune, ea este devorantă. Am arătat imprudențele pe care Veta le comite în cursul piesei, gata-gata să-și dea pe față în fața tuturor că o interesează mai mult Chiriac decît bărbatu-său. Ei bine, personajele lui Caragiale sînt și umane, ele trăiesc prin zbuciumul lor. Iată Dumitrache, zis Titircă Inimă-Rea. El vede, în dormitor, silueta unui bărbat, prin geam. Are, deci, certitudinea că nevastă-sa l-a înșelat. Trece drept om rău, pentru că-l bate pe Spiridon, dar față de nevastă se poartă delicat : n-o lovește, nu-i spune vorbe urite, se înverșunează să-l descopere pe „bagabondul”, pe Rică Venturiano, crezînd că este amantul nevestei-si. Are, deci, gingășii ca soț. Puțini bărbați, după o certitudine subiectivă, nu obiectivă, că au văzut pe amantul soției, s-ar mai purta atît de îngăduitor. Altul ar lua-o de păr și-ar arunca-o pe scări, afară din casă, ori s-ar deda la alte gesturi brutale. Iată că personajele sînt complexe. Lovinescu a crezut, deci, că e un teatru politic tendențios, care va dispărea odată cu fantezele care reprezintă acea epocă. Or, nu erau fanteze, erau ființe vii și comediile își păstrează interesul.

— *Practic, în 1890, cînd apare „Năpasta”, activitatea sa dramatică se încheie. Spre sfîrșitul vieții, își propune să readucă în scenă, după 20—25 de ani, personajele din „Noaptea furtunoasă” și „Scrisoarea pierdută”, în „Titircă, Sotirescu et comp.”, sigur, în altă ipostază. Piesa rămîne în fază de proiect. Cum vă explicați această intrerupere ?*

— Fac o mică rectificare. În anul 1899, cînd s-a considerat greșit că s-a încheiat secolul — se încheia în 1900 —, Teatrul Național i-a cerut o revistă a veacului. Caragiale a însăilat diverse texte, într-o lucrare lipsită de originalitate, cu titlul „100 de ani”, într-o montare de mare efect. El a făcut greșeala că a sărit peste domnia lui Cuza (din propriu oportunism sau poate din acela al direcției Teatrului Național, care va fi dat această indicație !).

Tot așa și-amintesc că, în 1909, cînd el a fost în conflict cu Pompiliu Eliade, director general al teatrelor, și și-a retras piesele de la Teatrul Național, i-a dat lui Davila, pentru deschiderea teatrului său particular o piesă, „Începem”, în care un profesor face teorii actorilor. În acel profesor era ridiculizat Pompiliu Eliade. Piesa, fără importanță, după o singură reprezentație, la deschiderea teatrului nu s-a mai jucat. Și-acum ajungem la comedia la care te-ai referit dumneata.

Într-adevăr, el încă din 1904—1905, la Berlin, s-a gîndit să-și aducă „eroii”, după 20—25 de ani, și din „Noaptea furtunoasă”, și din „Scrisoarea pierdută”, ajunși acum mari petroliști, directori de ziare, senatori, deputați, prin ascensiunea acestei

DIALOG LITERAR

pături a burgheziei mijlocii, la ranguri de conducere și la mare bogăție. Și-a făcut diverse scheme. Însă i s-a întimplat o nenorocire, mărturisită prietenilor săi. El afirma înainte că își aude personajele, că-i vorbesc, că el nu face decît să transcrie ce zic ele. Or, de data aceasta, personajele nu i-au mai vorbit. Nici Rică Venturiano, nici Chiriac, nici Zaharia Trahanache, toți care ajunseră în posturi mari nu-i mai vorbeau. Și-atunci, el, în afară de cîteva proiecte de scenarii — nici măcar scenarii — și de cîteva replici, n-a reușit să facă nimica. A lăsat cîteva liste de personaje, niște scheme de acțiune, dar pînă la sfîrșit nici o singură scenă scrisă. Ideea era intresantă, pentru că în interval se ridicase mica burghezie. Era, deci, un proces social, pentru care Caragiale era indicat să fie tot el poetul dramatic. Însă, cum spun, din acest accident, faptul că nu-i mai vorbeau personajele, opera a stat pe șantier 7—8 ani fără nici un rezultat. Și-așa, opera lui teatrală, deși nu prea numeroasă, este cea mai importantă din literătura noastră. Pînă și „Năpasta” este considerată cea mai bună dramă.

— *Ion Creangă a murit neconvins că este scriitor. În ce măsură avea I.L. Caragiale conștiința valorii lui ?*

— În cartea lui C.C. Bacalbașa, „Bucureștii de altădată”, în ultimul volum, el face o serie de portrete și de oameni politici și de scriitori. La un moment dat, îi pune în gura lui Caragiale această frază : „Măi, eu sînt un geniu, după moarte o să fiu recunoscut ca atare”. E adevărat. Mulți scriitori mediocri au spus acest lucru, dar Caragiale nu s-a înșelat. Sigur că a fost un om de geniu. În scrisoarea în care Dobrogeanu-Gherea îi vorbește lui Korolenko, cu tristețe, de moartea lui Caragiale, spune textual : „Este singurul om de geniu pe care l-am cunoscut în viața mea”. Caragiale avea conștiința superiorității lui, însă și mîndria de a nu și-o etala în felul lui Camil Petrescu, care, în miezul vieții lui, cînd nu-și dăduse încă măsura completă a talentului său, își revendica superioritatea asupra tuturor. Caragiale, în vremea lui, n-a trecut drept cel mai mare scriitor, decît în ochii lui Dragomirescu. E meritul lui Dragomirescu că atunci cînd a publicat, în 1907, niște fabule, a spus în notă : „Un mare anonim”, dar a spus și „cel mai mare scriitor român în viață”. Or, în acel moment, și Coșbuc, și Vlahuță, și Delavrancea, care erau în țară — Caragiale se expatriase — erau considerați scriitorii cei mai importanți. Iar Caragiale, cu volumele lui de „Teatru”, „Momente” a fost respins de la premiile Academiei Române. Ba chiar cu ocazia prezentării volumului de „Teatru” a fost condamnat ca autor lipsit de patriotism și imoral, în cuvîntările lui Mitiță Sturdza și B.P. Hasdeu. La „Momente” nu i s-a mai făcut procesul de lipsă de patriotism și de imoralitate, dar a căzut cu doar 3—4 voturi. N-a fost răsplătit de societate. Merita să fie membru al Academiei. Nu i s-a oferit acest lucru. N-a candidat, dar n-ar fi refuzat, dacă i s-ar fi oferit.

ANIVERSĂRI

„O scrisoare pierdută” — 100

(Urmare din pag. 1895)

— *Dintre textele sale, mai aveți inedite ?*

— N-aș putea să spun că mai am inedite, dar am indicat unele articole ale lui, în special, în „Constituționalul”, apărute sub numele Hans, Falstaff, Ion și Zoil. În cartea recentă a lui Florin Manolescu, „Caragiale și Caragiale”, au fost publicate câteva din acele articole. Cel care-și revendică un mare număr de articole este același Florin Manolescu. Personal n-am verificat pentru epoca 1878—1879 sau 1877—1878 acea colaborare ce i se atribuie în ajun de a pleca la Viena, pe contul lui Titu Maiorescu, care l-a luat pentru sărbătorile Crăciunului. În această privință, numeroase articole, care nu fuseseră identificate ca ale lui dar apăruseră în ziare și reviste, nesemnate, au fost identificate de mine și au apărut în volumele 4 și 5 (6 fiind „Teatru” și 7 — „Corespondența”). După apariția chiar a volumelor 4 și 5, am descoperit colaborarea lui la „Constituționalul”. Florin Manolescu a venit cu lotul cel mai important, după cel pe care l-am publicat în anul 1938, foarte multe nesemnate. Am făcut și unele greșeli. Bunăoară, am polemizat cu Constantin Graur care afirmase de Caragiale că scrisese la „Adevărul”. Eu nu i-am găsit colaborarea. A scris într-un singur an trei sau patru articole. Cred că din epoca lui de maturitate, nu a rămas nimic nepublicat. Iar inedite, în familie, n-au mai rămas.

— *În curînd, la 13 noiembrie 1984, vom sărbători centenarul „Scrisorii pierdute”. Cu acest prilej, vă rugăm să arătați prin ce se situează Caragiale în rîndul marilor comediografi ai lumii.*

— Eu cred că nota particulară a lui Caragiale — și-am scris-o — este ironia. Lăsînd la o parte teatrul și vorbind numai de „Momente”, niciodată Caragiale nu-și judecă personajele. Acolo unde arată o femeie necinstită, el zice : „om cu noroc”. Cititorul inteligent înțelege că nevasta personajului aduce bani în casă, dar Caragiale n-o spune direct și n-o condamnă. Vezi dumneata, Mateiu Caragiale, cînd a scris „Craii de Curtea-Vechi”, a făcut elogiul mare al lui Pașadia și al lui Pantazi : pentru unul a spus că are slăbiciune, pentru altul — evlavie ; pe unul îl admiră intelectualicește, pe altul îl iubește, dar îl consideră foarte jos pe Pirgu, și spune că pătează și noroiul. Caragiale n-a făcut niciodată acest lucru, în calitate de observator ironic, care nu spune lucrurilor pe nume, manevrînd antifraza : el se preface că admiră pe doamna, cea cu „diplomație”, care a obținut chiria mai ieftină. Bai mai mult, încă a obținut și de la el, directorul „Moftului român”, gratuitatea, refuzată soțului ei. Dar cum ? Pe baza unui singur surîs. Făcîndu-se filmul, în zilele noastre, textul a fost degradat. Caragiale e pus să-i spună : „V-aduc eu numerele acasă”. Și filmul ni-l arată ieșînd de la ea, răsucindu-și

DIALOG LITERAR

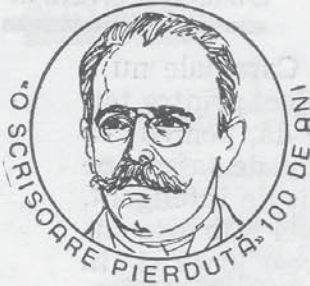
mustața, ca unul care-și luase plata în natură... Caragiale nu a mers niciodată așa de departe. Caragiale se distinge, printre toți umoriștii lumii, prin aerul de naivitate care și-l dă, pentru că ironicul îl face pe prostul. Ironicul se lasă convins de fațada pe care și-o ia personajul, însă țesătura e făcută atît de inteligent, încît cititorul înțelege unde bate Caragiale. Aceasta este arta sugestiei. La Caragiale, sugestia joacă rolul pe care-l joacă și în poezia lirică, unde de la simbolişti încoace se spune că nu trebuie să exprimi direct, ci să sugerezi. Mallarmé a fost cel care a edictat aceste legi. Or, Caragiale, fără să-l fi citit pe Mallarmé și fără să fie simbolist, a sugerat asupra moravurilor românești : situațiile de familie, în politică, în școală, unde nu spune direct despre Mariu Chicoș Rostogan că e servil, că e prost, că e caraghios. El nu califică, îl înfățișează așa cum e, iar cititorul trage concluzia. În această privință, el a creat umorul sugestiei și a făcut din ironia sa, ca să zic așa, stîlpul de susținere al întregii sale opere umoristice. Cel puțin al „Momentelor”. Ba chiar și în teatru. Cine îi spune lui Farfuridi : „D-ta vorbești prostii”? Cațavencu pe alte chestii îl atacă, dar nu relevă imensa prostie cu : „...pe ici, pe colo, și anume în punctele... esențiale...”, însă lasă pe cititor să înțeleagă că e prost și incult, dacă spune aceste lucruri. Nimeni însă nu-l califică scenic : „prostule și incultule!”. Singur Tipătescu se repede la el și-i spune : „ticălosule!”, pentru încercarea de șantaj. Sau cine-i aduce elogiul cuvenit Cetățeanului turmentat ? Cititorul sau spectatorul îl admiră. În momentul sociologizant al criticii noastre, pînă și Cetățeanul turmentat era prezentat ca personaj negativ. Spectatorii au recunoscut însă că într-o lume în care toți sînt mai mult sau mai puțin vulnerabili, acest om, mic proprietar, mîndru că e „apropitar”, mic acționar la societățile lui Cațavencu, alegător și pensionar, are etica meseriei lui : el a văzut cui îi este adresată scrisoarea, o duce, n-o comercializează. Cînd încearcă să-l corupă Cațavencu, zice : „Nu, onorabile ! N-am nevoie ! Apro-pitar sînt...”. El nu primește de la nimeni certificat de cinste, de

(Continuare în pag. 1909)

SECVENȚE

INTILNIRE

La 18 octombrie 1984, a avut loc, la Casa Personalului Didactic, întîlnirea cunoscutului prezator *Augustin BUZURA*, cu profesorii de limba și literatura română și bibliotecarii școlari din municipiul Focșani și județul Vrancea. Manifestarea a fost organizată de Biblioteca „Duiliu Zamfirescu”, în colaborare cu instituția-gazdă. La dezbateri, au participat profesorii : Maria Mierlușcă, Ion Oprea, Vasile Stan, Gheorghe Zaharia, Livia Măgirescu, Aurel Budescu, Lucreția Șaigău.

„ISTORIA DE ASEARĂ“

— post-scriptum

la „Scrisoarea pierdută“

de Ștefan CAZIMIR

„Iaca, niște papugii... niște scîrța-scîrța pe hîrtie! 'I știm noi! Mănîncă pe cătorie, bea pe veresie, trag lumea pe sfoară cu pișchirlicuri... și seara... se gîtesc frumos și umblă după vestele oamenilor să le facă cu ochiul. N-ai să mai ieși cu o femeie pe uliță, că se ia bagabonții laie după dumneata“. Un spectator neavizat al **Noptii furtunoase** s-ar putea, pe drept cuvînt, întreba: ce i-a căsunat omului de pe scenă împotriva „papugiilor“ și a „bagabonților“? Nedumerirea e perfect legitimă, am putea zice chiar **scoutată** de autor. Cortina s-a ridicat — semn de finețe din partea dramaturgului — pe o întrerupere a unei narațiuni începute mai demult, pe o secvență „lirică“ intercalată în fluxul epic. Dar această alterare momentană a codului îi va produce necăderea chiar și lui Ipingescu („Una vorbim și basca ne-nțelegem“), singurul mijloc de a le înlătura fiind **reluarea firului epic**: „Jupîn Dumitrache: Bagabontul... Ipingescu: Că bine zici! Începuseși să-mi spui istoria. Jupîn Dumitrache: Stai s-o iau de la cap. Ipingescu: Stau“. E aici, **cum lesne se observă**, o tehnică a **suspensiei**¹⁾: amînarea informației suscită curiozitatea interlocutorului și, prin el, pe aceea a publicului.

Dar ce caută aceste observatii privind începutul **Noptii furtunoase** într-un post-scriptum la **Scrisoarea pierdută**? Nu voi prelungi suspensia, ci voi răspunde pe loc: procedeul menționat este comun ambelor comedii, într-o similitudine vrednică de atenție. Și în **Scrisoarea pierdută** ridicarea cortinei are loc pe întreruperea unei narațiuni. Pristanda a fost nevoit să-și rezeze povestirea, pentru că cineva (nu spun cine; persoană însemnată) i-a adus prefectului Răcnetul Carpa-

ților, iar Tipătescu n-a rezistat tentației de a-l deschide, spre a afla cu ce „delicatețuri“ îl mai tratează **Cațavencu** în gazetă. „Tipătescu: Dar în sfîrșit, las-o asta! lasă-I să urle ca un ciine! Pristanda: Curat ca un cline! Tipătescu: Începuseși să-mi spui istoria de aseară“. Formularea este cvasi-identică celei din **O noapte furtunoasă**, marcînd — ca și acolo — reînnoarea firului narativ. O deosebire apare totuși, ea constînd în dublarea efectului. Pristanda reia narațiunea, dar foarte curînd o pierde pe drum, deviînd spre problema, mult mai acută pentru el, a „familiei“ și a „renumerăției“. Și — fapt notabil — nici prefectul nu-l readuce „la cestiune“, ci îl împinge spre o nouă deviere: delicata problemă a steagurilor. Rolul caracterologic al episodului e limpede pentru oricine. Dar nu trebuie scăpat din vedere nici rolul lui compozițional, care ține, încă o dată, de tehnica suspensiei: ni s-a făgăduit „istoria de aseară“ și ni se oferă cu totul altceva! Numai plictiseala lui Tipătescu, sătul de la o vreme de aritmetica naivă a polițaiului, va pune capăt digresiunii și va restura ordinea narativă: „Spune odată istoria de-aseară, că mă grăbesc“.

Relevantă pînă aici la nivelul unei scene, aceeași tehnică a suspensiei e folosită, în **Scrisoarea pierdută**, și la scara construcției de ansamblu. În finalul actului I, Trahanache exclamă triumfător: „L-am prins cu alta mai boacăină!“. Despre ce este vorba vom afla însă mult mai tîrziu: abia în scena IV a actului III („Girurile astea două, cu care onorabilul d. Cațavencu a ridicat cinci mii de la So-

(Continuare în pag. 1919)

1) Unii scriu „suspans“ și rostesc țuguindu-și buzele. Dar eu am rămas la părerea lui Heliade, că adică „vorbele streine trebuie să se înfățișeze în haine rumânești și cu mască de rumân înaintea noastră“.

„Corespondențele“ personajelor în comedii

de conf. univ. dr. I. CONSTANTINESCU

Folosim aici, într-o discuție despre teatru, un termen împrumutat din exegezele asupra conceptului modern de poezie, exegeze în care un celebru poem baudelairean (Correspondances) este un continuu termen de referință.

În opera marilor autori dramatice, la Shakespeare și Molière, personajele corespund, dialoghează, la nivelul întregii opere, dincolo de limitele pe care le impune apartenența lor la o piesă sau alta. Nu ne referim, desigur, la personajele „migratoare“ („balzaciene“ avant la lettre) de timpul Falstaff. În cazul unui autor ca I.L. Caragiale, aflat la un moment de răscruce al teatrului european, el însuși un creator de noi structuri dramatice, această corespondență a figurilor scenice are o semnificație aparte.

Am fi tentați să vedem lumea comică a lui Caragiale împărțită în două: aceea a Comediilor și aceea a Momentelor și Schițelor — fiecare dintre ele cu „anotimpurile“, „continentele“ și oamenii ei. Două lumi autonome și aproape fără comunicație între ele. În cea dintâi „personajele... sînt, după o cunoscută caracterizare a lui Eugen Ionescu, exemplare umane în așa măsură degradate, încît nu ne lasă nici o speranță“; dincolo — o umanitate aproape normală care păstrează ideea de bine și chiar o anumă perspectivă axiologică, are sentimente și gânduri, comunică și înțelege.

În comedii, există o certă corespondență între personaje, se poate distinge chiar o „evoluție“ (desigur nu caracterologică) a unor tipuri în acest spațiu circular care este universul operei caragialești.

Corespondența personajelor în piesele comediodigrafului român este de altă factură decît cea din teatrul shakespearian sau molièresc.. Ea presupune revenirea la un tip comic sau altul, în afara rezolvărilor prin happy-end, ca și în afara geometriei fixe a dramei. De altfel, acest fel de corespondență este posibilă numai în cazul comediei cu „geometrie variabilă“.

Observăm altă dată că dramaturgul nu utilizează nicăieri simetria antinomică a figurilor comice: personaje ca Luluță sau Leonaș sînt inexistente (și imposibile) în comedia lui Caragiale. Nu poate fi citat nici un personaj care să ilustreze, în contrast

(Continuare în pag. 1900)

ANIVERSĂRI

„Corespondențele“ personajelor în comedii

(Urmare din pag. 1899)

cu vreunul dintre eroii pieselor comice, o virtute sau alta. Simetria comică, fundamentală în teatrul tradițional, dispare la creatorul lui Conul Leonida. În spațiul comediei, dezechilibrul personajului, determinat de existența sa într-un univers închis, de denaturarea raporturilor sale cu ceilalți, se accentuează astfel. La nivelul întregului corpus al comediilor, apare un alt fel de simetrie dată de corespondențele personajelor. Vocii lui Jupin Dumitrache îi răspunde vocea lui Trahanache. Triunghiul conjugal din Noaptea furtunoasă se dovedește, în ciuda oricărui adevăr și a oricărui argument, indestructibil. El re apare în O scrisoare pierdută consolidat încă, dar spațiul de acțiune al celor trei nu mai este familia, ci s-a extins la întregul județ. Implicațiile morale ale triunghiului devin acum politice. Din punct de vedere „tehnic“, în D-ale carnavalului, Caragiale a realizat chiar mai mult. Cele două „triunghiuri“ au o latură comună — Nae Girimea care, în piesă, este și „regizorul“ spectacolului. Ca și în celelalte comedii, raporturile normale între oameni nu par posibile. Nimic nu zdruncină existența denaturată a personajelor. Ceea ce putea să apară drept un „accident“ în Noaptea furtunoasă, devine o stare definitivă și „normală“ în D-ale carnavalului. Corespondențele personajelor, ca nouă simetrie dramatică la începuturile unei alte vârste a teatrului, vîrstă pe care o inaugurează dramaturgul român, accentuează caracterul antiiluzionist al farsei moderne caragialești și impune personajul ei specific — omul neameliorabil, omul „fără calități“.

O analiză a comediilor din această perspectivă ar evidenția un fapt important, poate doar bănuț în exegeza de pînă acum asupra teatrului caragialean. Cei trei senex și cei patru bărbați înșelați se află într-o subtilă relație dramaturgică, hotărîtoare pentru stilul existenței lor scenice și pentru profilul lor comic. În mod cert, Dumitrache ar fi rămas un personaj mai puțin semnificativ (poate chiar un personaj oarecare) fără „pendantul“ său Trahanache. Completîndu-se unul pe altul, ei ar fi fost totuși „incompleți“ fără prezența cuplului clovnesc Pampon — Crăcănel. Ideea de a reprezenta într-o singură stagiune toate comediile poate pleca de la această realitate a teatrului lui Caragiale : lumea creatorului Noptii furtunoase este un univers care pierde prin fragmentare.

Revenind la ideea corespondenței personajelor, lucrurile nu trebuie văzute numai astfel : Cetățeanul turmentat „corespunde“ cu celălalt pieton al aerului — Catindatul, Veta și Zița „corespund“ cu Mița și Didina etc. Am afirmat în alt loc unul dintre adevărurile cele mai evidente privitoare la opera lui Caragiale : multe personaje din comedii descind din vechi tipuri comice. Asemenea altor mari comediografi, asemenea lui Shakes-

ANIVERSĂRI

peare și Molière, autorul Scrisorii pierdute a istoricizat vechile figuri comice, conferindu-le o specificitate geografică și temporală, fără a le deposeda de valoarea lor metaistorică. Dramaturgul a mers chiar mai departe: a reluat de la o comedie la alta, unele tipuri (bărbatul înșelat, femeia veselă, servus ș.a.), din nevoia de a le rafina, de a le stiliza, din necesitatea de a sintetiza trăsăturile lor caracteristice. S-a creat astfel impresia de „repetiție”, reproșată adesea lui Caragiale, de la Horia Petra-Petrescu încoace. Nu este, desigur, vorba despre o repetiție propriuzisă, ci despre o „corespondență” între ele: personajele se caută, se complinesc reciproc.

Păstrînd ideea corespondenței figurilor comice, ar trebui să ne întrebăm de ce Caragiale revine obsesiv la un anumit tip comic și acest tip comic, pe care l-a elogiât de mai multe ori, explicit, în unele articole, sau implicit, în textul dramatic, este clovnul. Conul Leonida, Catindatul și Cetățeanul turmentat, Pampon și Crăcănel, chiar Rică Venturiano, Farfuridi și Brînzovenescu ilustrează, într-un fel sau altul, tipologia clovnului. Un fluid dramatic trece prin toate comedii și apropie aceste personaje într-o „definiție” surprinzătoare. Mai mult decît o revenire la un tip comic străvechi, dramaturgul pare să fi înțeles și să fi sugerat valoarea lui modernă. Caragiale folosește clovnul său ca pe un instrument care deschide semnificații ascunse, ca pe un mijloc profetic de a avertiza asupra unei grave deturnări a omului de la scopurile și înțelesurile ființei universale. Acest adevăr, clovnul ca tip-obsesie în opera comedialografului român, cu toate implicațiile moderne pe care le presupune, este confirmat și de cele mai bune dintre spectacolele ultimelor stagiuni.

Într-un eseu din *Au-delà de l'absurde*, Martin Eslin afirmă că pentru avangarda teatrului contemporan, comedia de salon obișnuită sau piesa cu personaje desenate cu grijă și cu concluzie netă își pierd orice semnificație. Pentru autori ca Beckett, Ionescu sau Pinter, „faptul că băiatul obține mina fetei în ultimul act”... nu mai are nici un interes. Happy-end-ul și chiar deznodămîntul piesei devin uneori imposibile și inutile. Se știe că „unul dintre obiectivele principale ale acestui nou teatru este de a demonstra dificultatea comunicării”. Caragiale a știut cu multe decenii înainte încotro merge teatrul și și-a construit piesa în consecință: absența happy-end-ului sau falsul happy-end, renunțarea la deznodămînt, forma circulară a dramei etc. S-a mai spus că personajul tradițional rămîne relativ același în decursul dezvoltărilor dramatice sau că eventualele evoluții caracterologice au o motivare logică precisă. Faptul presupune ideea că „orice individ posedă ceva care trebuie să fie o esență imuabilă și eternă”. Mulți dintre autorii contemporani „au folosit descoperirile psihologiei moderne care... vede personalitatea umană ca pe o sumă de elemente fiziologice și psihologice în prepetuă miș-

ANIVERSĂRI

Caragiale în Muzeul Literaturii Române

După Eminescu, desigur, Caragiale ocupă în Muzeul Literaturii Române spațiul expozițional cel mai întins — și aceasta ca o dovadă a recunoașterii valorii celui mai important dramaturg al nostru și, în același timp, ca o întîmpinare și concretizare a dorinței publicului larg de a afla date noi și amănunte concrete despre biografia și creația autorului **Scrisorii pierdute**.

Varii exponate muzeale și diverse manifestări spectaculare vin să eternizeze memoria celui care prin opera sa a așezat teatrul românesc în rîndul marii dramaturgii europene.

Nu sînt puțini aceia — inclusiv în M.L.R. — care văd în Caragiale, în fond, cel mai mare scriitor român — scriitor în sensul etimologic al cuvîntului, de om care scrie. Credința care acoperă afirmația de mai sus nu ascunde nici o denigrare sau impietate. Eminescu a devenit de mult o cîmiesiune națională, „omul integral al culturii românești”, de la care se re-

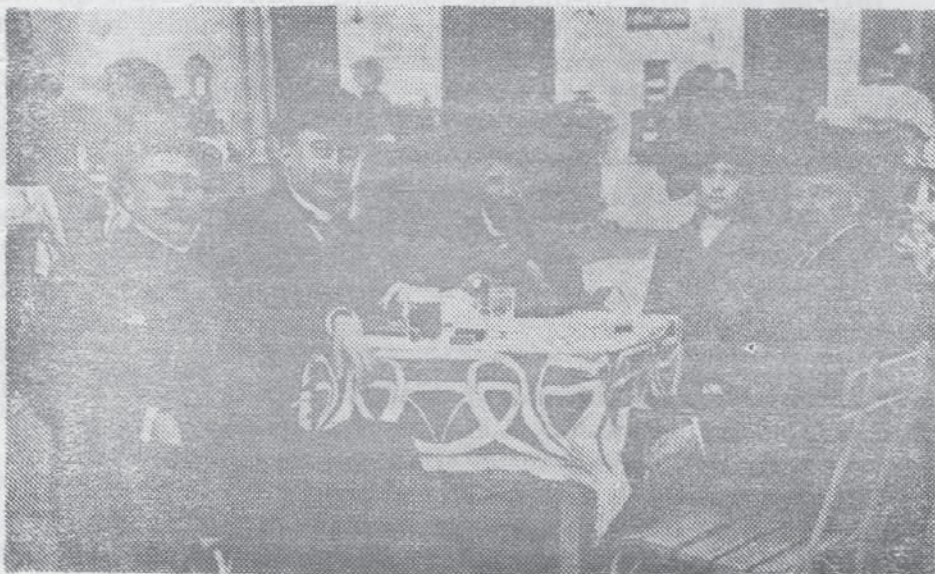
vendică toate direcțiile literare și la care se raportează, în succesiune, fiecare generație pentru a-și realiza propriile dimensiuni și pentru a-și defini propria personalitate.

În afară de panourile bogat ilustrate din expoziția de bază, de numele lui Caragiale se leagă alte expoziții itinerante, omagii în cadrul **Rotondelor 13** și chiar volume dedicate diverselor aniversări.

O expoziție itinerantă **Caragiale și lumea teatrului românesc** a fost prezentată în 1976 la Weimar, în R.D.G., cu prilejul unui festival al teatrului clasic. Cu aceeași ocazie s-a prezentat și comedia **D-ale carnavalului**.

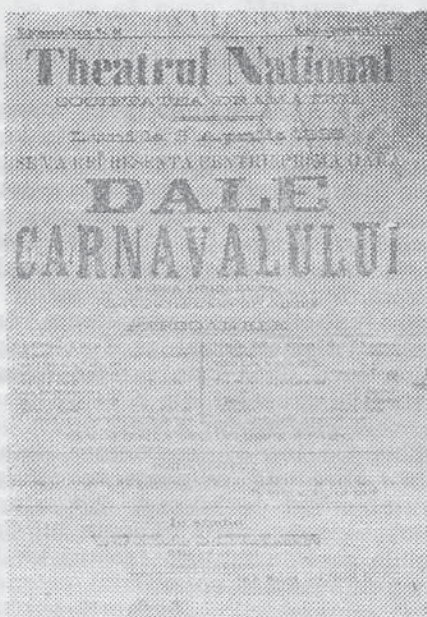
De un frumos succes s-a bucurat în Polonia, la Lodz și Varșovia în 1977—1978 o expoziție itinerantă **Caragiale și teatrul său**.

Cu prilejul aniversării a 125 de ani de la naștere, în 1977, s-a vernisat o nouă expoziție la seciul care a beneficiat de exponate inedite provenite

De la stînga la dreapta : I.L. Caragiale, Alex. Vaida-Voievod, A. Ciuta, o persoană neidentificată și G. Coșbuc, la Bistrița, în 1912.

ANIVERSĂRI

din donația Ecaterinei Logadi, fiica marelui scriitor — expozate dintre care enumerăm un nou bust al scriitorului și manuscrisul piesei **Titircă, Sotirescu et comp.**, doar câteva file, în care se prefigurează destinul personajelor din **Scrisoarea pierdută**, după câteva decenii.

Pe platformele industriale unde s-au încheat nuclee de teatru muncitoresc au fost prezentate diferite expoziții itinerante Caragiale (de exemplu, în 1984, la Complexul de Industrializare a Lemnului — Pipera, cu participarea criticilor Valentin Silvestru și Fănuș Băileșteanu și a unor cunoscuți actori).

Desigur o descriere exhaustivă a secției Caragiale din expoziția de bază a M.L.R. e dificil de alcătuit și, oricât de competent ar fi realizată, nu se poate substitui contactului viu cu exponatele, atât de rare, de diverse și de judicios organizate.

Chiar și o clasificare a exponatelor rămâne dificilă prin subiectivitatea grupării unor obiecte.

Cele cinci panouri cuprind **poezii manuscrise**, revelatoare pentru imensul travaliu artistic, dovedind înalta conștiință estetică și probitatea filologică a marelui dramaturg. El este din speța rară a truditrilor pe pagina albă, ca un Flaubert sau Oscar Wilde, care spunea că a muncit o zi între-

gă pentru a pune o virgulă, iar apoi încă o zi ca să o scoată. Să enumerăm câteva manuscrise caragiאלene pe care publicul le poate admira pe simnele muzeului: o scrisoare către directorul „Universului” privind colaborarea la această publicație; o filă manuscrisă din schița **Broasca minunată** de Mark Twain, tradusă de Caragiale pentru „Vatra”; o pagină din **Hatmanul Baltag** (traducere și adătare după Paul Déroulède); file manuscrise din piesele **D-ale carnavalului** și **Năpasta**, din nuvela **Păcat** și din fabula **Boul și vițelul**; de asemenea, se găsește caietul de câteva file din proiectata comedie **Titircă, Sotirescu et comp.**

Sînt expuse exemplare din publicațiile conduse de Caragiale: „**Cloponul**” (1877), „**Moftul român**” (prima pagină a numărului din 24 ianuarie 1893); „**Vatra**” (nr. 5 din 1894), precum și „**Ghimpele**” sau „**Colendarul Dacia**”.

Sînt prezente și publicații la care a colaborat Caragiale: „**Convorbiri literare**” din 1 noiembrie 1879 în care se publică **O noapte furtunoasă** (la cenaclul „Junimea” piesa fusese citită exact cu un an în urmă), „**Convorbiri critice**” sau „**Revista contemporană**”. Documente de epocă și foarte prețioase mărturii istorico-literare sînt a fișele premierelor absolute: **O scrisoare pierdută** (1884), **D-ale carnavalului** (1885), **Năpasta** (1890).

Caricaturi de Jiguidi sau Iser prezintă pe Caragiale, personaje sau interpreti de neuitat ai rolurilor sale.

Fotografiile ale lui Caragiale la vârsta de 8, 20, 25, 50 și 60 de ani, sugerează și o interesantă evoluție fizionomică.

Astăzi devenite rarități bibliofile, edițiile priceps ale operelor caragiאלene nu puteau lipsi dintre exponate: „**Năpasta**” (1890), „**Teatru**” (1901) cu o prefață de Titu Maiorescu, „**Momente**” (1901), „**Schițe nouă**” (1911) ca și începutul seriei de „**Opere**” (complete) începută de Paul Zarifopol în 1930 și continuată pînă aproape ce zilele noastre de Șarban Cioculescu.

Tot ca o mărturie a prețurii deosebite de care se bucură marele dramaturg este o carte editată de M.L.R., o carte cu totul aparte în peisajul nostru publicistic — **Procesul**

(Continuare în pag. 1904)

ANIVERSĂRI

Caragiale în Muzeul Literaturii Române

(Urmare din pag. 1903)

Caragiale — Caion, scenariu de Romulus Vulpescu, o revizuire a unei cauze juridice de tristă faimă în care se reiau toate datele faimoasei defăimări ale pseudo-plagiaturii caragialean.

La bazele volumului a stat o ședință de rejudecare a procesului după tot tipul juridic, într-o distribuție strălucită: președintele completului de judecată: Șerban Cioculescu; asesorul președintelui: Al. Oprea; al doilea asesor: Diana Cristev; procurorul: Dan Deșliu; apărătorul inculpatului Caion: Dinu Ianculescu; apărătorul lui Caragiale — Delavrancea —: Romulus Vulpescu.

Acest proces s-a desfășurat în ultima zi a Săptămânii Muzeului Literatu-

rii Române (12—18 iunie 1972), ocazionată de împlinirea a 15 ani de la fondarea instituției de către Perpessicius.

La fel cum justiția franceză a anulat, după 100 de ani, condamnarea lui Baudelaire pentru *Les fleurs du mal*, incriminate ca atentatoare la morala publică, Muzeul Literaturii Române a luat o inițiativă corespunzătoare, dar pentru stigmatizarea profanatorului Caion care, după cum se știe, fusese achitat la procesul din 5 și 11 martie, respectiv 10 iunie 1902.

Chiar și într-o enumerare, fatalmente abreviată, se poate dovedi interesul arătat de Muzeul Literaturii Române pentru viața și opera lui Caragiale care în această toamnă va fi din nou omagiat cu prilejul cetenării reprezentării „Scrisorii pierdute”.

I.L. Caragiale în paginile revistei „Manuscriptum”

Era greu de crezut ca, la aproape trei sferturi de veac de la moartea lui I.L. Caragiale și după mai multe generații de cercetători, critici și istorici literari nu au încetat să-i analizeze opera din diferite unghiuri și perspective, să se mai descopere noi texte aparținând marelui dramaturg sau legate indirect de biografia sau creația sa; și totuși noi manuscrise și mărturii nu au încetat să apară, sporind atât dosarul corespondenței — în special cu Paul Zarifopol, dar și cu alții — cât și corpus-ul documentar legat de traiectoria existențială a lui nenea Iancu.

În mod firesc, revista „Manuscriptum”, încă de la apariția sa, în 1970, a găzduit în paginile sale asemenea manuscrise însoțite de comentarii judicioase sau de articole care, neexcluzând polemica, precizau și nuanțau date și evenimente din controversatul dosar Caragiale.

O fotografie — de acum celebră — eternizează clipa în care Ecaterina Logadi, fiica marelui scriitor, încredințează lui Perpessicius manuscrisul de câteva file **Titircă, Sotirescu et comp.** (probabil din 1905), cum o do-

vedește corespondența cu prietenii), o schiță de acțiune în care se proiectau peste 20 de ani personajele din *O noapte furtunoasă* și *O scrisoare pierdută*, ajunse mari petroliști și ocupând înalte funcții politice. În 1911, teatrul particular „Davila” anunța deschiderea stagiunii cu o nouă piesă de Caragiale — probabil **Titircă, Sotirescu et comp.** care, pe vremea aceea nu avea titlu. Corin Grosu prefața acest text cu un bogat aparat de note în al treilea număr din „Manuscriptum” (anul II, nr. 2(3)/1971). Același cercetător analizează modul în care Caragiale, publicându-și un volum de schițe, cum se spune astăzi, „în regie proprie”, a devenit propriul său editor („Manuscriptum” II, nr. 3(4)/1971). În același număr Ileana Ene publică un text inedit „Regii pot fi citeodată asasinati...”.

În „Manuscriptum” (III, nr. 1(6)/1972) sînt recuperate „Scrisori” ale lui Caragiale către I. Al. Brătescu-Voinești și Alecu Urechia (Cuvînt înainte de Corin Grosu), către Octavian Goga (Notă Dan Smîntînescu) și câteva scrieri primite de la Paul Zarifopol (Comentariu de Geo Șerban).

Se știe că piesa „Manasse” de Ronetti-Roman îi făcuse lui Caragiale o foarte frumoasă impresie. Părindu-i-se cam forțat, reface finalul și, numai câteva modificări, practic de cuvinte și foarte rar de fraze, orientează altfel deznodământul. Nicolae Liu analizează acest text reconstituit (în „Manuscriptum”, V, nr. 4(17)/1974), amintind de faza de început a lui Caragiale în care prelucrase textele altora.

În același număr, Victor Dumitrescu comentează **Telegrama unui conferențiar**, iar Paul B. Marian **O colaborare refuzată**.

Un documentar, chiar un **Recurs la biografia** lui I.L. Caragiale, tipărește în mai multe numere disparate Constantin Popescu-Cadem (VIII, 2(27)/1977, IX, 3(32)/1978, X, 4(37)/1979, XIII, 1(46)/1982), referindu-se la anii de studiu, perioada de directorat teatral și la succesiunea Momullo-Cordini, două texte aparent în afara oricărei relații: **Note de călătorie la sărbătorirea semicentenarului «Astrei»** (Prefată de Șerban Cioculescu) și **O**

farsă amicală — fragmente memorialistice de Onisifor Ghibu (Text ales și stabilit de Octavian O. Ghibu) vorbesc în fond de același moment biografic: participarea între 28 și 30 august 1911 la serbările semicentenarului „Astrei”, la Blaj, când urmărește și zborul lui Aurel Vlaicu. Între februarie și mai 1911, colaborase la ziarul „Românul” din Arad, alăturându-se „bătrînilor” partidului și opunându-se „tinerilor oțeliți” centrifugali printre care Octavian Goga și Onisifor Ghibu.

În numărul 1 din 1983, ceea ce înseamnă numărul 50 de la apariția revistei, Caragiale este prezent prin două evocări indirecte: N. Scurtu ne prezintă un volum din biblioteca lui Caragiale pe care marele scriitor cu cunoscuta-i acribie artistică a mai făcut, bineînțeles, modificări, iar B. Cioculescu creionează un portret afectiv în scrisorile Cellei Delavrancea.

Aureliu GOCI

„Corespondențele” personajelor în comedii

(Urmare din pag. 1901)

care” (Eslin). În comediiile lui Caragiale, evoluția atitudinii, a comportamentului este, de cele mai multe ori, misterioasă. Această decădere a omului la nivelul instinctelor, decădere pe care o denunță dramaturgul, pare ea însăși misterioasă. Comediograful român a creat, printre cei dintâi în teatrul continentului, caracterul discontinuu al personajului, „personajul lichefiat”, disponibil oricărei reacții și oricărui gest: Leonida, Farfuri-di, Brinzovenescu, Cetățeanul turmentat, Catindatul. Corespondența personajelor este, pentru Caragiale, o modalitate de a accentua situația figurilor comice, discontinuitatea lor caracterologică, imponderabilitatea lor și dificultatea comunicării prin limbajul cuvintelor, dar, în același timp, de a indica o coeziune, o unitate a personajelor de la o comedie la alta. Ea sugerează, totodată, necesitatea definirii și impunerii unui limbaj dramaturgic. „Corespondențele” stabilizează o metodă dramatică, impun un stil, dau consistență lumii figurilor comice. Personajele dialoghează astfel într-un limbaj specific teatral și propriu-caragialesc, dincolo de căderea cortinei.

CARAGIALE VĂZUT DE ELEVI

CARAGIALE — un nume pentru eternitate

Cel ce se naștea la 30 ianuarie 1852, în satul Haimanale ca fiu al lui Luca Șt. Caragiale și al Ecaterinei, avea să devină unul dintre cei mai mari scriitori români. Numele lui se găsește la loc de cinste alături de numele titanilor literaturii române: Eminescu, Creangă, Sadoveanu...

Caragiale este unic prin modul său de exprimare. Umorul său este „inefabil ca și lirismul eminescian, independent de orice observație ori critică, constând în «caragialism» adică într-o manieră proprie de a vorbi” (G. Călinescu).

Se poate discuta despre fenomenul Caragiale luând în considerație capacitatea acestuia de a surprinde în câteva rânduri fapte de viață cu tot umorul ce îl caracterizează.

Din toate operele sale, fie că ne referim la piesele de teatru sau la momente, schițe, nuvele, nu lipsește nota de umor, ironia la adresa societății din care-și ia galeria sa de personaje.

„Caragiale a avut darul suveran de a crea oameni. Dacă nu i-am fi înfilnit vreodată, ni se pare a-i recunoaște în nenumăratele tipare ale societății noastre” (E. Lovinescu).

În operele sale, întilnim o varietate de personaje, începând cu copiii cărora li se îngăduie totul, de la Ionel al doamnei Maria Popescu, din schiță „Vizită”..., sau protejatul Goe, căruia trei „cucoane” sint gata să-i satisfacă orice moft, la indivizi ce intervin pentru a salva de repetație „odraslele” unora din înalta societate, de la școlari ce răspund întrebărilor unui „pedagog de școală nouă” ce predă după „metoda intuitivă”, la „amici” care-și fac fel de fel de servicii.

Multitudinea de personaje din operele sale reprezintă rodul unei munci asidue, rodul căutărilor necontenite.

„Așa cum Fabre, celebrul entomolog francez, studiase viața insectelor stînd pe brînci zile întregi, tot așa prinde Caragiale reflexele, caracteristicile unor necunoscuți, hoinărind prin orașele de provincie de unde se întorcea încărcat cu impresii noi, filtrate apoi prin alambicul genialului său talent care nu îngăduia decît esențialul” (Cella Delavrancea).

Caragiale ironiza, ridiculiza orice anomalie a societății în care trăia. Cît timp anomaliile au existat, scriitorul le-a atacat continuu îndeplinind astfel o cătorie patriotică.

Ion Luca Caragiale a fost și va fi o mîndrie a neamului nostru, un scriitor a cărui operă este „sorbită” de cititori, replicile unor personaje devenind celebre, un scriitor ce a creat personaje ce stau alături de cele mai de seamă din literatura universală, un om care a luptat cu arma cea mai simplă, și uneori cea mai eficientă — condeiul — pentru a îndrepta o societate.

Prin ceea ce a creat, Caragiale va rămîne viu în sufletele noastre, iar opera se va trece prin timp ca o rază de soare prin întunericul nopții.

Marian RUBIN,
clasa a XI-a A

Pitorescul limbii lui

Opera lui Caragiale – de la a cărui O scrisoare pierdută a trecut un secol – conține sinteza cea mai originală, critică și istorică, asupra societății și limbii române într-un moment semnificativ al dezvoltării ei artistice, sub impulsul celor mai reprezentativi scriitori ai Junimii. Când apăreau acum un secol primele scrieri ale dramaturgului, Eminescu își publica poeziile, consacra ca mare artist al limbii, la Convorbiri literare, deschizând o eră nouă în cultura națională; Maiorescu era recunoscut ca un spiritus rector al reputatei societăți literare Junimea, el însuși autor prestigios de eseuri critice, filosofice, estetice, îmbogățind limbajul modern românesc cu o terminologie adecvată și cu un stil elevat, mult apreciat de Eminescu. În același timp, Creangă și Slavici aduceau în câmpul expresiei literare un imens material istoric, popular, pitoresc și familiar, imagine a graiului viu, uimitor de unitar în Moldova, ca și în Crișana, ilustrând originalitatea romanică a limbii noastre pe toate ariile teritoriului dacoroman și capacitatea expresivă, cu nuanțele atât de bogate ale cuvintelor vechi, ale locuțiunilor și expresiilor, de care limba română dispune într-un registru ex-

trem de vast. L. Șăineanu, prețuit de Caragiale, spunea că limba noastră e a doua în Europa, după spaniolă, ca bogăție metaforică a construcțiilor ei. (Încercare asupra semasiologiei românești).

Față de contemporanii citați, Caragiale pune a lume diferită în scenă; în perimetrul observației lui critice atât de acute, scrisul lui, atât de supravegheat, și de meticulos, era adecvat perfect la realitatea psihologică și la mediul eroilor săi. Exigențele scriitorului față de expresie, față de cuvânt, erau maxime, pentru că el credea că limbajul este cristalizarea și ilustrarea concretă a cugetului, a stării sufletești a celui ce vorbește, iar scriitorul modelează prin cuvânt, ca sculptorul în piatră sau aramă, idei, simțiri, realități vii ale vremii sale. Iată credința lui Caragiale despre un concept fundamental al culturii: „A crea – a apuca din haos inform elemente brute, a le topi împreună și a le turna într-o formă care să îmbrace o viață ce se diferențiază într-un chip absolut, hotărât de tot ce nu este ea – aceasta este puterea naturii și a artistului. Și această putere la artist o numim talent. Talentul este deci puterea de expresivitate ce

o au îndeosebi unii
tabilitatea ce o au

Există o legătură
mare eficacitate p
varea valorilor inte
rare, morale, între
că a lui Maiorescu
social-politice aspre
te, ale lui Eminesc
acum un secol, și s
a lui Caragiale împ
najelor ridicole în
existență, chinuite
de antinomiile civil
ne. Puse sub lup
critice, pătura po
scrisoare pierdută
lor funcționari, a s
julii pentru traiul
la de mâine, fascina
banului și a funcție
rangurilor admini
dem cum copiază
vinte occidentale, r
țuzești, crezând că
vântul nou pot înna
ală, mediul social,
tură tributară secol
potismului fanariot
dintre realități și s
baj pretențios, neol
similat, produce un
nător pe scena dez
O noapte furtună
scrisoare pierdută,
tea scenete vii din
schite.

Caragiale

de prof. univ. dr. **Gh. BULGĂR**

I.L. CARAGIALE văzut de Iser

, pe lângă iri-
toși”.

organică, de
entru promo-
lectuale, lite-
critica esteti-
u, judecățile
e, dar drep-
u la Timpul,
atira comică
otriva perso-
lupta pentru
sau exaltate
izației moder-
a observației
litică din O
și lumea mici-
lujbajilor gri-
i chivernisea-
ți de puterea
ei politice, a
strative, ve-
formule și cu-
nai ales fran-
forma și cu-
bi și viața re-
starea de cul-
e la rînd des-
Contrastul
sociala de lim-
ogic, dar nea-
a comic răsu-
baterilor din
basă, din O
ca și în atî-
Momente și

Conturul intelectual și moral
al personajelor prin limbajul lor
incult, retoric și adesea illogic, e
îngroșat prin mulțimea și frec-
vența unor neologisme de ultimă
oră, care demască lipsa de sub-
stanță a „eroilor”, cuprinși în
virtutea aspirațiilor politice și
sociale, în urbea răscolită de pa-
siuni și revendicări fără justifi-
care. Cuvinte mari aruncă în
scenă personajele comediilor lui
Caragiale, ca și veleitarii mici-
lor scene din schițele lui, folo-
sind cuvinte, ca : apropiatar, ico-
nomie, comprometa, ostroment,
isplica, canțilarie, onorabil și
multe forme exagerate, umflate
de o grandilocvență ridiculă :
„Coriolan era incomparabil, era
prodigios ; era teribil, monșer ;
magnific prin escelință ; fantaziă
lugubră” etc. Dar acest strat
nou de vocabular cules din rea-
litate, cum s-a dovedit studiind
presa vremii, limbajul care de-
masca mentalități și eroi înfierăți
în imagini violente de Eminescu,
în partea a doua a Scrisorii III,
se suprapunea peste mai vechiul
vocabular al păturii de aface-
riști, negustori și amployați, fi-
deli încă moștenirii turco-fanari-
ote. Cănuță om sucit, o poveste
din trecutul apropiat, oferă un
tablou diferit de La hanul lui Mîn-
joală sau În vreme de război, în

care graiul popular e mult mai
aproape de povestirile lui Crean-
gă sau Slavici. „S-a culcat îm-
brăcat pe mindir și a dormit tun
pînă la ziuă, parcă făcuse un zi-
afet”, scrie autorul în prima bu-
cată. În alte cazuri, amintirile is-
toriei, cu protipendada venită de
aiurea, care nu avea nimic a fa-
ce cu romanitatea limbii și a tra-
dițiilor românești, sînt evocate
prin cuvinte, ca : clac, meterha-
nea, levent, isnaf, marafet, be-
lea, bogasier, soitar, mofluz, ca-
cialma, clironom, politie, panda-
lie, parapon, evghenist etc.

Lumea operei lui Caragiale e
un univers pitoresc, agitat, cu-
prins de ferba lexicului chiverni-
selii, a puterii banului, a atrac-
ției rangurilor ; – de aceea și
limbajul care fixează mentalități
și niveluri de cultură e pitoresc,
violent și nou fără discernămint
uneori, acoperind realități dise-
cate critic de subtilul observator
al vieții care a fost Caragiale, u-
nul dintre marii ctitori ai artei li-
terare românești clasice, între-
gind printr-o operă aere peren-
nius, – mai durabilă decît arama,
galeria strălucită a creatorilor
Junimii, moment unic de strălu-
cire a culturii naționale.

ANIVERSĂRI

(Urmare din pag. 1897)

onestitate, dar privește la spectatorul care spune : „Mi-a plăcut Cetățeanul turmentat !“. Nu se poate, el se detașează dintre toți. Și este și reabilitarea anonimului, a omului din popor. Omul din popor nu e corupt. Sînt corupți cei din competiția socială, ariștii, cei care dau din coate și cei din jurul lor, clientela lor. În-să el nu era clientela nimănui : deși acționar la societățile anonime ale lui Cațavencu, nu se simțea obligat să facă un act incorect, să se lasă cumpărat de Cațavencu.

Piesa are, așadar, o moralitate : aceea a omului de treabă din popor. S-a zis de teatrul lui Caragiale că e imoral. În „O noapte furtunoasă“, Rică Venturiano, în final, se logodește. Vine un nou regizor și ne înfățișează „Noaptea furtunoasă“, cu Rică Venturiano, seducător, vulgar, rîvnind la Veta care are a-erul să se preteze, deși textul ne-o arată îndrăgostită nebunește de Chiriac. Acuma e un fel de întrecere regizorală în falsificări de tot felul. O versiune foarte lăudată a comediei „D-ale carnavalului“ a fost cumplit trivializată, ca și, ulterior, „Noaptea furtunoasă“. Teatrul lui Caragiale e un teatru esteticeste superior și decent. Vechea acuzație de imoralitate era injustă. Trăim un moment teatral paradoxal, cînd trivializarea teatrului caragialian e aplaudată de public și recompensată oficial. Caragiale în concluzie, nu și-a defăimat țara, înfățișînd obiectiv moravurile ei.

— *Și asta-i altă poveste...*

— Sigur. Caragiale n-a denigrat societatea timpului său. A arătat și oameni cumsecade. Iată, preotul din „Păcat“ își împușcă copiii care păcătuiseră incestuos. Și moare și el. Face dreptate, sancționează cu sancțiunea supremă, dar după asta moare și el, nu mai are de ce trăi. Viața lui — dacă ar fi mai

Actori celebri în haina unor celebri „eroi“ din „Scrisoarea pierdută“, în viziunea lui Silvan Ionescu

trăit —
indu-i r
„Nă
victimă
ția judic
„Să nu
va fi me
urma u
zguduite
bănuite

Acad

cea

Erau nev
un calom
a fost Ni
proape 5
derenta s
și-a iubit
În in
tru, al ce
Vianu, V
despre Ca
iubit țara

Zabaria Trahanache
(Al. Ciuganu)

trăit — ar fi fost un calvar. Caragiale a fost bun și blînd, dăruindu-i moartea. Justiționarul cade peste trupurile copiilor săi.

„Năpasta” trăiește prin personajul lui Ion. Or, el este o victimă a societății. Este clar. Omul era nevinovat; la instrucția judiciară a fost bătut în cap și idiotizat. Omul spune mereu: „Să nu mă loviți, să nu mă loviți în cap”. Trăiește cu obsesia că va fi mereu bătut și lovit în cap. Drama omului traumatizat, în urma unor așa-zise „îndeaproape cercetări” ale poliției, este zguduitoare. Maltratate au fost și țigăncile din „Două loturi”, bănuite că ar fi găsit ele, în cusătura vestei, lozurile ciștigătoare.

Caragiale și-a iubit țara, per opera lui ne arată și averea corectă, cinstită, nu cu fațadă numai în „1907, din primăvara prinsul operei lui, arătînd petică, de aspirație către autentică, „Are dreptate Șerban. Caragiale are o pedagogie ascunsă adică printre rînduri, nu curpă mine, modernizîndu-se se

Acad. ȘERBAN CIOCULESCU:

„Scrisoarea cea mai mare biruință a teatrului românesc”

Erau nevinovate. Așa se petreceau lucrurile. Caragiale n-a fost un calomniator al nostru, cum pretindeau unii. Ultimul în date a fost Nicolae Davidescu, cînd a scris pamfletul său, acum aproape 50 de ani, „Caragiale, ultimul ocupant fanariot sau neaderența sa la spiritualitatea românească”. Astăzi, știm cu toții că și-a iubit țara și că opera lui a avut un înalt rol educativ.

În încheiere, vreau să vă relatez o conversație, în grupul nostru, al celor trei autori ai „Istoriei literaturii române”, Tudor Vianu, Vladimir Streinu și cu mine. Nu știu cum a venit vorba despre Caragiale și Vladimir Streinu îmi zice: „Caragiale nu și-a iubit țara”. La care eu am răspuns: „Nu e adevărat, Vladimire,

potriva noului cu orice preț. Astăzi, unii cercetători înceapă să se zădărnicească. El nu aprecia teatrul din țară. Prefera unei piese cu filosofică, o melodramă dintr-un spectacol de Lабiche. În opt ani de ședere în țară, în epoca expresionismului, inovator, ducă o singură dată la teatru, și se rîdea de inovațiile în teatru, regie între paranteze. Este adevărat că a iubit țara lui Camil Petrescu, a dat

Zaharia Trahanache
(A. Ciugaru)

Zoe Trahanache
(Elvira Godeanu)

Ștefan Tipătescu
(C. Bărbulescu)

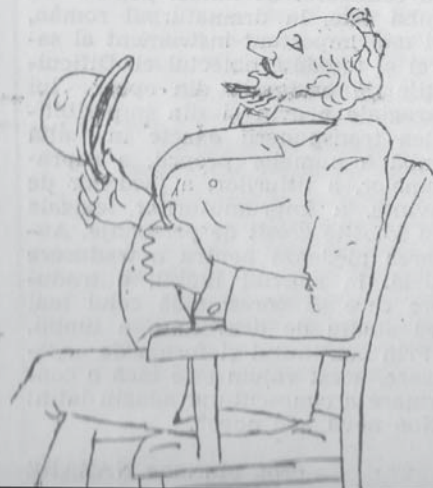
... că a dorit să nu fie așa cum era: cum a dorit-o. Adică, a dorit-o : mincinoasă. A fost un patriot. Nu ... până-n toamnă», dar în tot ceea negativă, a făcut operă patriotice“. Și Vianu mi-a dat dreptate: ... a fost un mare patriot. Opera Sigur, trebuie citită în filigran, se face acuma, în mod eronat, du-tori, care, pe vremea lor, erau im-

regizorii să se conducă după ele, să nu se ia după capul lor. Ca să închei, opera lui Caragiale este o operă vivificatoare, care ne umple de mândrie că primul nostru dramaturg original, Caragiale, a fost un mare creator și ne-a lăsat o lecție de artă insuficient înțeleasă de succesorii săi. Secretul geniului a rămas nedescifrat. Arta lui ironică n-a avut urmași. Or, ironia este forma superioară a inteligenței, a inteligenței care nu se supără, care nu se înfurie, care nu gesticulează, ci care simulează nai-vitatea, dar până la urmă se lasă înțeleasă de oamenii inteligenți. Caragiale, dacă și-ar fi disprețuit publicul, n-ar fi apelat la inte-

„a pierdută» a fost, în secolul trecut, mângâie pe scena Teatrului Național“

Caragiale însuși era tradiționalist. ... să-i descopere procedee moderne, care i se părea o monstruo-procedee tehnice și cu tematică fic-tiv sau un vodevil à la Scribe și ... a Berlin, într-un centru teatral, în ... ator, n-a avut curiozitatea să se ... Nu-l interesa teatrul modern, își ... ar el a dat numeroase indicații de ... orul nostru dramatic, care, înain- ... cele mai multe indicații, tocmai ca

ligența lui. Tocmai faptul că-l stima, dându-și seama că aștapta o creație superioară, el i-a dăruit-o. Și eu cred că un scriitor (po-et, dramaturg, romancier sau critic literar) trebuie să-și stimeze publicul, să nu-l desconsidere, să nu-l creadă receptiv la un nivel inferior de artă, dispus a „înghițit“ orice, toate rețelele de bucătărie literară moderne, lipsite de talent. Publicul l-a răsplă-tit pe Caragiale, în timpul vieții lui. Oficialitățile nu l-au răsplă-tit. El era admirat de publicul teatral. Virfurile societății nu l-au recunoscut. Trăim acum un moment fericit, în care factorii responsabili ai culturii noastre au avut din capul locului intuiția caracterului progresist al operei lui Caragiale. Nici un scriitor

Nae Catavencu
(Niky Atanasiu)

Agamemnon Dandănache
(Gr. Vasiliu—Bîrlig)

DIALOG LITERAR

român n-a avut ca el geniul risului și acea vis comica, facultatea de a înveseli publicul, la un nivel artistic înalt. Au venit fabricanți de piese, care, prin calambururi, prin jocuri de cuvinte, prin situații forțate, au reputat succese, dar nu de nivelul artistic al lui Caragiale. Caragiale reprezintă, între anii 1879 și 1890, când își încheie cariera lui, un nivel foarte ridicat al teatrului românesc, verificat prin faptul că, după un secol, a rămas nedepășit. Comedia și drama lui stau la temelia teatrului nostru. Este ctitorul teatrului modern român. Celălalt teatru este cel popular, al tradițiilor obștești, dar teatrul scenic începe cu Caragiale.

— *Vă mulțumim din toată inima pentru amabilitatea cu care m-ați primit și cu care ați răspuns la întrebările noastre, vă mulțumim pentru sprijinul serios pe care-l acordați „Revistei noastre”, chiar de la al II-lea număr din seria nouă.*

— Și eu vă mulțumesc pentru trimiterea regulată a revistei dv., care-mi face totdeauna plăcere. Mă bucur că aveți elevi și eleve de un nivel ridicat, cu ambiții și literare și științifice, cu emulație, dar ați știut să faceți din această revistă o revistă care să intereseze și intelectualitatea, nu numai pe școlari, cultivând și tradițiile moștenirii culturale, care stă la baza politicii noastre de stat. Dv. reușiți să faceți un lucru foarte bun, astfel încît, la mulțumirile dv., vă adresez și eu mulțumirile mele, și felicitările mele și arănit mele tuturor colaboratorilor interni ai revistei. Transmiteți-le salutul meu prietenesc !

— *Încă o dată vă mulțumim și vă dorim multă sănătate și putere de muncă !*

— Pînă acuma, a mers. Să vedem mai departe... Cum spunea nenea Iancu : „Cît o ține ciurul apă !...”.

București, 13 iulie 1984

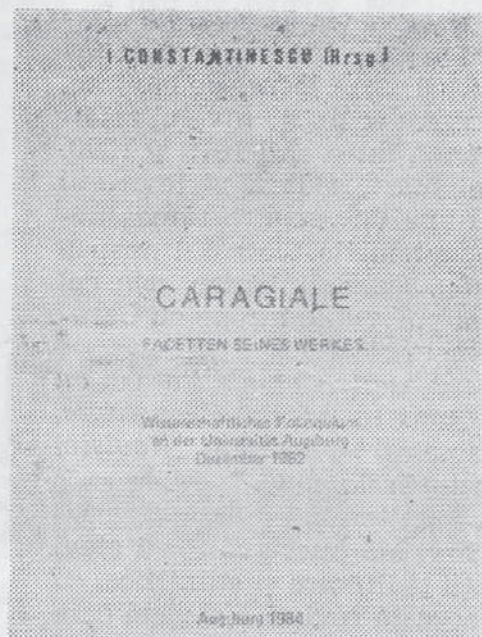

Ghiță Pristanda
(Marcel Anghelescu)

Un cetățean turmentat
(Costache Antoniu)

ANIVERSĂRI

Sub acest titlu, conf. univ. dr. Ioan Constantinescu, lector la Universitatea din Augsburg, a adunat în volum comunicările prezentate în cadrul colocviului „Caragiale”, organizat împreună cu prof. dr. H. Krauss, în decembrie 1982, sub auspiciile acestei prestigioase instituții de învățământ superior din R.F.G. Manifestarea dedicată marelui dramaturg român a reunit oameni de știință de la numeroase universități germane: Augsburg, Heidelberg, Erlangen, Mannheim, München, precum și de la Universitatea din Iași, unde coordonatorul culegerii este titular.

În prefață, editorul subliniază faptul că în contextul teatrului epocii sale, spiritul creator al lui Caragiale poate fi menționat alături de cei mai reprezentativi dramaturgi de la sfârșitul secolului trecut: Ibsen, Maeterlinck, Cehov, Strindberg.

Modernismul și actualitatea operei lui Caragiale, ca precursor al artei prezentului sînt evidente dacă ne gîndim la faptul că el a contribuit la apariția unei noi structuri a dramei, a unui nou conținut, căutînd forme noi de expresie scenică. El este creatorul farsei moderne cu o nouă structură și cu figuri dramatice noi.

„CARAGIALE -

Cele opt studii prezentate în cadrul colocviului privesc viața și opera lui Caragiale din diferite unghiuri, folosind metode diferite de cercetare.

Astfel, Rupprenht ROHR, cunoscutul romanist și autor al unui studiu despre Eminescu și coordonatorul unui important proiect, „Dicționarul etimologic al limbii române”, prezintă povestirea „Kir Ianulea” în comunicarea „Ipoteze asupra fondului în «Kir Ianulea»” ca fiind una din cele mai importante opere ale lui Caragiale, cu caracter autobiografic, care abordează tema exilului. Una din „fațetele” pe care o dezvăluie autorul este limba, în care se întîlnesc o serie de împrumuturi lexicale de origine turcă și face parte din comoara basmelor și legendelor literaturii europene.

În intervenția „Limbă vorbită și stilizare la Caragiale”, Marianne Șora se oprește asupra textului scurt „Cum se înțelege țărani”, în care Caragiale încearcă să pătrundă în universul interior al acestor oameni simpli și să redea fidel modul lor de exprimare într-un fel special care ar putea fi numit drept parodic. Dezvăluind absurdul în folosirea limbii, el îl precedă pe Eugen Ionescu.

Ioan Constantinescu, în studiul „Caragiale — viziunea carnavalescă”, opinează că farsa „D-ale carnavalului”, considerată de cei mai mulți critici drept o operă mai puțin reprezentativă poate fi considerată „cheia” tuturor comediilor sale. Stilul său comic este un stil quiproquo — demascarea personajelor nu duce la nici un rezultat, quiproquo-ul se păstrează ca și înainte, se confundă cu personajul, iar în alte cazuri confuzia, dezorientarea devin stări normale.

Viziunea carnavalescă a lui Caragiale impune o nouă logică, o logică întoarsă (sucită) a relațiilor in-

terumane, a căror rezultată o atmosferă în cel mai posibil. Vechiul meu ca teatru (lumină), este transformat în carnavalul ca lumea grotesc, absurd. Și importantă contribuție precursor al teatrului dă tocmai în această structurală.

Același autor, în „Viziunea de reatrală modern”, subliniază rolul culturii moderne în reînnoirea teatrului, la mijloacele specifice muzicii și teatrului, determinat o reînnoire de expresie originară dramaturgi, regizori, teatrului, de la J. Fuchs pînă la Meyerhold și Ionescu s-au întors la „mitive” ale artei scenice redescoperit pantomimă, forța de expresie elemente ale teatrului măștii, gestului, conservatorism este și de noțiunea de teatrală, noțiune prima dată de Geotoul cărții sale, „Falsul” (1909) și înseși teatrului de sub irizii și conștiința teatrului la sine s-a afara sau chiar irizii.

Caragiale anticipa conștient fiind de eseul cu caracter teatral este literatură este o artă indeper tură, de sine stătută hifectură de imagină care.

Concepția despre neverbală este la teatrul moderne,

Colocviu „Caragiale” în R.F.G.

FAȚETE ALE OPEREI SALE“

relativitate creează
care totul este
ativ teatral, lu-
ea ca un carna-
at în opusul său:
Un carnaval
poate cea mai
buție a acestui
ui modern rezi-
astă schimbare

Caragiale și no-
zare a teatrului
că începuturi-
sint marcate de
nționalitate și
ice poeziei, pic-
trului, ceea ce a
lere a formelor
are. Numeroși
teoreticieni ai
ry, Caragiale și
rhold, Artaud și
la formele „pri-
nice. Astfel, s-au
lima, de exem-
ie a primelor e-
ui, ca aceea a
nișcării. Acest
tic este ilustrat
reteatralizare a
olosită pentru
g Fuchs în mo-
evoluția teatru-
amnă eliberarea
operiul literatu-
că reîntorcerea
a desăvârșit în
potriva literatu-

ază această idee,
noutatea ei în
rogramatic „Oa-
atură?”. Teatrul
dentă de litera-
oare, este o ar-
scenice în miș-

teatru ca artă
notivul gândirii
a implică refu-

zului teatrului literar și în acest sens
poate fi considerat dramaturgul rom-
mân ca un precursor. Căci așa cum
spune regizorul englez Craig, „arta
teatrală s-a născut din gest, mișca-
re și dans“.

Referitor la limbajul teatral, no-
țiunea de reteatralizare implică o
reîmprospătare a limbii psihice, o
reconsiderare a rolului ce-i revine
cuvîntului. Referitor la aceasta,
Caragiale inaugurează un nou capi-
tol al esteticii dramei moderne: cu-
vîntul teatral. În cazul său, al lui
Cehov, Artaud, Ionescu și Beckett,
s-ar putea vorbi de „o fugă de cu-
vînt“, care încetează să mai fie be-
letristic ca la Racine sau Schiller.
Caragiale folosește cuvîntul ca ele-
ment material și-l adaptează cerin-
țelor scenice, devenind adesea semn
fizic, gest sau propria-i caricatură.
Această concepție despre funcția și
valoarea cuvîntului în textul dra-
matic pledează pentru separarea ar-
tei literare de cea dramatică.

Ideea de teatru ca artă a artelor,
deși foarte veche, este abordată și
de Caragiale într-un eseu dramatic
de la sfîrșitul secolului al XIX-lea.
În această conlucrare a artelor, tea-
trul deține un fel de supremație,
are un caracter sintetizator, este un
„produs de ansamblu“. Năzuința sa
spre independență trebuie înțelea-
să ca o năzuință a teatrului ca tea-
tru în sine, nu ca un mijloc social,
politic sau literar. El există dintr-o
nevoie specific umană, nu poate fi
confundat cu nevoia de literatură,
muzică sau pictură. Reteatralizarea
teatrului presupune nu numai inde-
pendența sa față de celelalte arte,
ci și o reaşezare a relațiilor cu a-
ceștea în sensul supremației teatru-
lui.

În comunicarea intitulată „O
scrisoare pierdută“ ca dramă cir-
culară“, Monika Morawitz arată că
se pot constata coincidențe în ceea
ce privește structura dialogului și

a acțiunii, dacă se compară come-
diile lui Caragiale cu dramele mo-
derne de la sfîrșitul secolului. Dra-
ma europeană de atunci trăia o așa
numită „criză“ determinată de anti-
nomia formă-conținut. Tendința că-
tre epizare, efectul acestei antino-
mii se exprimă prin criza dialogu-
lui și a acțiunii. Personajele sînt
înstrăinate, incapabile să comu-
ce, să acționeze, sînt izolate de lu-
mea exterioară. Acțiunea este para-
lizată, nu mai respectă gradatia dra-
mei clasice, ea devine statică, așa
cum se observă la Maeterlinck, sau
circulară, nu evoluează linear ca un
permanent progres, ci descrie o
sructură circulară. Circularitatea
dramei se exprimă prin criza dia-
logului caracterizat prin repetări
stereotipe, ticuri verbale t,autologii
ca tehnici ale dramei circulare și
prin structura circulară a acțiunii.

Marianne Sora face observații re-
feritoare la „Dificultățile de tradu-
cere a operelor satirice ale lui Ca-
ragiale“. După părerea sa, traducă-
torul întîmpină două mari dificul-
tăți: transmiterea specificului na-
țional și a stării naționale și redă-
rea comicului de limbă, pentru că
limba este, la dramaturgul român,
cel mai important instrument al sa-
tirei și totodată obiectul ei. Dificul-
tățile de traducere din opera lui
Caragiale provin și din imposibili-
tatea transpunerii exacte în altă
limbă a numelor proprii, a supra-
numelor, a titlurilor, a jocurilor de
cuvinte, a împrumuturilor lexicale
sau folosite greșit de personaje. Au-
toarea pledează pentru o traducere
fidelă, în spiritul limbii, o tradu-
cere care să corespundă celui mai
nou stadiu de dezvoltare a limbii.

Prin conținutul și forma de orga-
nizare, acest volum este încă o con-
firmare a cunoscutului adagiu latin:
„Non nova, sed nove“.

prof. Mariana NAZARE

CARAGIALE VĂZUT DE ELEV

Un spectacol unic

La nici un alt scriitor român nu se descoperă în cuprinsul creației, cu atîta forță și expresivitate viziunea carnavalescă a lumii.

Societatea burgheză, în special cea bucureșteană, de la sfîrșitul secolului trecut, îi oferise autorului spectacolul lumii de tranziție, o lume vioaie, dar viciată.

Burghezia, noua clasă socială, este surprinsă de ochiul critic al lui Caragiale, în plină ascensiune.

În fața lui se desfășoară o lume lipsită de ingeniozitate, o lume cu obiceiuri îmbătrînite, incapabilă să ofere un postament sigur noilor forme de mișcare liberală introduse în pripă.

Pe plan social și uman, Caragiale se va împiedica de efectul acestor grăbite schimbări în psihologia unor anumite categorii umane.

Mica burghezie orășenească își modifică veșmintele, dar nu și deprinderile, imitînd moda pariziană, așa după cum o imitase și pe cea turcească.

Caragiale a înțeles rinduiala acestei lumi ca o realitate dură, dînd nuanțe deosebite acestui spectacol social.

Fiecare gest, fiecare replică, atîtudine și modul de a reacționa al personajelor sale caracterizează ca un element definitoriu psihologia individuală și colectivă.

Universul lui Caragiale, de fapt universul uman în care coexistă, aparține unei lumi de tranziție de la vechi la nou, înlocuind birja cu tramvaiul, mahalaua cu salonul.

Esența, rezultatul tipic al mediului lui, este personajul șters. Acțiunea se desfășoară pe un spațiu restrîns situat oriunde, într-un oraș oarecare, iar viziunea carnavalescă a autorului de „Momente” nu are un caracter superficial. Misteriosul nenea Iancu care, cu abilitate și interes, știe să asculte și să urmărească cu seriozitate personajele, reduce de fiecare dată sub semnul ironiei imaginea petrecăreților, complice uneori pentru a le inspira încredere.

Spectacolul încăierărilor din ajunul și din timpul alegerilor nu se deosebește cu nimic de cel al războinicilor foi apărute sub nume ironice: „Aurora”, „Lumina”, „Sentinela ordinii”, „Răcnitul Carpaților”, amestecate cu descrierea unor așa-zise drame pasionale, zărele de scandal devin astfel cîmpul propice afirmării publice a producătorilor de știri false.

La fel de interesante sînt și spectacolele burgheze în care pedagogii nu sînt altceva decît niște figuri groțești, vicleni și slugarnici, acceptînd favoritismul asemeni lui Mariu Chicoș Rostogan în „Un pedagog de școală nouă”, „Dascăl prost”, „Despre cometă”, „Premiul întîi”.

Din același unghi sînt privite și decăderea altor instituții (armata, justiția), precum și nerezolvarea problemelor de ordin administrativ.

Schițele lui Caragiale au vigoarea unor scene dramatice profunde, ele îmbogățind imaginile marelui spectacol evocat în celebrele sale comedii.

Ele scot în evidență o perioadă de declin a valorilor morale și spirituale, de dereglare a cuvîntului, ducînd la realizarea unei adevărate radiografii morale a unei societăți surprinse în faza de trecere, dar mai ales în perioada în care-și admira monstruasa ei comportare.

Spațiul caragialesc este spațiul legăturilor, al atmosferei de dialog, al clipei degajate de viața cotidiană, al străzilor, al pieților, al gărilor, cafenelilor, cît și al carnavalurilor și al distracțiilor societății, aspecte pe care autorul ni le înfățișează în toată puterea unui furnicar uman.

Liliana-Gabriela COMAN,
clasa a XII-a A

CARAGIALE VĂZUT DE ELEVI

Personaje memorabile

Alături de M. Sadoveanu, G. Călinescu, L. Rebreanu și alți mari scriitori, I.L. Caragiale se numără printre preferințele mele literare. Creațiile sale m-au încântat, m-au relaxat și m-au impresionat întotdeauna. Am găsit în Caragiale un om al adevărului, un bun patriot și un mare maestru al genului literar scurt.

Intreaga sa operă constituie un adevărat monument al literaturii românești.

Dintre cele cinci piese, drama „Năpasta” e ultima, publicată și prezentată în 1890. Am remarcat, încă de la începutul lecturii, tonalitatea gravă și simplă, limba țaranului frământat de griji, cuvintele sincere și pline de pasiune. Subiectul operei este dat de lupta simultană a două sentimente trăite de doi oameni: remușcarea care a pus stăpânire pe Dragomir și răzbunarea dorită de Anca. Cu tenacitate, ea îl face pe Dragomir să mărturisească crima comisă. Ion, bietul nebun condamnat pe nedrept la ocnă, mi s-a părut personajul cel mai reușit din piesă. El provoacă suferință lui Dragomir în mod inconștient, iar chinurile lui Dragomir sînt cu atît mai mari cu cît el este mai neputincios. Este personajul pe care, la un moment dat, l-am simțit trăind cu adevărat, insuflîndu-mi ceva din durerea lui, l-am simțit aproape de mine și aceasta datorită autorului care, cu pana sa de artist, a reușit să creeze un personaj deosebit de complex. Așa cum este Ion, ca un copil nefericit și bolnav, provoacă o înduioșare pînă la lacrimi cititorului.

Anca, chinîndu-l intenționat pe Dragomir, a dat dovadă de rezistență sufletească, răbdare și mult curaj.

Dragomir, personajul central al piesei, este eroul asupra căruia autorul face o expertiză sufletească, îl răscolește și îl macină provocîndu-i coșmaruri, groază pentru ispășirea unei crime pe care a făcut-o dintr-o pasiune nebună pentru Anca. Cu toate că este autorul unei crime, m-am impresionat la acest personaj puternicul său sentiment de dragoste, statornicia acestei iubiri. Pentru un lucru nobil, așa cum e iubirea, a săvîrșit un lucru josnic, crima.

Fiecare personaj are personalitatea lui și se evidențiază printr-o anumită trăsătură de caracter, ceea ce asigură unitatea piesei.

„Năpasta” e una din operele cu care Caragiale „a ridicat un colț mic de pe marile suferinți țărănești” și prin care a încercat să dezvăluie logica puternicelor sentimente omenesti trăite de orice individ normal. Această piesă demonstrează că I.L. Caragiale a studiat mult timp coarda afectivă a sufletului omenesc, mai ales a țaranului, în ajutorul căruia a încercat să vină cu scrisul său. Drama dezvăluie dragostea și compasiunea pentru țărani, pentru cei mulți și săraci și disprețul și ironia împotriva elementelor decăzute.

Creațiile sale au avut întotdeauna o viață interioară care le-a făcut pline de farmec și le-a dăruit eternitatea în sufletele cititorilor.

Așa cum spune și Mihail Dragomirescu, „arta dramatică și nuvelistică a lui Caragiale poate servi drept model pentru toate timpurile, și cîne-și dă seama de bogăția de forme, cele mai multe din ele desăvîrșite, ale povestirilor sale, precum și de adîncimea concisă și incisivă a unora din ele, nu poate șovăi o clipă să vadă într-însul pe unul dintre cei mai mari artiști literari ai tuturor timpurilor, și desigur cel mai mare artist al literaturii contemporane”.

Elena TĂBĂCARU,
clasa a XII-a A

CARAGIALE VĂZUT DE ELEVI

Caragiale rămîne... Caragiale

Fără îndoială, piesa „O scrisoare pierdută” reprezintă Everestul dramaturgiei lui Caragiale și, în același timp, nestemata cu cea mai mare strălucire dintre comediile românești.

Ceea ce stă la baza acestei străluciri este arta cu care satirizează vicilele societății burgheze, mai precis parvenitismul și imoralitatea vieții politice din ultimele decenii ale secolului trecut.

Personajele se pot grupa, cu ușurință, în două categorii, după cum ele fac parte din una sau cealaltă grupare guvernamentală. Astfel, de o parte sînt: Tipătescu, Trahanache, Farfuridi, Brînzovenescu, iar de cealaltă — Cațavencu, Ionescu, Popescu etc.

Caragiale nu și-a „botezat” personajele la întîmplare, ci dimpotrivă, făcînd din aceasta una din sursele comicului. În „Numele proprii în opera comică a lui Caragiale”, G. Ibrăileanu dezvăluie semnificațiile denumirii principalelor personaje și odată cu aceasta trăsătura fundamentală a caracterului lor. Zaharia Trahanache sugerează bătrînețea și decreștitudinea și chiar naivitatea în ce privește relațiile dintre Tipătescu și Zoe, dar contrazisă de abilitatea și viclenia politică, prin găsirea poliței falsificate de Cațavencu în momentul oportun; Farfuridi și Brînzovenescu intruchipează inferioritatea, lichelismul; Cațavencu (Cață) este tipul demagogului politic. Agamemnon Dandanache („Gagamiță”) reprezintă personajul cel mai decăzut care, în finalul piesei, prin apariția sa, va produce o „dandana”.

Un alt izvor al comicului, al comicului de situație, este pierderea și găsirea scrisorii, dar mai ales răsturnarea poziției lui Cațavencu căruia șantajul cu scrisoarea îi esuează, în schimb devine conducătorul manifestației date în cinstea rivalului său, Agamemnon Dandanache.

Contrastul dintre pretențiile personajelor și adevărata lor „valoare”, limbajul lor generează risul. Majoritatea personajelor au în vorbirea lor expresii stereotipe: Trahanache cu „aveți puțintică răbdare”, Pristanda care adaugă fiecărui cuvînt vorba „curat”, realizînd expresii de genul „curat murdar” sau „curat mișel”, sau Dandanache care se adresează celor din jur cu „puicisorule”, „neicisorule” etc.

Confuzia dintre noțiuni, nonsensul provoca, de asemenea, risul:

„Din două una, dați-mi voie: ori să se revizuiască, primesc, dar să nu se schimbe nimica; ori să nu se revizuiască, primesc, dar să se schimbe pe ici pe colo, și anume în punctele... esențiale... Din această dilemă nu puteți ieși... Am zis”; sau: „Industria română e admirabilă, e sublimă, putem zice, dar lipsește cu desăvîrșire. Societatea noastră dar, noi ce aclamăm? Noi aclamăm munca, travaliul, care nu se face deloc în țara noastră!”.

Gesturile și ticurile verbale fac din personajele caragialești tipuri memorabile.

Pe lângă talentul său, pe lângă arta de a crea „caractere”, Caragiale este înzestrat și cu darul de a ne transmite o multitudine de stări sufletești, prin cuvinte de o simplitate uimitoare.

Prin toate acestea, Caragiale rămîne... Caragiale.

Violeta STOICESCU,
clasa a XII-a A

CARAGIALE VĂZUT DE ELEVI

Nenea Iancu față cu... ambițioșii

Lumea lui Caragiale, distinctă, e o caricatură a societății în care trăia, o societate lipsită de orice criterii morale, o societate a abuzurilor, în care sînt îngăduite și chiar încurajate bufoneriile, prefăcătoriile și ticăloșiile, de la trădare la șantaj, ticăloșii care sînt însă aproape constant inocente, motivate de prostie și necunoaștere, de improvizări fără sens și de prejudecăți absurde. Lumea construită cu mișală de Caragiale este o copie voit exagerată a lumii reale de atunci, prefăcută și condusă de oameni fără judecată, mincinoși și incapabili care în manifestările lor nu se bizuie nicidecum pe logică, ci pun mai presus de toate — înșelătoria, oameni-care „fac rău fără să păcătuiască”, fără să-și dea seama, în fine, o copie a timpului care ștrangula orice încercare de afirmare. Tocmai de aceea atunci cînd autorul „Scrisorii pierdute” a fost întrebat de Maiorescu dacă „unele situații și expresii nu sînt exagerate din punct de vedere al realității ce vor să reproducă”, aceasta a răspuns că „o caricatură nu reproduce realități, ci le supune la maximum de stilizare”.

George Călinescu, discutînd despre tipologia scriitorilor români în „Istoria literaturii române”, precum și în „Domina bona” face o grupare a acestora în trei categorii, sau „tagme”. Alături de tipul rural, din care face parte Coșbuc, Eminescu, Rebreanu și de tipul literatului boier ce-i cuprinde pe Odobescu, Kogălniceanu și Alecsandri, este conturată „tagma” din care face parte Caragiale, „tagma balcanicilor, a micilor țigoveși sau oboiernașilor, de obicei cu îndepărtat singe grecesc sau peninsular, mai toți munteni: plini de nervozitatea emoției, dar incapabili de a o ține, spulberînd-o repede cu mascări și bufonerii, ascuțiți la inteligență, plebei, dar pitorești la expresie, amestecînd folclorul sătesc cu tradiția mahalagească într-o producție plină de mirosuri grele și aromate”. Caragiale, deci, e un fiu dintre cei mai iubiți ai acestei comuniuni de „mari sensibili schimonosiți, bufoni de prea multă inteligență practică”.

Caragiale iubea farsa, știa să se amuze și știa să amuze pe cei din jurul său, era „un demon al veseliei”, avea „geniul răsului”, despre care cite nu s-au spus. „...Caragiale avea puterea de a rîde în numele întregii clase, de a spune adevăruri ale timpului în afirmațiile inocentelor și inofensivelor sale personaje, ca Farfuridi sau Cașavencu a căror prostie și respectiv, lipsă de onestitate se unesc formînd caracterul senilului Agamemnon Dandanache, cu prenumele său răsunător, „vechi luptător de la 48”, atît de ramolit și de uituc, atît de impleticit în propriu său defect...”.

În „O scrisoare pierdută”, spre deosebire de primele piese, „O noapte furtunoasă” și „Conul Leonida față cu reacțiunea”, se observă saltul și îndrăzneala de a ataca mai sus, aborînd o zonă mai înaltă, de a escalada virfurile societății provinciale, elita politică provincială, apare ambiția care ocupă în această comedie primul plan, i se acordă cea mai mare atenție. În acest cadru, creat atît de deosebit față de celelalte piese, „sînt reunite cîteva figuri de ambițioși”, mînate de interes, de tendințe de a-și păstra situația materială și poziția socială. Zaharia Trahanache, de exemplu, se bucură de o solidă prestanță și autoritate chiar și în rîndul dușmanilor săi politici, conturînd prin tot comportamentul său, prin vîrstă și înfățișare, precum și prin nume și mai ales prenume, figura unui bătrîn ticăit, care face orice lucru încet, fără să se grăbească, subliniînd ideea de stabilitate. Ticul său verbal „aveți puțintică răbdare” și numele său „împodobit” ca și al lui Agamiță Dandanache sau Gagamiță cum pronunță neica Zaharia, cu sufixul „ache” „sugerează blindețea și încetineala specifică vârstei înaintate. „Venerabilul” este afabil, nu este ranchiunos, e credincios ideilor lui politice, dar nu poate fi gelos, ba mai mult apără femeia de calomni.

Intr-adevăr, coana Zoița (sau Joița, cum pronunță Pristanda) este disperată că ar putea să-i fie pătată onoarea în fața opiniei publice, nefiin-

du-i însă prea teamă de soțul ei, care se prefăcea că nu înțelege posibilitatea dragostei între ea și prefectul Tipătescu. Cu toate acestea, însă, Trahanache e, după cum spune G. Călinescu, „un înflăcărat prieten, un onest pentru un presupus Piliade“.

Alt ambițios e Nae Cațavencu, purtătorul unui nume care prin sonoritate ne prezenta un pisălog și un vorbăreț, nu prea inteligent. Ambiția sa imprimă tuturor acțiunilor și expresiilor sale un ritm alert, o mobilitate și o abilitate deosebită, care unindu-se cu lipsa de onestitate, iac din el un ticălos, nu lipsit însă de oarecare sensibilitate, dovadă că la sfârșit se lasă totuși, emoționat de întorsătura pe care au luat-o lucrurile, precum și de bunătatea coanei Zoița, spre deosebire de Dandanache, care are toate defectele lui Cațavencu, și în plus prostia lui Farfuridi și ramolismen-tul.

Într-un plan opus ambițioșilor, „raționaliștilor“, se află cei care acceptă viața și dogma așa cum sînt, fără a-și pune probleme, fără a-și face un scop, un ideal din aceasta. Unul dintre ei e Cetățeanul turmentat, pentru care „zeul sublim în absurditatea lui e guvernul“, care pune veșnica întrebare: „Eu pentru cine votez?“. Cetățeanul turmentat nu are nume propriu, el reprezintă întreaga masă a „misticilor, la antipodul raționaliștilor“.

Pentru marele său talent comic, pentru cunoașterea impecabilă a limbii vorbite în cele mai diverse medii, pentru savoarea pe care o au replicile personajelor sale, și pentru adevărurile pe care le conțin, în ciuda absurdităților voite pe care le cuprind, I.L. Caragiale este considerat pe drept cuvînt cel mai mare dramaturg român, iar opera sa, comedia „O scrisoare pierdută“, monumentală capodoperă a teatrului românesc cîm toate timpurile.

Doina ROȘU,
clasa a XI-a A

„Istoria de aseară“

(Urmare din pag. 1898)

țietate, sunt tot pentru enteresul țării?). Întregul act III și jumătate din al patrulea se desfășoară, așadar, pe foncul curiozității noastre, întreținută difuz de amînarea prelungită a informației.

Să însemne însă suspensia numai amînarea informației? Ea se poate alimenta la fel de bine și din amînarea acțiunii. Spre a ne putea mai lesne înțelege, vom distinge, convențional, două feluri de acțiuni: acțiuni „de interes major“ (adică vizînd nemijlocit conflictul principal al piesei) și acțiuni „de interes minor“ (colaterale aceluiași conflict sau într-o relație indirectă cu el). În mai toate momentele în care scena e ocupată de o acțiune „de interes minor“, intră în joc tehnica suspensiei. „Actul al treilea din Scrisoarea pierdută — ne informează Paul Zarifopol — Caragiale îl condamna ca o greșeală ce, de hați-

rul pitorescului, strică mersul dramei pure“. E un caz în care teoreticianul Caragiale nu se ridică la înălțimea practicianului. Intuiția magistrală a acestui cîm urmă a transformat întregul act III (cu excepția, deja menționată, a scenei IV) într-un act de atmosferă și tergiversare. Participanții la întrunire ascultă vrînd-nevrînd cele două discursuri, conformîndu-se astfel unui ritual, altminteri gîncul lor — și al nostru! — este cu totul în altă parte: cum se va tranșa conflictul dintre cei doi aspiranți la deputăție? Cum va uza Trahanache de arma lui secretă? Întreaga structură a Scrisorii pierdute se remarcă prin alternarea judicioasă a secvențelor care fac să progreseze acțiunea cu secvențele care o supun unor calcule „opriri în loc“. Sînt, în fapt, niste subtile variații de ritm, de o natură înrudită cu a muzicii. „Ritmul — iată esența stilului“, nota Caragiale în Cîteva păreri.

DINTRE SUTE DE CATARGE

CERCUL LITERAR „SPERANȚE“

Pasionații „cuvintelor potrivite“ își găsesc un teren fertil afirmării talentului lor în cadrul Cercului literar „Speranțe“, de la Școala Generală Nr. 5 din Focșani.

În acest adevărat atelier de creație, tinerele condeie iau contact cu marea poezie, încearcă să-i înțeleagă subtilitățile, învață să se exprime artistic. Unii dintre ei, precum Georgeta Pricop, Cătălina Badea, Catrinel Ciurea, Mihaela Nemțeanu, Marina Bosnea, Mirela Codreanu, au izbutit să debuteze promițător în „România liberă“, „Cutezătorii“, „Revista noastră“.

Și cu acest prilej mulțumim redacției prestigioasei publicații „Revista noastră“, pentru generozitatea cu care sprijină bățiile simțirii și ale speranțelor pionierilor-stihuitoari din școala noastră, cărora am cinstea de a le fi profesor și sfătuitor în truda lor de a pătrunde în republica literelor.

prof. Enache MÎNDRESCU

Pămînt străbun

Țărina aspră de-o frămînți în mînă
Miroase-adînc a lacrimi și sudoare !
E izul trudei multiseculare
Curat ca și izvorul din fîntină.

De el se leagă, semănate-anume,
Nădejdi și dorurile toate,
Și setea noastră sfîntă de dreptate,
De cînd ne știm și cît vom fi pe
lume.

Din el își trage seva, mărturia
Că liberă în zbor, ființa noastră
Menită-i să înfrunte veșnicia
Purtînd un nume falnic, România.

Să fie liniște

Macii se aprind după zimbetul meu,
Stelele cresc după iubirea mea,
Furtunile vin după mersul de melci,
Munții vuiesc din copacii de nea,
Copiii și-au trimis părinții la școli
Să-nvețe a iubi și-a nu face război.
Mireasma e-n prag la noi,
Piinea umple cuptorul,
Izvoarele curg spre aceeași unire,
Cornul lunii nu mai biciuie cai,
Pasc prin poiene căprioare de
toamnă
Și-i liniște, auzi ? Cîntă un nai.

Catrinel CIUREA,
clasa a VII-a

DINTRE SUTE DE CATARGE

Patriei

De n-ai fi Tu,
 Eu n-aș fi Eu
 Cu sufletul vibrând mereu
 Pentru pământul tău iubit,
 Din timpuri de strămoși clădit
 Din Burebista, Decebal, Traian,
 Din Ștefan... și din tatăl meu,
 Din fratele intrat mai an
 În brazda sfintului pământ,
 Pe care sînt, pe care-l cînt...
 De n-ai fi Tu
 Eu n-aș fi Eu,
 În ochi-mi oglindind mereu,
 Patrie-mamă, chipul tău.

Mihaela NEMȚEANU,
 clasa a VIII-a

Ca un arbore

Lasă-mă, țară, să fiu
 Ca roua pe iarbă și dulce s-așez
 Culoarea pe tricolorul tău pur.
 Lasă-mă să vin
 Curat din trunchi de mesteacăn,
 Să fiu răsărit
 Și-n inimă
 Sărbătoare să-mi crească.
 Țară, prin glasul tău,
 Cuvintele să-mi fie fapte
 Binecuvîntate de lumină
 Ca un arbore care se desface spre
 fruct.

Georgeta PRICOP,
 clasa a VIII-a

DEBUT

Întrebare

Mi-e sufletul pur
 Ca floarea caisului,
 Ce abia așteaptă să-și deschidă petalele
 Sub sărutul soarelui.
 Îmi sînt chii
 Cei doi luceferi — de zi și de noapte —
 Ce oglindesc în privirile mele
 Un întreg univers.
 Dar
 Stau uneori și mă întreb :
 Dacă nu vor mai înflori niciodată caișii
 Sau s-ar stinge lumina luceferilor mei
 Atunci, eu,
 Muritor al acestui pământ
 Cu chip de lut,
 Ce voi deveni ?

Mariana TIPLICĂ,
 Țițești

DINTRE SUTE DE CATARGE**Așteptare**

Lui Nichita Stănescu

Luna ne-a împachetat
 În parafina existenței
 Ca să putem trăi.
 Soarele ne-a topit răul
 Cu moleculele-i de foc
 Ca să devenim mai buni.
 Aerul ne-a bătut în cap
 Cu ciocane oxigenate
 Ca să ne îmbospătăm mințile.
 Cerul ne-a curs
 Cu felinare cristaline
 Ca să începem a fi foarte puri.
 Dar degeaba sintem vii,
 Și degeaba sintem puri,
 Și degeaba sintem buni,
 Și degeaba sintem noi,
 Și degeaba sintem foarte puri,
 Dacă pământul și-a pierdut
 Forța de atracție chiar în punctul Lui,
 Lăsându-l să cadă în Univers.

De-atunci stăm toți
 Și vii,
 Și buni,
 Și noi,
 Și foarte puri
 Cu privirile spre reverie,
 Sperînd că acolo îl vom găsi într-o zi
 Și-l vom aduce în sala ce judecată.
 Cuvintele vor fi chemate martori,
 Viața va accepta să fie apărător,
 Iar noi ne vom mîndri că vom putea
 fi judecători.
 Astfel, pământul va fi aspru pedepsit
 Pentru nelegiuirea făcută.
 Pînă atunci... visare...

Aurora STAN,
 clasa a XI-a,
 secția filologie-istorie,
 Liceul Economic — Focșani

Din inima plaiului de aur

În mîini de țaran se torc raze de soare
 Cînd bobul se-adapă-n seninul din rîu,
 În muguri se ascunde primăvara din stele
 Și vara se cheamă în frunza de grîu.

Privește omul gliei răsăritul de pîine,
 Foșnetul palmei ia zborul în iubire de cînt,
 Din brațele lui se desprind curcubeuri de
 viață

Ce curg în brazda fierbinte a acestui
 pămînt.

Prin ierburi se aud mîngîieri de lumină,
 Pădurea îngîină cîntec vechi de eroi,
 Pe acest colț de plai, grădină străbună,
 Am fost, sintem azi și-om fi mereu noi.

Doina-Adriana STAN,
 Liceul Sanitar din Galați

FRUNZELE

După ce am colindat partea de sus a muntelui și m-am simțit cu sufletul acolo sus, aproape de cer și de răsuflarea sa, mi-am aruncat privirea peste coastele umbroase ale dealurilor, și-am observat cum toate și schimbă talia și-și întorc fețele spre nemărginirea aprinsă a soarelui. M-am minunat de toate frumusețile și m-am învelit cu ele. Mi-am prins în păr toate florile presărate pe stinci, și-am alergat pe sub ramuri de tei. M-am îmbrățișat apoi cu ciutele sperioase, am petrecut împreună și m-am desfătat cu cinturile duioase și săltărețe ale păsărilor, sub glasurile cărora adormeam. Rămăsesem vrăjită în acest templu al naturii, supraveghind toate întâmplările, de la adierile usoare ale vântului, de la tropotul cerbilor, de la încordările dușmănoase ale teilor până la risul ierbii adormite sub razele soarelui ce-mi uneau pleoapele sub vraja lor. Mi-am aplecat urechea spre pământ s-aud cum respiră și am auzit cum izvoarele vorbesc cu grai omenesc. M-am lăsat cუსă de visuri până la nemărginire. Am atins cerul cu mâna și l-am strîns lângă piept. Văile rămăseseră pustii, din deal până-n vale, fiori de cîntec de buciom mi-au petrecut pașii. Am pășit într-o lume în care oamenii semănau cu florile, iar fiecare om avea sufletul parfumat cu parful scump al cinstei. Am sărutat orice frunză pe care a sărutat-o la rîndul lui soarele. Alergasem până acolo unde lumea visează cu ochii deschiși. În jurul meu frunzele dansau dirijate de lacrimi, iar lacrimile surideau tristeții care se cuibărise într-un lăcaș al bucuriei. Și nu știu cum mi-am prins mâna în hora fantomelor cu ochi și priviri visătoare, și m-am lăsat purtată de încordările cîntului duios al unei lire în care suflă vîntul. Simțeam cum din ce în ce lumea își schimbă veșmintul caracterului, îmbrăcînd pe cel al bunătății și purității. Toate îmi treceau pe sub priviri, îmi înobilau sufletul și mă lăseau în-

tr-o lume în care s-a născut pentru prima oară omul, atunci cînd pe pămînt nu erau decît flori și zîne, spiriduși și veselie. Dar, cînc în fața mea își făcu apariția un stejar care-și scutura ramurile, presărînd frunze argintii, dintr-odată ochii mi s-au umplut de lacrimi și din visul meu n-a mai rămas decît o frunză pe care o strînsesem între degete. I-am sărutat lacrimile fierbinți și-am dăruit-o valurilor unui lac peste care noaptea își mîna luceferii. Aici, pentru prima dată parcă s-a înfiripat duiosul vers al lui EMINESCU: „Sara pe deal buciumul sună cu jale”. Istovită alunecăm prin ceața muntelui ce-mi învăluia privirile. Se înnoptase deja, în sat, iar luminile ferestrelor păreau a fi ochii scînteietori ai nopții. Cărările tremurau alături de valurile lacului ce se uneau în cercurile lor strîmte, iar eu mă pregăteam să cobor de aici și să mă întilnesc cu luna care urma să mi se aștearnă pe creștet. Coboram mulțumită. Simțisem că sufletul își găsize un loc sigur, undeva unde ura și invidia mi-au pierdut urma. La acel loc mă gînceam doar cînd sufletul era liniștit și neabătut. Păstram în memorie acel lac deasupra căruia teii plîngeau și-și scuturau ultimele frunze pe care păianjenii teșeau pînza firavă. Praful drumului dormea sub pașii mei ce se înteteau. Voiam să mai privesc încă odată amurgul roșu ce se clătina la infinit. Dealurile parcă ardeau, iar stelele păreau niște scînteii. Mînd am intrat în sat, un păstor petrecea turma însoțită de cîntul unui fluier. Ferestrele priveau în întunericul nopții. Intrasem în curtea proaspăt gătită cu crizanteme și dalii. Fîntîna stătea de vorbă cu vîntul, iar plopii dansau. Pașii mei au deschis prima seară de toamnă. Lumina obscură se asternea pe pereți. Părea întuneric deși nu era. Luna parcă lumina mai tare, iar florile din vază îmi dădură „bună seara”, înții mie. Obosită și încîndurată, mi-am lăsat capul în poala mamei. Adusesem cu mine din munte o floare, i-am dăruit-o și în sfîrșit am adormit sub dulcea-i sărutare și sub lumina blîndă a lunii tomnatice.

Ina-Angela MIHORDEA,
clasa a X-a H

DINTRE SUTE DE CATARGE

Toamna

Urmăresc căderea amețitoare a galbenului de toamnă abătută peste năvalnica stare de neliniște. Cîrcei de soare mi se pierd în plete și boabe de noapte-nstelată mi se agață de suflet pipăind întunericul cu buzele, mirosind răcoarea cu palmele toamnei și strecurîndu-mă printre pădurile de frunze, căutînd miraculoasele seri, falsificînd stilul unic, esența toamnei rămîne-n mine ca o prezență grea, trădînd bucuriile verii...

Și-n depărtarea asta care ne dezleagă mă-ndoiesc că într-o zi toamnele tale mă vor atinge iar căci...

Acum arde cîmpia, misterul e ținut în pîntecele toamnei, o vilvătaie de foc e dealul și totuși mai simt sărutul arămiu al soarelui, nisipul fierbinte răcîndu-se sub tălpile goale și scoicile troznînd sub călcîi, alge albastre împrietenîndu-se cu țărnul și îmbrățișarea veșnică a verii...

Privesc marea și cercul îmi înobilează privirea cu verdele uscat al toamnei ce dansează subțire-n umbra căderilor de stea...

Tac, aud doar vechile tresăriri de-ntuneric, copacii cresc, cresc păsările și aripile mele cresc uneori... înfiorați de patima mea pocnesc mugurii cruzi...

Mă oglindesc în frunze, în gînduri
și în toamnă...

E-n toamna-n care
căprioarele saltă, pornind spre trecut,
luminînd cu lacrimile lor

izvoarele,

cutreierînd colțuri de pădure
și răsărînd din mare

chipurile lor mi se închid
în suflet ca-n nopțile de negru
închise-n zări de soare...

E-n toamna-n care mă
întorc în mine... în trecut.

Liliana-Gabriela COMAN,
clasa a XII-a A

DEBUT

Zbor către infinit

Plutesc,
O lume mă-nconjoară ;
Iubesc,
Fioruri mă-mpresoară ;
Trăiesc,
O viață mă-nfioară ;
Cunosc
Lumina din adîncuri ;
Trezesc

Stindarde spre înalturi ;
Opresc
Lumina dintre visuri ;
Doresc
Un zbor spre infinituri...

Luminița-Camelia NEAGU,
clasa a XI-a A,
Liceul Economic din Focșani

IN MEMORIAM

VINTILĂ FĂCĂIANU

(1936 - 1984)

În vara acestui an, s-a stins din viață, la Ploiești, *Vintilă FĂCĂIANU*, originar din Focșani, unul dintre cei mai de seamă pictori, scenografi și graficieni români din ultimele două decenii.

Absolvent al Institutului de Artă Plastică „N. Grigorescu” (clasa prof. Al. Brătășanu), Vintilă Făcăianu s-a impus viguros printr-o operă de mare valoare, subtilă sinteză dintre tradiție și modernitate.

La Teatrul de Stat din Ploiești, unde a fost repartizat, a realizat scenografia la 50 de spectacole dramatice, de estradă etc. Cu multe din cele aproximativ 1500 de lucrări a organizat 8 retrospective personale, în țară și peste hotare (la

Vladimir, în U.R.S.S.), a participat la 30 de expoziții de grup, în țară, și la 80 — dincolo de frontariile ei, la : New-York, Oates, Cleveland și Philadelphia (S.U.A.), San-Paulo (Brazilia), Berlinul Occidental (R.F.G.), Paris, Londra, Roma, Veneția, Madrid, Haga, Beijing, Praga, Budapesta, Moscova ș.a. Ultima expoziție personală de mare amploare a fost la Muzeul de Artă din Ploiești, în iulie 1983.

Din impresionanta *Epopoe Națională*, fac parte tablouri de o deosebită originalitate, cum ar fi : „Columna lui Traian”, „Rovine 1394”, „Posada 1330”, „Mircea cel Bătrîn”, cele dedicate marelui voievod Mihai Viteazul, „Unirea Principatelor”, „Revoluția de la 1848”, „Războiul pentru Independență de la 1877”, „23 August 1944” etc. În unele dintre ele, se observă influența zugravilor mănăstirilor : Putna, Voroneț, Sucevița, Dragomirna, Curtea de Argeș, Neamț.

Intr-o viziune fascinantă a creat decorația interioară a Palatului politico-administrativ din Ploiești, a Complexului B.T.T. din Bușteni, ilustrațiile versiunii românești a operei lui Shakespeare.

Strădania sa de a îmbogăți patrimoniul artistic românesc și universal a fost răsplătit cu Ordinul „Meritul Cultural” clasa I, cu premiul Uniunii Artiștilor Plastici, în 1967, și cu Medalia de Aur, decernată la trienala de xilografie de la Capri (Italia), în 1972.

Tipărirea unui album *Vintilă Făcăianu* ar fi nu numai un omagiu adus pictorului, ci și un valoros act de cultură oferit marelui public.

Florin V. ION
Ploiești

INSEMNĂRI

A iubi frumusețea... (II)

(Urmare din nr. 101 — 102 — 103/1984)

Mi-am adus cu mine o carte. Nu am avut vreme să aleg (Gina era la poartă și mă striga de zor), așa că am înhățat primul volumaș ce mi-a sărit în ochi : „Apropouri” de Cilibi Moise. Se afla pe masa mea de vreo două zile, stînd acolo cuminte, nedeschis, uitat de tata. Și pentru că nu știți — nu aveți de unde să știți — am să vă dezvălui secretul : cînd tata vrea ca eu să citesc o carte, o anumită carte, niciodată nu-mi poruncește să o citesc (știe el că ar fi în zadar), dar... așa, ca din înfîptuire, face ce face și o „uită” pe masa mea. Acum, cartea „uitată” se numea „Apropouri” și, să vă spun drept, nu prea aveam chef să mă ocup de ea. Răsfoind-o un pic, mi-am dat seama că așa-zisele „apropouri” erau în realitate cugetări, dictoane, maxime, producții literare ce nu ispitesc pe o fetișcană de vîrsta mea. De ce o fi vrînd tata ca eu să le citesc ? Oare numai pentru faptul că mă știe înăscută cu o fire meditativă, înclinată spre filozofare și vis ?

Distrată, fără nici un elan, mai mult ca să-mi dau aere față de Gina, să ia și ea aminte că citesc „cărți de filozofie”, am deschis volumașul la primele pagini și, încet-încet, cu răbdare, am reușit să duc pînă la capăt „Cuvîntul înainte”. Am aflat astfel cîte ceva despre viața și felul de a fi al autorului. Cilibi Moise s-a născut și a copilărit aici, la Focșani, însă a plecat de tînr în Capitală, unde s-a ocupat o viață întregă cu negoțul de mărunțișuri și de literatură. Vindea mosoare, ace, mănuși, gulere, oglinzi, pudră, dar și broșurele cu glume și „apropouri” născocite de el.

Simpatic acest Cilibi Moise. Isteț, glumeț, cu un coș încărcat sub braț și strigîndu-și marfa prin tîrguri și iarmaroace : „Marfă ruptă gata, pe un sfanț bucată”, „O mănușă cu bani, alta de pomană”. Mi-a devenit dintr-o dată drag, nespus de drag. Am trecut imediat la textul cății, la faimoasele „apropouri” și am văzut că cele mai multe erau strălucite. Sorbeam o cugetare după alta, încercînd să le înțeleg, admirîndu-le, bucurîndu-mă de hazul sau de tîlcul lor. Știam că am de-a face cu „cilibii”, cu vorbe de duh, cu vorbe din acelea pe care le împrăstia pretutindeni în cale vestitul neguțător Cilibi Moise. La capitolul „Frumusețe”, am găsit : „A iubi frumusețea este a iubi lumina”. Atunci am lăsat cartea jos și am început să mă gîndesc.

Cîtă dreptate avea autorul ! „A iubi frumusețea este a iubi lumina”, mi-am zis, mi-am repetat. Dintotdeauna, frumusețea și lumina au fost apropiate, confundate, sînt ca niște surori gemene. Ziua însorită este mai frumoasă decît noaptea, iar noaptea e și ea plină de frumusețe cînd e luminată de lună. Nu ne plac oamenii închiși, triști, morocănoși, răi, ci acei oameni a căror înfățișare răspîndește lumină, și voie bună. Peisajul e mai frumos sus, pe munte, ca și pe întinsul holdelor aurii, pentru că acolo e mai multă lumină. Iar istoria țării noastre este sublimă, ne impresionează și ne exaltă, pentru că este scaldată în lumina faptelor de vitejie ale strămoșilor care s-au jertfit pentru ca noi să fim liberi și fericiți. Da, oriunde este frumusețe, este și lumină. A iubi frumusețea înseamnă a iubi lumina.

Așa judecam și-mi simțeam sufletul plin de Cilibi Moise și de minunata lui carte. Un vînt ușor se pornise din vale, mi se rătăcea prin păr, clătîndu-mi zulufii, mă mîngîia. O păsărică ciripea, o alta îi răspundea. Dulce zi de mai. Mă simțeam bine.

— Spune și tu ctva ! De ce taci ? mă întrebă Gina pe neașteptate.

INSEMĂNĂRI

— Mă gîndesc.

— La ce ?

— La toate.

După o mică pauză, ea reluă :

— Hai să vorbim despre „Războiul stelelor“ ! L-ai văzut ?

— Nu, am răspuns scurt.

— Dac-ai ști ce grozav a fost...

— Nu mă interesează, am adăugat eu, îmbufnată, neprietenoasă.

Adevărul este că văzusem filmul, îl cunoșteam. O bazaconie. Cu extraterestri, un fel de monștri, cu război între galaxii. Cei ce au făcut filmul sînt niște afurisiți care iubesc războiul ; îl iubesc atît de mult încît, nemaiajungîndu-le pămîntul pentru măcel, l-au urcat și în stele.

Nu, nu doream să vorbesc despre filmul ăsta, despre nici un film. Gina a înțeles și, în tăcere, a continuat să croșeteze.

Iară eu, dezmiertată de adierile primăverii, cu ochii ațintiți pe cerul albastru și pur și cu ciripitul păsărelelor în jur, am reînceput să mă gîndesc la cartea pe care tocmai o descoperisem, la pacea și la frumusețea lumii.

Gechi BANDRABUR,

clasa a X-a.

Liceul „I. Slavici“ — Panciu

VRANCEA LITERARĂ

*Stampă**Despre fericire*

Cum să-mi închipui
Că tu ești departe
Cînd ești nîciunde ?
Poți să-ți închipui fericirea
Claustrat în crisalida unei lacrimi ?
O frunză desprinsă
E susținută o clipă în aer
De o inimă de pasăre.
Cînd m-a mușcat penița
Întîia oară de deget,
O lună am zăcut turbat
De iluzia fericirii.

Nu mai visez de multă vreme
Cai din povești hrăniți cu jar.
În fața marilor probleme,
Zîmbesc din ce în ce mai rar.
Nu mai plătesc iubirii cote
De gînduri pînă-n suflet ros,
Acum cu gura lui Quijote,
Îți spun adio, Făt-Frumos !
Pămîntu-i plin de praf de pușcă,
Duhnește cerul a război,
Mă simt precum un leu în cușcă
În umbra zilei de apoi !

Viorel MUNTEANU

C. ȘTEFĂNESCU

ANIVERSĂRI

Panait Istrati — 100

Amintindu-ne cuvintele lui George Călinescu referitoare la Ion Creangă, putem afirma și noi, respectând nuanțele, că Panait Istrati „trebuie așezat în vremea și țara lui“.

Și iată că Brăila, oraș în plină dezvoltare industrială și cu bogate tradiții culturale, a luat binevenita inițiativă de a-și sărbători fiul celebru, acum când acesta ar fi împlinit o sută de ani.

Manifestările dedicate lui Panait Istrati s-au desfășurat între 2 și 8 septembrie a.c. Ele au debutat duminică, 2 septembrie a.c., la Teatrul Dramatic „Maria Filotti“, în prezența tovarășei **Suzana Gâdea**, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste din Republica Socialistă România.

Cuvîntul de deschidere a fost rostit de tovarășul Valeriu Stoiu, secretar al Comitetului Județean Brăila al Partidului Comunist Român. Au mai participat: dr. Ion Hangiu, secretar al Societății de Științe Filologice din Republica Socialistă România, Constantin Țoiu, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, Iulian Antonescu, director adjunct în Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Veronica Dobrin, președinte al Comitetului pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Brăila, scriitorii Fănuș Neagu, Radu Cîrneț, Gheorghe Pituț, actorul Ion Marinescu și alte personalități ale artei și culturii românești. De asemenea, au fost prezenți Margareta Istrati, soția marelui scriitor, și Alexandru Talex, prietenul și exegetul operei lui Panait Istrati, delegați ai Filialei Focșani a S.S.F. și ai altor județe.

În zilele de 3 și 4 septembrie a.c., a avut loc o Sesiune de referate și comunicări științifice dedicate celebrului scriitor. Lucrările prezentate au adus elemente inedite din viața și

opera istratiană. Putem menționa în acest sens: „Unele considerații despre comparația în opera lui Panait Istrati“, de profesor emerit Timotei Petride, „Considerații asupra operei lui Panait Istrati“, de dr. Teodor Virgolic, „Panait Istrati sau despre generozitate“, de profesor Maria Cogălniceanu, „Lirism și narațiune în povestirile lui Panait Istrati“, de Fănuș Băilișteanu, redactor-șef al revistei „Manuscriptum“, „Aspecte documentare arhivistice privind viața lui Panait Istrati“, de dr. Nicolae Mocioiu, „Istoria unui proiect: Viața lui Adrian Zografi“, de profesor Ion Munteanu, „Mitul odiseic în dublă viziune: Istrati-Kazantzakis“, de dr. Constantina Brezu-Stoian, „Panait Istrati în amintirea gălățenilor“, de profesor Gheorghe Ștefănescu.

Lipsa spațiului nu ne permite să remarcăm din numărul mare de expoziții și itinerare — în care brăilenii s-au întrecut pe ei înșiși — decât puține: „Baldovinești, satul copilăriei scriitorului“ (itinerar sentimental), vernisajul expoziției de artă plastică „Peisaj și atmosferă istratiană“ a artistei Emilia Dumitrescu, expoziția „Panait Istrati în documente“ organizată de Filiala Arhivelor Statului, Gala filmului istratian, evocarea „Pentru a fi iubit pămîntul“ de la Casa memorială „Panait Istrati“ din Grădina publică, înființarea premiului literar „Panait Istrati“ și premiera absolută a piesei — document „Martor și judecător“ a dramaturgului brăilean Ion Bălan.

Piesa tratează activitatea de militant socialist și ziarist progresist a scriitorului.

Prin tot ce s-a întreprins la Brăila, patria literară a lui Panait Istrati, în această săptămînă a creației și bunului gust, s-a dovedit încă o dată că destinul singular al acestui „apostol al umanitarismului“ face ca opera și personalitatea lui să aibă o rezonanță tot mai puternică în rîndul iubitorilor de adevăr și literatură, de ieri și de azi, de aici și de pretutindeni.

Prof. Culiță UȘURELU

NOTA REDACȚIEI

În numărul viitor al „Revistei noastre“, vom publica: „De vorbă cu Margareta Panait Istrati și Alex. Talex“, interviu realizat de prof. Petrache Dima.

PRIETENII „REVISTEI NOASTRE”

PANAIOTIS TSOUTAKOS

(Grecia)

Epoca noastră a creat un nou tip de scriitor, scriitorul luptător.

Născut cu cincizeci și șapte de ani în urmă, pe meleagurile însoțite ale Helladei, la Pireu, Panaiotis Tsoutakos a înțeles pe deplin acest adevăr.

După strălucite studii filologice, poetul s-a dedicat literaturii și ziaristicii. A ctitorit publicații de cultură, a colaborează și colaborează la numeroase ziare și reviste ateniene. Are în palmaresul său de creație, între altele, volumele de versuri: „Armonii nostalgice”, „Monologuri”, „Ferestre deschise”, „Pământul dulce”, „Armonii”, „Aici politehnica”, „Memoria unei tiranii”, „Această lume”, „Chemare”, „Margareta luptătoare”, „Pacea”.

Opera poetică a lui Panaiotis Tsoutakos este o fierbinte pledoarie pentru o umanitate descătușată și-nfrățită, făurindu-și cu demnitate propriul ei drum în istorie, o patetică chemare la rațiune, la vigilență împotriva războiului care amenință planeta, la fapte constructive care să înscrie omenirea în durată eternității.

Panaiotis Tsoutakos este un înflăcărat prieten al României. El a scris în numeroase rânduri despre meleagurile de vis și de legendă ale „Mioriței”, despre minunații oameni ai acestor locuri și a tradus mai mulți poeți români în limba greacă.

Din volumul „Viața și cîntecul”, în excelenta traducere românească semnată de poeții Lambros ZOGAS și Corneliu ȘERBAN, volum aflat în curs de apariție la Editura Eminescu, transcriem, cu consimțământul autorului, pentru cititorii „Revistei noastre”, iubitori de poezie, grupajul de versuri de mai jos, și ca un omagiu adus pe calea aceasta, unui vechi și statornic prieten al României.

Prof. Marius POP

Primăvara noastră

Erau două frunze de nufăr
visele noastre din copilărie.
Apoi timpul și eu
M-ai întrebat despre primăvară
Și primăvara a dat muguri
În sufletul nostru.
Re-nviind farmecul anilor
copilăriei
Miresmele și culorile
care se jucau în părul tău.
E vremea să ne scăldăm în
lumină
Steaua aceasta este a libertății
noastre.
E primăvara care vine spre noi,
pentru noi.

Geometrie

Ni se vorbea în liceu
despre triunghiuri și unghiuri,
despre volume și planuri,
despre linii drepte și curbe.

...Și noi am ales
ceea ce am socotit
cu adevărat necesar:
linia dreaptă,
linia dreaptă pînă la capăt.

Viața ne-o purtăm
pe acest nu tocmai simplu drum
și n-are decît să nu ne dea
notă de trecere profesorul,
la materia lui!

Modificări recente în ortografia românească

de prof. dr. Ion CALOTĂ

I. Folosirea cratimei

Una dintre noutățile pe care le-a adus noul **Dicționar ortografic, ortopic și morfologic al limbii române**, București 1982, este în legătură cu folosirea cratimei. De data aceasta s-a încercat simplificarea ortografiei prin reducerea numărului situațiilor de folosire a cratimei. Astfel, dacă vechiul **Îndreptar ortografic** prevedea întrebunțarea cratimei în pronumele de politețe compuse, actualul **Dicționar** a renunțat la cratimă în această situație, menținând însă cratima în abrevierile formulelor de politețe. Se scriu, așadar, fără cratimă, formulele de politețe, precum: **Domnia sa, Măria ta, Sfinția voastră** etc., cu precizarea că primii termeni ai formulei de politețe, substantivele **Domnia, Măria, Sfinția** etc. se scriu cu inițială majusculă, în timp ce al doilea termen, adjectivul posesiv **sa, ta, voastră** etc., se scrie cu literă mică la inițială. Cratima este menținută însă în abrevierile formulelor de politețe în a căror compunere intră substantivul **Domnia**, prescurtat cu litera **D**, care, și în abreviere, rămâne tot literă mare. Deci cu cratimă: **D-sa – Domnisa sa, D-ta – Domnia ta, D-lor – Domnia lor, D-ei – Domnia ei.**

S-a renunțat la cratimă și în unele nume de localități compuse, de următoarele tipuri:

1) subst.+adj., în exemple ca: **Baia Mare, Ocnele Mari, Satul Mare, Tîrgul Secuiesc, Rîmnicul Sărat** etc. La acest tip de toponime remarcăm articularea obligatorie a substantivului, masculin sau feminin, folosirea în scris a articolului hotărît masculin **-l**, chiar dacă acesta nu se pronunță, așa cum nu se mai pronunță nici în substantivele comune;

2) subst. în nominativ + subst. în genitiv, în exemple ca: **Poiana Țapului, Sighetul Marmației, Șimleul Silvaniei**. Și aici aceeași remarcă: folosirea obligatorie în scris a articolului hotărît masculin **-l**: **Sighetul, Șimleul**;

3) subst. + atribut cu prepoziție, în exemple ca: **Baia de Aramă, Curtea de Argeș, Porțile de Fier, Roșiorii de Vede, Vălenii de Munte** etc. Alte nume de localități compuse, care sînt lipsite de unitate morfologică, se scriu, ca și mai înainte, cu cratimă, dacă sînt alcătuite din două substantive cu formă-tip de nominativ-acuzativ, în exemple de următoarele tipuri:

- 1) **Caraș-Severin, Cluj-Napoca, Drobeta-Turnu-Severin**;
- 2) **Govora-Băi, Govora-Sat, Lehliu-Gară**;
- 3) **Alba-Iulia, Piatra-Neamț, Poiana-Brașov, Podu-Olt, Rîmnicu-Vilcea, Tîrgu-Jiu, Tîrgu-Mureș, Turnu-Măgurele** etc.

LIMBA NOASTRĂ

La acestea din urmă, fiind primul dintre cele două substantive cu formă de N.-A. este de genul neutru și este articulat, remarcăm, pe lângă folosirea obligatorie a cratimei, și faptul că articolul hotărît -l nu apare nici în scris. Sînt de comparat aici toponime compuse ca **Rîmnicu-Vîlcea**, scris cu erativă, dar fără articolul hotărît -l, și **Rîmnicul Sărat**, scris fără erativă, dar cu art. hotărît -l, fiindcă în primul caz substantivul **Rîmnic** este urmat de un alt subst. cu formă de N.-A. (**Vîlcea**), în timp ce în al doilea este urmat de adj. **Sărat**.

Aceeași deosebire între toponime ca **Tîrgu-Jiu**, **Tîrgu-Mureș**, scrise cu crativă dar fără articol, și **Tîrgul Frumos**, **Tîrgul Secuiesc**, scrise fără crativă, dar cu articularea obligatorie a termenului generic **Tîrgul**.

II. Scrierea cu literă mare sau mică la inițială

Noul **Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române** a adus modificări importante și în ceea ce privește scrierea cu literă mare sau mică la inițiala unor cuvinte. Subliniem mai întîi regula conform căreia se scriu cu literă mare la inițială toate cuvintele, cu excepția celor ajutoare neașezate pe primul loc, din alcătuirea denumirilor organelor și organizațiilor de stat și politice, naționale sau internaționale, ale întreprinderilor și instituțiilor de tot felul, indiferent de caracterul lor central sau local, cu excepția secțiilor subordonate. Exemple: **Consiliul de Miniștri al R.S. România**, **Uniunea Națională a Cooperativelor Agricole de Producție**, **Biblioteca Centrală de Stat**, **Consiliul Popular Județean Dolj**, **Inspectoratul Școlar Județean Vrancea**, **Liceul de Matematică-Fizică „Frații Buzzești” din Craiova**, **Școala Generală Nr. 1**, **Facultatea de Limba și Literatura Română**, **Întreprinderea de Calculatoare Electronice**, **Fabrica de Mase Plastice** etc. Unele dintre acestea se scriau înainte, pe baza vechiului **Îndreptar ortografic**, cu inițială majusculă numai la primul termen.

Acum se scriu cu literă majusculă la inițială și toate cuvintele, cu excepția celor ajutoare neașezate pe primul loc, care alcătuiesc titlurile oficiale și onorifice, numele ordinelor și medaliilor de stat: **Eroul al Muncii Socialiste**, **Ordinul Muncii** etc., precum și denumirile evenimentelor, în exemple ca: **Școala Ardeleană**, **Comuna (din Paris)**, **Reforma**, **Re-nașterea**, **Unirea Principatelor** etc.

Pe baza aceluiași principiu al scrierii tuturor cuvintelor componente cu inițială majusculă, a fost corectată scrierea denumirilor sărbătorilor calendaristice, religioase, naționale sau internaționale, care, înainte, se scriau cu literă mare numai la inițiala primului termen. Exemple: **Anul Nou**, **Ziua Internațională a Copilului**, **Ziua Victoriei** etc.

Pe de altă parte, au fost aduse precizări, în sensul scrierii cu literă mică la inițială a cuvintelor care denumesc funcții de stat, politice și militare, în exemple ca: **președinte**, **ministru**, **director**, **secretar**, **prim-secretar**, **primar**, **inginer-șef**, **general**, **colonel**, **academician**, **doctor**, **docent** etc., la care, însă, se admite și folosirea inițialei majuscule, „pentru a sugera anumite sentimente, atitudini (mai ales reverența)”, așa cum folosirea inițialei majuscule este permisă la orice cuvînt din cuprinsul unei propoziții, în același scop al sublinierii reverenței. Se ridică aici problema scrierii formulelor de politețe de felul **Domnia ta**, **Excelența voastră**, **Măria sa**, la care noul **Dicționar ortografic** recomandă scrierea cu inițială majusculă numai la primul termen, adjectivul posesiv **ta**, **voastră**, **sa** etc. urmînd să se scrie cu literă mică. Dacă respectul constă în folosirea unei litere majuscule, atunci s-ar fi putut scrie ambii termeni cu literă mare.

Mai poate fi semnalată aici și o altă inconsecvență: inițiala majusculă la primul termen ar trebui folosită nu numai în formulele de politețe cu subst. **Domnia (Domnia voastră, Domnia lor** etc.), ci și pronumele de politețe echivalente **dumneavoastră, dumnealor** etc., fiindcă forma de **astăzi dumnea- (din dumneavoastră, dumnealor** etc.) reprezintă același substantiv **Domnia**. Se ajunge astfel la diferențieri greu de acceptat, mai ales în scrierea abrevierilor acestor formule: abrevierea cu literă mare **Dv.** (sau **Dvs.**) — **Domnia voastră**, în timp ce abrevierea cu literă mică **dv(s)** — **dumneavoastră**.

ANIVERSĂRI

VASILE VOICULESCU — 100

Pe lângă autografele inedite tipărite în volumul **V. Voiculescu, pelerin prin veac**, publicăm astăzi două, adresate autorului **Ultimelor sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginară**, de către cunoscutul prozator Mihail Lungianu (1879—1966), fost membru al colectivului de redacție al revistei „Florile dalbe”, apărută în 1919, la Birlad, pe coperta interioară a volumului „În sărbători. Icoane din viața tărănimii”, Buc. ed. II, 1920: „**Celui mai drag prieten dr. V. Voiculescu care totdeauna a avut un sfat, un îndemn și un ajutor pentru mine, cu cele mai calde și mai adânci sentimente, Mihail Lungianu, 27 V 1928**”. De asemenea, reproducem autograful dat lui V. Voiculescu de către Mihai Haret (1884—1940), publicist și autor al volumelor de memorialistică „În munții Sinaiei”, Buc., 1910 și „O excursie în Bucegi”, Buc., 1916, pe extrasul „Masivul Giumalău”, Buc.

1940: „**Omagiu cordial, Mihai Haret, 15 ianuarie 1940, Sinaia**”. Ambele volume fac parte din arhiva Radu V. Voiculescu din București, cărui-i mulțumim pentru amabilitatea de a fi răspuns cu promptitudine solicitărilor noastre.

Inscripție la o fotografie

Cultul operei lui V. Voiculescu e viu în conștiința literară românească. O vizită făcută cu câțiva ani în urmă în familia Gabrielei și Dorel Defour, respectiv fiica și ginerele poetului, ne-a dus în fața unei fotografii reprezentând două tinere studente într-un salon de spital. Pe Versoul fotografiei care nu poate fi reprodusă din cauza uzurii, Maria Mitescu-Voiculescu, viitoarea soție a poetului a notat: **Amintire din serviciul profesorului Toma Ionescu, când eram instrumentară la Spitalul Colțea, 1909, februarie București**”.

La 8 august 1909, un an după ce s-au cunoscut, Maria Mitescu va nota în josul fotografiei, alte câteva frânturi de gând, ilustrând frământarea și zbuciumul sufletesc prilejuit de fiurul iubirii aprinse față de poet: „**Uite o clipă din viața mea fixată pe hîrtie din vîlmășagul vremurilor petrecute departe de tine. Tu cătînd la înfățișarea calmă a chipului meu te înselei să crezi că sufletu-mi era crutat și pe atunci de aceeași neliniște în care m-ai cunoscut... și care a început să se risipească abia acum. 8 august 1909 Pîrscov. Maria**” Episodul mării iubiri a poetului se află consemnat în lotul celor peste o sută de scrisori dintre cei doi, păstrate pînă astăzi și va fi sublimat artistic în ciclurile **Stropi de sînge, Pentru tine, Lica Albasnina** și în multe din nemuritoarele sale sonete... Visurile înaripate ale celor doi se vor împlini la 21 februarie 1910, cînd la Pîrscov se oficiază căsătoria dintre Vasile C. Voiculescu „de profesie student în medicină”, și Maritoara-Florioara Mitescu.

ANIVERSĂRI

O FOTOGRAFIE...

...inecitată a Mariei Mitescu (1887—1946), reproducem în continuare, prin bunăvoința soților Gabriela și Dorel Defour din București. Ea datează din 1915, din primii ani ai studenției. Surprindem în chipul Mariei C. Voiculescu sensibilitatea și inteligența, duioșia și puritatea eternului feminin. O dedicație dată în limba franceză pe versoul fotografiei subliniază fondul interiorizat, reflexiv, înclinat spre meditație și reverie al semnatarei: Există amintiri care ne intră atât de profund în viață încât ele se păstrează până la vârsta în care pot fi retrăite. Cu multă afecțiune și prietenie eternă, Valeria, 1905 11 martie, Lica Mitescu“.

Alte documente

Actele pe care le înmănușchem în continuare, sînt două legitimații de serviciu ale scriitorului. Prima este legitimația de profesor la școala militară de educație fizică: „Ministerul de Războiu. Bilet de identitate valabil pînă la 31 martie. Domnul Dr. Voiculescu, profesor la Școala militară ce

educație fizică este în activitate de serviciu“, și, de asemenea legitimația de inspector delegat cu controlul cinematografelelor din Capitală și din țară: „Comisiunea pentru controlul cinematografelelor. Va avea intrare liberă la cinematografe pe temeiul deciziilor ministeriale Nr. 16 064 din 13 martie 1924 și 19 082 din 29 martie 1924“.

POET AL COPILĂRIEI

V. Voiculescu a fost un sensibil și delicat poet al copilăriei. Versurile sale dedicate vârstei de aur au fost antologate în 1981 de către Georgeta Păsărin, la Editura „Ion Creangă“. Cu cîoi ani în urmă, Liviu Grăsoiu, unul din cercetătorii avizați ai creației voiculesciene, republica în coloanele „Almanahului literar“, două piese din ciclul „Ghicitorilor“ precizînd cu încreștărire: „V. Voiculescu se impune definitiv printre cei mai de seamă poeți ai copilăriei“.

Întregim acest ciclu cu încă o piesă publicată de V. Voiculescu în rarissima publicație „Muguri. Revista copiilor“ (Ploiești), an. I, 4—15 IX 1932, p. 2 nereleuată în nici una din volumele sale după 1932, textul fiind cvasi-inedit:

(Continuare în pag. 1934)

Maria Mitescu (în dreapta), soția scriitorului, studentă în medicină și colega ei, Valeria, la București, în 1905

ANIVERSĂRI

Vasile Voiculescu — 100

(Urmare din pag. 1933)

GHICITOARE

O ciută sprintenă și verde
 Îmi paște iarba pe izlaz...
 Abia o vezi și iar se pierde
 Săltind prin câmp, fără răgaz
 Ea taie iarba ca o coasă
 Și-i numai cât un năpîrstoc
 Dar sare iada mea cât casa
 Și n-ai să poți s-o prinzi deloc.
 Căprița lacomă cu coarne
 Aici prin holde — aici prin fin,
 Ea n-are stavili să se-ntoarne,
 Ci umblă fără de stăpîn.
 De mult, căprițele în turmă
 Veneau ca norii cuși de vînt
 Și nu lăsau un pai în urmă
 Și nici o frunză pe pămînt.
 Ghici ce e?

DOUĂ CĂRȚI DIN BIBLIOTECA
LUI V. VOICULESCU

Evocînd în coloanele revistei „Steaua”, an. XXX, nr. 3/394, p. 4—5 personalitatea marelui său contemporan, Ovidiu Papadima scria: „Spre deosebire de Ion Pillat — a cărui bibliotecă somptuoasă era consacrată exclusiv poeziei române și universale — biblioteca poetului Voiculescu, una din cele mai bogate pe care le-am văzut la noi — era atelierul unui om din Renaștere, deschis larg spre toate domeniile culturii, științei și artei. Însăși biblioteca aceasta oglindea omul. O cameră vastă, într-o casă simplă, bătrînească era inundată pur și simplu de cărți într-o aparentă dezordine, care însă pentru el nu avea nici un secret. Într-un colț, patul de eremit al docto-

rului Voiculescu, mai degrabă o simplă sofa. Poetul nu se putea despărți nici o clipă de cărțile lui, trăia firesc în mijlocul lor”. Într-o discuție purtată cu Ion V. Voiculescu în 1968, acesta mărturisea că biblioteca poetului număra peste 6000 de volume. Am avut prilejul să consultăm în biblioteca familiei Gabriela și Dorel Defour două din volumele acestei biblioteci, purtînd pe coperta exterioară semnătura poetului. Este vorba de „Povestirile cabanei părăsite” a englezului Grey Owl, publicată în versiune franceză și volumul „Nos cathedrales”, semnat de A. Broquelet.

Primul volum este o carte plină de farmec, evocînd viața unor exploratori în pădurile Canadei, și a doua, o descriere de relief a monumentelor arhitecturii feudale franceze din secolele XIII—XVIII.

Aceste două volume, ca și numeroase altele ce se mai păstrează din biblioteca scriitorului sînt niște prețioase mărturii servind la cunoașterea bogatului univers umanist al artistului, a capacității sale de a cuprinde în sfera cunoașterii numeroase domenii ale gîndirii și creativității umane.

Documentele prezentate mai sus cu ocazia aniversării centenarului nașterii lui V. Voiculescu sînt niște contribuții menite să întregească profilul în posteritate al unuia din marii scriitori români ai acestui veac, a cărui operă se așază astăzi la loc de cinste în pantheonul celor mai de seamă valori ale culturii și spiritualității naționale.

prof. Marius POP,
 Ploiești

Marius Pop :

„VASILE VOICULESCU — peregrin prin veac“

Pe plan literar, anul 1984 a adus interesante noutăți, printre care se numără și cartea lui Marius Pop, „Vasile Voiculescu, peregrin prin veac“, un omagiu adus scriitorului la centenarul nașterii sale. Lucrarea apărută la Editura „Litera“ din București, aduce mărturie despre viața lui Vasile Voiculescu și timpul în care a trăit, acte, corespondență, confesiuni și opinii. Apariția acestui volum are o importanță deosebită pentru cei ce l-au citit pe Voiculescu, impunându-l totodată atenției tuturor cititorilor.

Răsfoind cartea dedicată lui, descoperim drumul parcurs prin timp de acest „făurar de dulce limbă românească“.

Il vedem copil, în casa părintească din satul Pîrscov, județul Buzău, bucurându-se de frumusețea vieții în care abia pășea, de dulceața naturii frumoaselor plaiuri ale zonei sale, de obiceiurile populare, de tradițiile deosebite ale județului său, pe care le-a îndrăgît, „le-a așteptat și le-a practicat ca pe niște mari și de preț spectacole, ceea ce a ajutat la întărirea unui temperament cu care s-a născut și în care n-a fost prea contrariat de împrejurări“. „...Sînt născut la țară, mărturisește scriitorul, ceea ce socotesc că e cel mai mare noroc din viața mea“.

Liceul l-a urmat la București, la „Lazăr“, citind foarte mult, consolidîndu-și gustul pentru literatură. Apoi au urmat anii de studenție, întâi la filozofie, apoi la medicină, „pe urmele lui Vaschide, ale lui Pierre Janet și ale lui William James cu experiența lui religioasă“.

Războiul l-a surprins la spitalul din Bîrlad, ca medic, și i-a oferit posibilitatea de a scrie poezie patriotică, „nu însă prea strigătoare“, care a apărut în culegerea „Din țara zimbrului“. A fost prieten cu I. Pilat, întemeind curentul tradiționalist în poezie, apoi a urmat prietenia cu

Crainic, aceasta legîndu-l mult de concepțiile celor de la „Gîndirea“.

Acest „medic rătăcit printre poeți“, acest tămăduitor de boli și de suflete, căruia mii de bolnavi i-au purtat recunoștință și mii de cititori i-au savurat cu incîntare opera, rămîne în amintirea prietenilor și colegilor în ale scrisului ca „un model de omenie și de bunătate sufletească“... și după cum spunea Camil Baltazar, „acest prisăcar generos al prieteniei, ca o lamură a omeniei, prietenie la cel mai înalt nivel, a constituit alături de Liviu Rebreanu și D. Panaitescu-Perpessiciu, triada exemplară a artistului întregit armonios de frumusețea omului“.

Ca înfățișare, Vasile Voiculescu era slăbuț, scund, cu plete, „ca plăieșii lui Ștefan cel Mare în care foarfecile nu intrase de ani“. Un portret foarte frumos i-a fost făcut în anul 1972 de Aurel Leon: „...Vasile Voiculescu, un om tăcut ca o umbră, dar cu un cap foarte interesant, aureolat de cupola unui pînins, cu mustăți și barbă de cositor, un chip respirînd seninul olimpic dacă n-ar fi fost ridurile obrazului și privirea ce se îndirjea sub sprincenele ca niște haturi de mohor bătute de vînt... îl cercetam de la distanță pe acest bătrîn auster la îmbrăcăminte, scump la vorbă ca un țaran bătrîn și înțelept, stîngaci în gesturi...“.

Voiculescu a scris despre țară și iubire, despre destine și speranțe. Dragostea pentru Maria Miteșcu-Voiculescu l-a inspirat, poate, ca și cea de natură și de tot ce e frumos. Cartea dedicată acestui „peregrin prin veac“ impune cercetarea și valorificarea operei unuia dintre marii noștri poeți, prea puțin luat în seamă pînă acum, operă atît de tulburătoare prin mărturisirile celui care s-a băgat „surugiu la cuvinte“.

Doina ROȘU

ȘTIINȚĂ ȘI TEHNICĂ

OLIMPIADA INTERNAȚIONALĂ DE FIZICĂ

Sigtuna (Suedia), 1984

A fost greu?

Este poate cea mai frecventă întrebare care mi s-a pus în legătură cu olimpiada. Și răspunsul nu e ușor de dat, deoarece trebuie rezumate în puține vorbe foarte multe impresii. Aș dori să insist în special asupra aspectelor din sala de concurs și din momentul premierii, atingând în treacăt și altele. Am fost plăcut impresionat de ospitalitatea gazdelor, de primirea ce ni s-a făcut la aeroport, de condițiile de cazare de care am beneficiat în tot timpul șederii noastre acolo.

Subiectele propuse au fost grele. Mi-am dat seama de acest lucru din prima clipă în care le-am văzut, însă m-am „luptat” cu ele până la sfârșit (și se știe cine a invins). Problemele sînt de un „gen” mai puțin înfîlțit prin culegerile și revistele de la noi, cu un pronunțat caracter aplicativ.

România a obținut la această ediție cel mai bun rezultat de pînă acum (unul din acestea pentru cea mai bună lucrare pe ansamblu, acordat elevului Spanoche Sorin):

1. Spanoche Sorin — premiul I
2. Vasiliu Marius — premiul I
3. Pîrjol Dan — premiul I
4. Teodorescu Cristian — premiul III
5. Neacșu Cristian — premiul III

Cu aceste rezultate, echipa țării noastre a reușit să se situeze a doua în clasamentul pe țări, după echipa U.R.S.S., la o diferență foarte mică.

Am fost foarte emoționat în momentul acordării premiului, fiind bucuros că am contribuit personal la această reconfirmare a valorii deja recunoscute a școlii românești de fizică. Personal, fiind doar în clasa a XI-a, îmi propun să particip și la ediția următoare a Olimpiadei internaționale, cu rezultate cel puțin la fel de bune ca și cele obținute acum.

Dan PÎRJOL

UN ELEV DE EXCEPȚIE

Cînd îl cunoști pe Dan Pîrjol, remarci, mai întîi, modestia și seriozitatea lui. Într-o discuție, îți dai seama că ai în față un om inteligent și informat. Dar D. P. mai are o calitate: prețuiește în cel mai înalt grad munca. Aceasta este, de fapt, cheia importanțelor sale succese.

D.P. este elev la Liceul de Matematică-Fizică din Pitești. Știe fizică pentru o clasă întregă. Dar înțelege să facă fizică aplicată (ceea ce echivalează, de fapt, cu o întoarcere la izvoarele fizicii). Așa se face că el are deja, în momentul de față, mai multe realizări importante în domeniul tehnicii.

În iulie, la puțin timp după ce D. P. obținuse locul întîi în Suedia, la Olimpiada

Internațională de Fizică, într-o concurență dură cu componenții loturilor a 18 țări din Europa, America și Asia, revista „Argeș” de la Pitești a apărut cu un număr — desigur, de senzație pentru elevi — în care se putea citi: „acum 60 de ani, D. P. ar fi fost, prin pregătirea sa, profesor universitar” și „succesul lui D. P. poate fi echivalat cu obținerea, de către Nadia Comănici, a medaliilor de aur la toate probele”. Informația că, în timpul liber, laureatul internațional cîntă la flaut, completează frumos un veritabil „portret al omului de știință în tinerețe”.

Despre Dan Pîrjol, vom mai auzi.

I. Șt.

NOTA REDACȚIEI

În numărul viitor, vom publica problemele propuse la O.I.F.

O PROBLEMĂ CU... PROBLEME

Prof. Corneliu Sava

La concursul de admitere în Facultățile cu profil electric, sesiunea iulie 1982, s-a dat spre rezolvare următoarea problemă (cf. G.M. nr. 11/1982):

"Într-un tetraedru regulat se consideră patru sfere congruente, tangente între ele și tangente la fețele tetraedrului. Să se determine raza sferelor în funcție de lungimea muchiei tetraedrului."

Se pare că intenția propunătorilor a fost de a se considera fiecare sferă ca fiind tangentă la cîte trei fețe ale tetraedrului (poziția nr. 1).

Formulara incompletă a situației date a permis unor candidați să imagineze și o altă poziție a sferelor (vezi nota de subsol de la pag. 23 din G.M. nr. 1/1983); fiecare sferă fiind tangentă la o singură față a tetraedrului în centrul ei (poziția nr. 2).

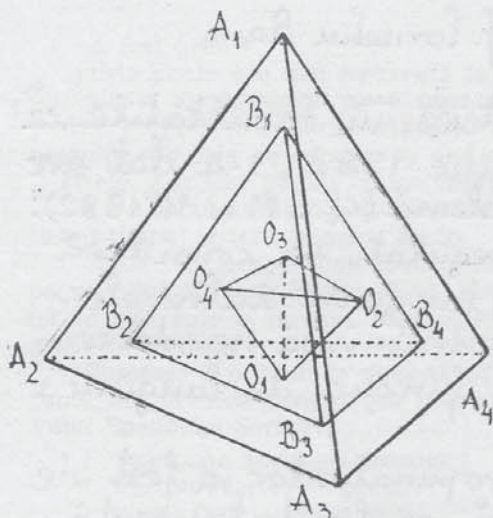
Recenta apariție "Culegere de probleme rezolvate pentru admiterea în învățămîntul superior" (pag. 56, 105 și 106) și G.M. nr. 1/1983 (pag. 23) lasă să se înțeleagă că problema are doar două soluții. După cum vom vedea, problema are o infinitate de soluții.

Fie tetraedrul regulat $A_1A_2A_3A_4$, G centrul său, G_i centrul feței opuse lui A_i ($i=1,2,3,4$), a lungimea muchiei, h lungimea înălțimii, R_a raza sferei circumscrise ($R_a = \|GA_i\|$) și d_a raza sferei înscrise ($d_a = \|GG_i\|$). Calcule binecunoscute ne conduc la următoarele relații:

MATEMATICĂ

(Urmare din pag. 1937)

$$h_a = \frac{a\sqrt{6}}{3}, \quad R_a = \frac{a\sqrt{6}}{4} \quad \text{și} \quad d_a = \frac{a\sqrt{6}}{12}$$

Fie B_1, B_2, B_3, B_4 un tetraedru (regulat) avînd vîrfurile interioare lui A_1, A_2, A_3, A_4 și fețele paralele cu fețele lui A_1, A_2, A_3, A_4 , situate la aceeași distanță r ($r < d_a$). Cele două tetraedre vor avea același centru, G . Lungimea muchiei lui B_1, B_2, B_3, B_4 fiind b , din $d_a - d_b = r$ rezultă că $b = a - 2r\sqrt{6}$.

Fie O_i ($i = 1, 2, 3, 4$) centrele celor patru sferă și r raza lor. Se obține tetraedrul regulat O_1, O_2, O_3, O_4 , de muchie $2r$, înscris în tetraedrul B_1, B_2, B_3, B_4 (considerăm O_i în față opusă lui B_i).

Soluția noastră pentru poziția nr. 1: din $O_i = B_{i+1}$ ($B_5 = B_1$) rezultă $b = 2r$, ecuația $2r = a - 2r\sqrt{6}$ are soluția: $r_1 = \frac{a}{2(\sqrt{6} + 1)} = \frac{a(\sqrt{6} - 1)}{10}$.

Soluția noastră pentru poziția nr. 2: din $O_i = C_i$, centrul feței opuse lui B_i , rezultă $d_b = R_c$ (c fiind muchia tetraedrului regulat C_1, C_2, C_3, C_4), se obține ecuația $6r = a - 2r\sqrt{6}$, avînd soluția:

$$r_2 = \frac{a}{2(3 + \sqrt{6})} = \frac{a(3 - \sqrt{6})}{6}$$

Soluționarea completă a problemei:

Oricum am considera cele patru sferă în interiorul tetraedrului A_1, A_2, A_3, A_4 , avem $2r = \|O_1, O_2\| \leq \|B_1, B_2\| = a - 2r\sqrt{6}$, de unde rezultă $r \leq r_1$.

Deoarece prin text nu se impune ca fiecare față a tetraedrului A_1, A_2, A_3, A_4 să aibă puncte de contact cu sferă, ci doar sferă să fie tangente la suprafața tetraedrului, avem libertatea de a dis-

pune cele patru sfere și astfel ($\forall r, r \leq r_1$): pe bisectoarea triedrului cu vârful în A_i ($\forall i, i=1,2,3,4$), la distanța r de fețele tetraedrului fixăm centrul O_i , iar pe semidreptele cu originea în O_i , paralele cu muchiile triedrului și interioare acestuia, la distanța $2r$ de O_i , fixăm celelalte trei centre.

Răspunsul corect al problemei: $\forall r, r \in (0, r_1]$.

Întrind soluția generală, cota de interes pentru problema dată scade. Dacă adăugăm condiția ca fiecare față a tetraedrului să fie tangentă la cel puțin o sferă, ne situăm foarte aproape de particularitatea problemelor nr. 1 și 2, dar se ridică cu mult și gradul de dificultate al problemei.

Îm dorești să existe o configurație geometrică (nu neapărat unică) satisfăcând condițiile de mai sus, dacă și numai dacă $r \in [r_2, r_1]$.

Din faptul că suma distanțelor de la centrul tetraedrului $O_1O_2O_3O_4$ la vîrfurile sale este $4R_c$, că suma distanțelor de la același punct (nu neapărat G) la fețele tetraedrului $B_1B_2B_3B_4$ este h_b și că $h_b \leq 4R_c$ rezultă $c\sqrt{6} \geq b\sqrt{6} : 3$, echivalentă cu $r \geq r_2$.

Existența configurației dorite pentru $r = r_2$ sau $r = r_1$ a fost deja comentată.

Fie $r \in (r_2, r_1)$ și $\lambda = c : b$. Următoarele relații sînt echivalente: $r_2 < r < r_1$, $2r(\sqrt{6} + 1) < a < 2r(3 + \sqrt{6})$, $2r < b < 6r$ și $\frac{1}{3} < \lambda < 1$.

Alegem punctele O_i în planele $(B_j B_k B_l)$ astfel încît $\overline{OO_i} = x \overline{OB_j} + y \overline{OB_k} + z \overline{OB_l}$, unde O este un punct oarecare în spațiu, (i, j, k, l) o permutare circulară a cvartetului (1234) și $x, y, z \in \mathbb{R}$ în condiția $x + y + z = 1$ (O_i, B_j, B_k și B_l sînt coplanare).

Din $\overline{O_m O_n} = \overline{OO_n} - \overline{OO_m}$ ($\forall m, \forall n, m \neq n$), $B_i B_j^2 = b^2$ ($\forall i, \forall j, i \neq j$), $B_i B_k \cdot B_i B_l = b^2 : 2$ ($\forall i, j, k$ -distincte) și $B_i B_k \cdot B_j B_l = 0$ ($\forall i, j, k, l$ -distincte) rezultă:

MATEMATICĂ

(Urmare din pag. 1936)

$$c^2 = \overline{O_1 O_2}^2 = \overline{O_2 O_3}^2 = \overline{O_3 O_4}^2 = \overline{O_4 O_1}^2 = b^2 (x^2 + y^2 + z^2 - xy - yz - zx) \text{ și } c^2 = \overline{O_1 O_3}^2 = \overline{O_2 O_4}^2 = b^2 (x^2 + y^2 + z^2 - 2xz).$$

Existența unui tetraedru $O_1 O_2 O_3 O_4$, de latură $2r$ și cu O_i în interiorul triunghiului $B_j B_k B_h$ (i, j, k, h distincte), revine la a găsi un terțet (x, y, z) , în condiția $x, y, z \in (0, 1)$, satisfăcând sistemul:

$$\begin{cases} x + y + z = 1 \\ x^2 + y^2 + z^2 - y(x+z) = \lambda^2 \\ x^2 + y^2 + z^2 - 2xz = \lambda^2 \end{cases}, \text{ unde } \lambda \in \left(\frac{1}{3}, 1\right).$$

Sistemul este echivalent cu:

$$\begin{cases} (1) x + z = 1 - y \\ (2) 2xz = y(1 - y) \\ (3) 4y(1 - y) = 1 - \lambda^2 \end{cases}, \text{ unde } \lambda \in \left(\frac{1}{3}, 1\right).$$

Din (3) rezultă $y = (1 \pm \lambda) : 2$ și apoi $y \in (0, 1)$.

Din (1) și (2) rezultă $x, z > 0$.

Din $x^2 + z^2 > 0$, (1) și (2) rezultă $y < \frac{1}{2}$, apoi $y = \frac{1-\lambda}{2}$.

Din $y = (1-\lambda) : 2$, (1) și (2) obținem că x și z sînt,

la alegere, numerele $\frac{1 + \lambda \pm \sqrt{3\lambda^2 + 2\lambda - 1}}{4}$.

Avînd $\lambda \in \left(\frac{1}{3}, 1\right)$, se obține $x, z \in (0, 1)$.

Cu aceasta demonstrația este încheiată.

DIN PROBLEMELE FILOZOFICE ALE MATEMATICII

Lucrare distinsă cu premiul I în cadrul Sesiunii republicane de comunicări și referate — Pitești, 1984.

Principalele chestiuni atinse în lucrare sînt:

1. axiomatizarea în matematică;
2. paradoxuri în matematică;
3. infinitul în matematică.

Considerată ca fiind una din științele cele mai apropiate de filozofie, matematica dezvoltă mai ales latura gnoseologică a problematicii de ordin

MATEMATICĂ

filozofic, existind însă și preocupări îndreptate spre dezbateră, formularea de ipoteze, dacă nu chiar elucidarea unor aspecte ontologice (de exemplu geometriile neeuclidiene ori n -dimensionale). R.W. Hamming spunea: „Știința nu explică „de ce” lucrurile sînt așa cum sînt — gravitația nu explică de ce cad corpurile — știința dă atît de multe detalii despre „cum”, că avem sentimentul că înțelegem „de ce”.

O caracteristică esențială a raționamentelor matematice este înaltul lor grad de generalitate, ceea ce face ca matematica să pară uneori desprinsă de realitatea înconjurătoare. Nu este de fapt vorba decît despre o continuă strădanie din partea matematicienilor de a obiectiviza rațiunea noastră, prin definiție subiectivă, ridicînd-o astfel la o mai bună înțelegere a materialității obiective. Filozoful belgian Jean Ladriere spunea: „tendința în sistemele formale actuale este eliminarea intuiției, ajungîndu-se la o natură preponderent sintactică”. Metoda axiomatică nu este însă o creație exclusiv a secolului XX, încă Aristotel aplicînd-o în celebrul său Organon. Binecunoscută este și încercarea lui Euclid în sensul axiomatizării geometriei.

Un sistem formal constă, în general, dintr-o serie de presupuneri succesive a devărilor unor propoziții primare, numite postulate ori reguli de formare mai întii semnele primare, după care se postulează reguli de formare a propozițiilor din aceste semne; în continuare se postulează un set de propoziții prime (axiomele), postulîndu-se apoi un set de reguli de derivare, de educație. Cu ajutorul acestor elemente se trece la demonstrarea teoremelor, care sînt celelalte propoziții adevărate ale sistemului. Referindu-se la sistemele axiomatiche, Henry Poincaré scria: „Matematicienii nu studiază obiectele, ci relațiile dintre obiecte; lor le este indiferent dacă aceste obiecte se înlocuiesc unele cu altele, atîta vreme cît relațiile dintre ele nu se schimbă”.

Bertrand Russell prindea cu ascuțimea spiritului său esența ideii de formalizare: „Evidența este întotdeauna inamicul corectitudinii. De aceea noi inventăm calcule simbolice noi și dificile în care nimic nu mai pare evident”. Tot el afirma, mai în glumă, mai în serios: „Matematica este singura știință în care nu se știe niciodată despre ce se vorbește și nici dacă ceea ce se spune e adevărat”.

În lumea matematicienilor se disting cîteva direcții filozofice specifice. Una dintr-acestea este cea cunoscută sub numele de operaționism. Pornind de la noțiunea de formă logică, care este structura mentală de ordin cognitiv în care sînt reliefate caracterele sistematice și raționale ale realității, se definește atributul de „formal”, care reprezintă punctul de vedere ce ia în considerație aspectul logic al cunoașterii și nu încărcătura cognitivă. Formalizarea constituie procesul tranzistoriu de ridicare a abstracției pînă la un nivel maxim, ajungîndu-se la stadiul de formalism, adică desprinderea totală a formei logice de conținutul ei cognitiv. Exagerarea acestei tendințe duce la operaționism. În cadrul acestei concepții se renunță la problema raportului dintre noțiuni și realitate, iar problema adevărului se raportează strict la un set de reguli semnifice, adevărul reducîndu-se la coerență.

Materialismul dialectic integrează în cadrul teoriei dezvoltate și punctul de vedere formal, dar cenzurînd critic exagerările operaționiste ce neagă, în ultimă instanță, faptul că noțiunile reflectă esența lucrurilor.

O altă tendință importantă din punct de vedere istoric este pozitivismul, întemeiat de A. Comte. În evoluția sa s-au putut distinge: faza clasică, empiriocriticismul și neopozitivismul sau empirismul logic. Această ultimă formă a fost introdusă prin anii treizeci de Bertrand Russell și dezvoltată ulterior de Rudolf Carnap. În strînsă legătură cu pozitivismul se află

(Continuare în pag. 1942)

MATEMATICĂ

Din problemele filozofice ale matematicii

(Urmare din pag. 1941)

și pragmatismul, a cărui principală teză o constituie funcția pragmatică a gândirii. Pragmatistii identifică astfel adevărul cu utilul. Majoritatea oamenilor de știință ai acestui secol au făcut parte prin convingerile lor din anul din aceste curente.

Revenind la sistemele formale, iată părerea matematicianului Gottlob Frege. Acesta spunea că axiomele și teoremele științelor exprimă legile științelor, pe când tezele sistemelor logice se referă la legi ale legilor științelor.

Prima încercare de axiomatizare se consideră a fi cea a lui Aristotel, în Organonul său. În secolul III î.e.n. apar celebrele „Elemente” ale lui Euclid. După cum se știe, în cele 13 cărți Euclid pune bazele geometriei, opera sa monumentală dăinuind mai bine de 2 000 de ani. Alegerea geometriei nu a fost întâmplătoare, dat fiind că în cea vreme „știința despre măsurarea pământului”, cum ar suna în traducere, era considerată un mijloc de înălțare a spiritului, de cucerire a absolutului. Pe frontispiciul Academiei înființate de Platon se putea citi: „Nimeni nu intră aici pînă cînd nu e geometru”.

De abia după două milenii, în 1882, Mortz Pasch redeschide problema organizării cunoștințelor de geometrie într-un tot unitar, deductibil pe cale logică, prin ale sale „Prelegeri despre geometria modernă”. Sistemului formal creat de Euclid îi sînt aduse critici în sensul prea abundentelor definiții empirice, care nu se pot folosi în raționamentele geometrice, de tipul: punctul este ceea ce n-are nici o parte; dreapta este o lungime, etc. În 1889 David Hilbert reia ideile lui Pasch și publică „Grundlagen der Geometrie” („Despre bazele geometriei”), celebra lucrare prin care reușește să formalizeze în mod impecabil geometria. Totuși, se ivește o problemă. Un sistem formal, pentru a fi corect alcătuit, trebuie să prezinte trei proprietăți:

— să fie independent, adică nici una din axiomele sale să nu fie o consecință logică a celorlalte;

— să fie complet, ceea ce înseamnă ca despre orice propoziție corectă din punct de vedere sintactic, formată cu simbolurile acceptate în sistemul respectiv, să se poată spune dacă e falsă ori adevărată;

— să fie necontradictoriu, aceasta însemnînd că nu este admis ca în cadrul aceluia sistem formal să poată fi demonstrată atît o propoziție, cît și negația ei. Un sistem necontradictoriu și complet se numește decidabil.

Hilbert nu a reușit să arate că geometria este necontradictorie, dar a arătat că o contradicție în geometrie ar implica una similară în aritmetică și invers, folosindu-se de prețiosul instrument al geometriei analitice oferit de Descartes. În acest sens, Hilbert spunea: „Semnele aritmetice sînt figuri scrise, iar figurile geometrice sînt formule desenate”. Atenția matematicienilor se îndreaptă acum spre aritmetică, în sarcina căreia cădea rezolvarea necontradicției geometriei. În 1905 Hilbert publică „Despre bazele logicii și ale aritmeticii”, în care încearcă formalizarea acestor discipline și pare că reușește să demonstreze necontradicția și independența axiomelor aritmeticii.

Referitor la modul în care trebuie imaginat un sistem axiomatic, Hil-

bert scria: „Gîndim un sistem de lucruri; numim aceste lucruri numere și le notăm cu a, b, c, \dots . Gîndim aceste numere în anumite relații reciproce a căror descriere precisă și completă are loc prin următoarele axiome”.

Încercări de a se fundamenta aritmetica pe baza logicii au fost făcute încă înainte. Astfel, pe baza logicii matematice întemeiate de Georg Boole în 1854 și perfecționate de Gottlob Frege în 1884, Richard Dedekind, ultimul elev al lui Gauss, dă în articolul său „Ce sînt și ce reprezintă numerele?” din 1887 valoroase idei în acest sens. Reluate în 1889 de Giuseppe Peano, considerațiile sale ajută la definirea conceptului de număr natural. Iată așa-numitele axiome ale lui Peano:

1. — zero este un număr natural;
2. — zero nu este succesul nici unui număr natural;
3. — succesul unui anumit număr natural e un număr natural;
4. — două numere naturale sînt egale dacă au același succes;
5. — principiul inducției matematice.

Interesant este că singură mulțimea vidă, \emptyset , este de ajuns pentru a construi în continuare conceptul numărului natural. Deși la prima vedere aceste axiome sînt artificiale și inutile, totuși, ținînd seama de faptul că se presupune că zero nu știm ce este, de asemenea, succesul ori „număr natural”, doar prin aceste propoziții se poate cuprinde în întregime mulțimea numerelor naturale, cu toate proprietățile ei, care bineînțeles se demonstrează cu ajutorul logicii formale din susnumitele axiome.

Peano introduce în matematică simbolul de apartenență \in . Întreaga matematică îmbracă astfel o haină formală unitară, exprimarea oricărei propoziții fiind posibilă cu ajutorul unui număr limitat de simboluri, cele ale logicii matematice introduse de Russell și cele ale teoriei mulțimilor, creată de Georg Cantor între anii 1874 și 1895. Revoluția introdusă în matematică de către Cantor a fost privită cu scepticism la început, chiar de matematicienții de seamă, cum ar fi Poincaré ori Leopold Kronecker, fostul profesor al lui Cantor. Unificarea și simplificarea limbajului matematic a fost dusă pînă într-acolo, încît toate relațiile matematice au fost reduse la relația de apartenență, pînă și relația de egalitate.

Semnificația filosofică a acestui fapt rezidă în observația că disciplinele matematice se dezvoltaseră relativ independent pînă atunci, urmînd căi de loc ușoare, specifice fiecărui domeniu. Posibilitatea agregării tuturor rezultatelor într-un limbaj unic denotă extraordinara forță de raționament de care matematica este capabilă, prin faptul că adevărul empiric extras din materialitatea obiectivă și formulat în definiții și propoziții primare s-a „conservat”, dacă putem spune așa, de-a lungul abstractelor inferențe succesive, pentru a se prezenta într-o cu totul altă formă în propozițiile finale, păstrîndu-și însă validitatea primară.

Se observă în acest raționament implicita presupunere a tezei conform căreia în realitatea materială inconjurătoare nu există contradicții, deci orice fel de judecăți corecte bazate strict pe aceste obiecte reale nu pot duce decît la rezultate corecte. Acest punct de vedere este astăzi depășit de concepția materialist-dialectică asupra negării, asupra contradicției în general. Voi discuta mai pe larg aceasta în partea lucrării referitoare la paradoxuri.

După încercarea lui Cantor de a formaliza teoria mulțimilor apar și alte sisteme formale cu același fel:

- sistemul Zermelo — Fraenkel (ZF);
- sistemul Gödel — Bernays (GB), sau Neumann — Gödel — Bernays;
- teoria tipurilor a lui Russell.

Această ultimă teorie a fost creată de Russell pentru a elimina para-

MATEMATICĂ

Din problemele filozofice ale matematicii

(Urmare din pag. 1943)

doxul descoperit de el în cadrul teoriei lui Cantor. Interesant este că și Zermelo a descoperit acest paradox în aceeași perioadă, dar independent de Russell. Teoria tipurilor a fost prezentată în lucrarea scrisă împreună cu Whitehead, „Principia Mathematica”, apărută în 1910.

Russell postulează că mulțimi se numesc doar acele clase care nu pot duce la paradoxuri de tipul anterior, și numai cu aceste tipuri de clase putem face raționamente.

Aceste încercări de a da o definiție numărului natural și prin aceasta de a elibera aritmetica de imprecizia inerentă noțiunilor introduse doar pe cale empirică nu au scăpat criticii. Kronecker afirma, de exemplu, că „Dumnezeu a creat numerele naturale; restul e opera omului”. Chiar și astăzi părerile sînt împărțite, matematicianul român Simion Stoilov fiind de părere că însăși enumerarea axiomelor lui Peano implică noțiunea de număr natural, aceasta fiind în consecință un concept nedefinisibil.

Încercările de axiomatizare completă și necontradictorie a aritmeticii au fost brusc curmate în 1931 de ulterioarele teoreme ale lui Kurt Gödel. În lucrarea sa „Despre propozițiile formal nedecidabile din «Principia Mathematica» și din sistemele înrudite” Gödel enunță și demonstrează următoarele două teoreme:

1. Dacă S este un sistem ce încearcă să formalizeze aritmetica și S este necontradictoriu, atunci este incomplet.
2. Dacă S este un sistem ce încearcă să formalizeze aritmetica și S este necontradictoriu, atunci necontradicția nu poate fi demonstrată în S .

De altfel, teoremele lui Gödel nu contrazic nimic din creațiile predecesorilor săi, deoarece nici unul nu reușește să demonstreze necontradicția aritmeticii, deci nici a geometriei. Aceasta înseamnă că este teoretic posibil ca peste o anumită perioadă de timp să se demonstreze în matematică atât o propoziție, cât și contrara ei. Implicațiile filozofice ale teoremelor lui Gödel sînt deosebit de profunde. Cu alte cuvinte, el afirmă că nu este imposibil ca la un moment de timp viitor să descoperim că toată concepția pe care o avem despre lume, despre realitate este falsă, subiectivitatea inerentă conștiinței noastre îndrumîndu-ne pe căi greșite și în concordanță numai pînă la un anumit punct cu obiectivitatea materială, pe care nu putem fi niciodată siguri că am înțeles-o. Putem să mergem deci oricît de departe, fără a avea însă certitudinea că sîntem pe drumul cel bun. La prima vedere rezultă o concepție agnostică, aceasta însă numai dacă se ia în considerare posibilitatea alegerii conștientei unei filosofii practice, care să înglobeze cît mai multe rezultate de ordin material și care să fie în mod continuu verificată pe plan real.

Revenind la inconsistențele teoriilor anterioare teoremelor lui Gödel, de menționat este faptul că încă din 1895 Cantor însuși descoperă paradoxul celui mai mare număr cardinal, dar acest lucru nu se află decît în 1932, cînd se publică o scrisoare a sa de către Dedekind, în 1897 Cesare Burali — Forti, reprezentant al școlii de logică a lui Peano, descoperă paradoxul celui mai mare număr cardinal. În 1903 Russell descoperă celebrul său paradox.

Se poate pune fireasca întrebare: ce rol au paradoxurile în matematică? Cît de periculos este un paradox? Răspunsul este că paradoxurile sînt poate cele mai grave fenomene nu numai din matematică, dar din logică și

filosofie în general. Un paradox constituie mult mai mult decât un ciudat joc al spiritului, o șaradă fără deslegare. În esență, un astfel de fenomen apare atunci când prin mijloace corecte se demonstrează despre o propoziție A că este adevărată smultan cu contrara, negația ei, \bar{A} . Trebuie totuși făcută distincția între o contradicție și un paradox, paradoxul fiind un caz particular al contradicției. Contradicția presupune în mod necesar adevărul propozițiilor contradictorii, pe când paradoxul se referă la implicațiile în sensuri contrarii. Se demonstrează simplu că dacă este acceptată o astfel de situație, atunci orice altă propoziție este adevărată. Aceste celebre paradoxuri au zguduț matematica din temelii și au înfiorat mulți matematicieni, deoarece rezultă că întreaga noastră gândire logică este inutilă, dacă validează toate propozițiile drept adevărate. Lucru interesant, mai puțin cutremurătoare au fost considerate teoremele lui Gödel deoarece necunoscutul fusese demonstrat! Iată în continuare câteva forme echivalente ale paradoxului lui Russell :

a) Paradoxul bărbierului : într-un sat nici un om nu are barbă. Unii se rad singuri, iar aceia și numai aceia care nu se rad singuri se duc la bărbier. Dacă bărbierul se rade singur, atunci nu-l rade bărbierul. Dacă îl rade altcineva, atunci acesta trebuie să fie bărbierul. Cine îl rade pe bărbier ?

b) Paradoxul lui Berry : fie mulțimea numerelor naturale care se pot defini cu mai puțin de 150 de cuvinte. Acestea sînt în număr finit. Există deci cel mai mare dintre ele. Fie B numărul natural imediat următor (numărul lui Berry). Acesta nu poate fi deci definit cu mai puțin de 150 de cuvinte. Cu toate acestea el a fost definit cu mai puțin de 150 de cuvinte.

c) Paradoxul lui Poincaré : numim predicabil un cuvînt care exprimă o proprietate pe care o are (ex. „scurt”, „scris” etc.). Dacă admitem că „nepredicabil” este predicabil, rezultă că e nepredicabil. Dacă admitem că „nepredicabil” este nepredicabil, rezultă că e predicabil. Contradicție.

d) Paradoxul lui Epimenide : Epaminonda Cretanul a spus că toți cretanii sînt mincinoși. Minte Epaminonda sau nu ? În formularea lui Eubulides din Milet, acest paradox sună astfel : „Eu acum mint”.

e) Paradoxul primarului : fie orașul tuturor primarilor care nu locuiesc în orașul lor. Unde locuiește primarul acestui oraș ?

În domeniul contradicției generale, privită ca un concept filosofic, se disting :

- falsul — greșeală gnoseologică (idei raportate la cuvinte) ;
- absurdul — greșeală logică (idei raportate la idei) ;
- nonsensul — greșeală semantică (cuvinte raportate la cuvinte. Se pune problema : care sînt consecințele practice ale paradoxurilor ? Renunțăm la o teorie atunci cînd apare o contradicție ? Materialismul dialectic răspunde acestor întrebări prin aceea că în cadrul unei teorii științifice oarecare poate apărea o contradicție internă, aceasta putînd fi întotdeauna rezolvată prin raportarea la o nouă teorie, care să o cuprindă pe prima ca un caz particular și în care paradoxul să nu mai aibă valabilitate. Aceste impasuri ale gândirii apar deci atunci cînd încercăm cuprinderea unor fenomene într-un sistem logico-abstract inadecvat. Contradicțiile din logică pot fi privite însă și ca o reflectare în spiritul nostru a contradicției fundamentale, categorii ale realității, privită din punct de vedere dialectic. Un exemplu îl constituie istoria concepțiilor despre natura luminii, care pornesc de la cea elenă referitoare la corpusculii pe care ochii noștri îi emit spre a fi reflectați de corpuri, continuînd cu teoria corpusculară a lui Newton, trecînd prin teoria ondulatorie a lui Huygens și sfîrșind cu modernă concepție asupra dualității corpuscul-undă, extinsă apoi de către Broglie asupra tuturor particulelor în mișcare.

Enache VLAD,

fost elev al Liceului „D. Cantemir”
din București

(Va urma)

MEMORIA PELICULEI

Marele actor Constantin TĂNASE, pe scena teatrului din Focșani în 1943. (Fotografie comunicată de Lola Baruch)

Foto : Nicolae CRISTOVEANU

„Notre Revue“ DU SOMMAIRE

⊙ EVENEMENT

Le XIII-ème Congrès du P.C.R.
Débats :

Projet de Directives (Présentation faite par les élèves Liliana Coman et Mugurel Costachi)

Le développement de l'enseignement (Extrait du Projet de Directives)

⊙ CHRONIQUE DU LYCEE

Un moment émuvant

⊙ HOREA - 200

„Figures légendaires dans la mémoire de la jeune génération“ par Elena-Mariana Tăbăcaru et Violeta Stoicescu, élèves en XII-ème A.

⊙ ANNIVERSAIRES

„Une lettre égarée“ — 100
Dialogue littéraire

Acad. Șerban Cioculescu : „Une lettre égarée“ a été au siècle passé la plus grande victoire du théâtre roumain sur la scène du Théâtre National* — interview accordée au professeur Petrasche Dima.

Ștefan Cazimir : L'histoire de hier soir. Post — scriptum à la „Lettre égarée“

Gheorghe Bulgăr : „Le pittoresque du langage de Caragiale“

I. Constantinescu : „Les correspondances“ des personnages dans les comédies*

⊙ LEQUEL DES NAVIRES ATTEINDRA AU BOUT

⊙ DEBUT

⊙ ANNIVERSAIRES

Marius Pop : „Vasile Voiculescu — 100“

Culiță Ușurelu : „Panait Istrati — 100“

⊙ AMIS DE „NOTRE REVUE“

Panaiotis Tsoutakos (Grèce)

⊙ LANGUAGE ET STYLE

Ion Calotă : „Modifications récentes dans l'orthographe roumaine“

⊙ SCIENCE ET TECHNIQUE

Internationale Olympique de Physique — Sigtuna (Suède) 1984

Corneliu Savu : „Un problème, à plusieurs problèmes“

⊙ MEMOIRE DE LA PELLICULE

Our „Magazine“ FROM the SUMMARY

⊙ EVENT

The XIII-th Congress of the R.C.P.
On debate :

The Project of Directions (Presentation made by the pupils Liliana Coman and Mugurel Costachi)

The Development of Education (Excerpt from the Project of Directions).

⊙ CHRONICLE OF THE HIGH SCHOOL

A moving moment.

⊙ HOREA - 200

„Legendary appearances in the memory of the young generation“, by Elena-Mariana Tăbăcaru and Violeta Stoicescu, XII-A form.

⊙ ANNIVERSAIRES

„A Lost Letter“ — 100
Literary dialogue

Acad. Șerban Cioculescu : „A Lost Letter“ was, in the last century, the greatest victory of the Romanian theatre on the stage of the National Theatre*, interview given to prof. P. Dima.

Ștefan Cazimir : „Last night story“. Postscript to „A Lost Letter“.

Gh. Bulgăr : „Picturesque of Caragiale's language“.

I. Constantinescu : „Correspondences“ of the characters in comedies*.

⊙ AMONG HUNDREDS OF MASTS

⊙ DEBUT

⊙ ANNIVERSARIES

Marius Pop : „Vasile Voiculescu — 100“.

Culiță Ușurelu : „Panait Istrati — 100“

⊙ FRIENDS OF „OUR MAGAZINE“

Panaiotis Tsoutakos (Greece)

⊙ LANGUAGE AND STYLE

Ion Calotă : „Recent modifications in the Romanian spelling“

⊙ SCIENCE AND TECHNIQUE

International Physics Olympiad — Sigtuna (Sweden), 1984

Corneliu Savu : „A problem with more... problems“

⊙ MEMORY OF THE PELLICLE

prof. **Cecilia MAIOROV**
Directorul liceului :

Colectivul redacțional :

PROFESORI : Neculai CHIFAN, Tiberiu DIMA, Vasile DULGHERU, Ștefan IONEANU, Carmen NAGLER, Costică OLARU, Ion ROȘU, Ștefan VASII, Corneliu SAVU, Petre MARINESCU, Livia TURCITU, Culiță UȘURELU.

ELEVI : Liliana BĂLAN, Mugurel Costachi, Liliana-Gabriela COMAN, Cristina GHEAȚA, Rodica IANCU, Stelică IACOB, Ina-Angela MIHORDEA, Neculai POPA, Doina ROȘU, Nicolae-Dorin RĂTORU, Liliana STOICA, VIOLETA STOICESCU, Marius-Puiu TOPALA.

Fotografii : Costică RADUC

Coperta I

I.L. CARAGIALE

(portret în peniță, medalioane și viniete)
de Vasile PĂNESCU

Paginatori : Iordache MATEI
Nicolae PRESCORNIȚOIU

Linotipisti : Ion OPREA
Nicolae IONESCU
Valeriu DECUȘEARĂ

Mașiniști : Vasile NECULA
Alexandru BĂJENARU

Țipitoare : Maria DURDUREANU
Arghira CONSTANTINESCU
Nicolina MUNTEANU

Legători : Elena MIȘTOIU
Maria TROFIN
Traian COMĂNESCU

Șef de subunitate : Cezar COJOCARU

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Liceul „UNIREA“ — Focșani
Str. Cezar Bolliac, 15 ; telefoane :
1 29 67 și 1 56 59
Căsuța poștală 110 ; cod 5 300

Tiparul : Întreprinderea poligrafică Bacău
Subunitatea FOCȘANI